

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

VITA SAPIENTIS ET DIVINI PATRIS NOSTRI SABAE, AVTHORE CYRILLO MONACHO:

fortassis autem à Metaphraste reddita paraphrasticòs. Habetur enim in Metaphraste, & quinto tomo Aloysij. Nos capita margini adiecimus.

NIHIL est aequè vtile ad commouendos animos ad desiderium virtutis, atquè vita optimorum & præstantissimorum virorum, tradita piorum auribus. Illius enim viam licèt asperam, non tamen esse eiusmodi, vt adiri non possit, nec esse omninò desperatam, ostendit: sed rectè factis eorum, qui præcesserunt, inducit ad imitationem: & narratione donorum, quæ illi acceperunt tanquam arrhas futurorù bonorum, in animos auditorum immittit pròptum & alacre animi studium: & persuadet despiciere omnem laborem & difficultatem, & ea postponere acquisitioni eius, quod est bonum & honestum. cuiusmodi est vita magni Sabæ, & Dei amor ineffabilis, & qui propter ipsum suscepti sunt sudores: & rursus innumerabiles donorù largitiones, quæ eam, quæ illic est futura, confirmant beatitudinem. Sed fatuus fuerit deinceps virum ab altè petito principio persequi, resq; eius sedulo ac diligenter tractare, nihil prætermittendo eorum, quæ sunt magis opportuna, quod quidem apertè maximù damnum & est, & existimatur ijs, qui amant res eiusmodi.

Decemb. 5. Cap. 1.

Vita Sanctorum cogitatur, quid conferant.

Hic ergò beato patria quidem erat Cappadocia. Natus est autem in vico Mutalasca, (hoc est enim ei nomē) quæ prius quidē erat vilis & ignobilis, & sita sub metropoli Cæsareensium: ex eo autem postea euasit insignis, & longè clarior illa Armathen, quæ olim tulit diuinum Samuelem. Oportebat verò ei omninò meritas referre gratias, quòd eum in lucem produxisset. Pater Iohannes, mater Sophia: qui erant ambo clari genere & pietate. Natus est autè decimo septimo consulatu Theodosij. Cùm verò iam quintum ætatis annum ageret hic vir admirabilis, eius autem parentes migrassent Alexandriam, (nam necessariò eos vocabat tunc futura quadam expeditio) ipse in Cappadocia diuina quadam prouidentia, apud auunculum, cui nomen erat Hermias, cum paternis relinquitur facultatibus: partim quidem, nè nimis tenera pueri ætas defatigaretur itineris longitudine: partim autem, vt si parentes vitam illic finisissent, pulchrum illic semen & eius, quæ illic erat, hereditatis successorem relinquerent. Sic ergò apud auunculum manens Sabas, iam ætate proficiens, cùm vxoris illius malignitas molestia afficeret adolescentem, (Erat enim reuera mulier impudens & difficilis) illinc recedens, accedit ad quandam Gregorium, qui ipse quoquè erat patruus, in quodam vico nomine Scandos, statim ab initio ostendens, quanto odio haberet malos, & se maiorem curam gerere virtutis, quàm cognationis.

Cap. 2. Partia 5. Sabæ.

1. Reg. 4.

Item parentes.

Affligitur ab vxore auunculi sui adhuc puer.

Postquam autem, cùm ageret apud Gregorium, vidit hoc patruo & auunculo magnam afferre disensionem ac discordiam, (Contendebat enim vterque & ipsius Sabæ, & rerum eius esse dominus) ille omnem offensionis auferens occasionem, & statuens difficultates esse, veluti quandam viam vitæ, quæ ducit ad philosophiam, rectè non secus ac boni imperatores, vsus est difficultate temporum, & repente despicens diuitias, cognatos, pecunias, & quæcunq; maximè solent adolescentium animos delinire, seipsum tradit cuidam monasterio, quod vocabatur Flauianæ, quod distabat viginti stadijs à Mutalasca: ostendens labores, qui ferunt ad virtutem, esse à sapientibus præferendos quieti & relaxationi, quæ ducit ad vitium. Benigne itaque acceptus ab eo, qui tunc præerat monasterio, & cooptatus in numerum monachorum, illic deinceps se exercet in doctrina sacrorum psalmodum, & accuratè instituitur in omni regula monastica. Ità beato Sabæ patris & auunculi contentio, & vita acclius & ardua, maxima fit causa, vt proficiat in vita, quæ est ex Deo.

Cap. 3.

Perit monasterium, relictis omnibus.

Regula monastica.

Postquam autem ij, cùm diù seditionem inter se agitassent, vix tandem composita inter se discordia, tentarunt sacrum Sabam auellere à monasterio, & à pulchro illo

Cap. 4.

illo

IULS

- illo vitæ instituto, volentes eum & paternâ frui hæreditate, & suis facultatibus, & coniungi matrimonio, (quæ quidem sunt paruis magna & iucunda, & ea pueros potius optiones, quàm virorum esse significant) ipse diuino Dauide utens tanquam consiliario, iudicauit esse optabilius, abiectum esse in domo Dei, quàm talium tabernaculorum frui diuitijs & alia prosperitate. Videbat enim illa quidē ipsorum amatorem diuitem transmittere ad gehennam, & ostendere vel sola egere gutta, quod quidem est paruum linguæ, quæ ardet, solatium: angustias autē & malorum perpeffionem dignos efficere beato sinu Abrahæ, & recreatione ac delectatione, quæ in eo nunquàm desinit. Et alioqui iudicabat esse longē sultissimum, voluptatem quæ est ad tempus permutare æterno supplicio. Atque sic quidem beati Sabæ propositum, vel ab ipsis, vt dicitur, cognitum est carceribus, & talem ab inuente ætate ostendit philosophiam. Etenim ipse super seniores intellexit, quoniam mandata Domini exquisiuit. Se ipsum verò exercuit cum in alia omni abstinentia, tum vel maximè in ea, quæ ad gulæ pertinet compescendas delicias, & ventris nimiam curationem, vt sigillatim declarabunt, quæ deinceps sequuntur.
- Cap. 5.** Operabatur aliquandò hortum monasterij. Mala autem quæ pendebant ab ijs, quæ illic erant, arboribus, eius incitabant appetitionē, & mouebant ad vescendum ante tempus. Atque fuit quidem victus ab adpectu pomorum, (erant enim pulchra visu) vt qui ipse quoquē esset homo, & humanis deliniretur cupiditatibus. Victus est autem vsque ad eodē, vt malum manu caperet. Deindē cum intellexisset esse tales maligni insidias, & solere eum latenter attrahere, semper voluptatem obijciendo tanquam escam, & postea suspicatus esset in fructu latere serpentem, & cogitasset primos parentes à voluptate & cibo eiectos fuisse ex paradiso, quæ eos contere malis innumerabilibus. Hæc cum ille mente pulchrè agitasset, & iuuenilius ipse seipsum increpasset, malum statim iecit humi: & cum id pedibus conculcasset, cum malo etiam conculcat cupiditatem, & eam, quæ eius vicerat oculos, per probrum & contumeliam proterit suis pedibus: hanc in posterum sibi legem imponens, vt toto vitæ tempore, malo non vescatur amplius, neque indulgeat ventris appetitioni. Ab illo ergò tempore perpetuò in summa omnium rerum vixit abstinentia, somni tantum capiens, quantum satis erat ad eius corpus continendum, quod erat continuis defessum laboribus. Manus verò beato Sabæ nunquàm quiescebant: sed quandò non eas ad Deum extensas habebat oratio, eæ perpetuò versabantur in opere aliquo faciendo: nè, si vel parumpè relaxaretur cogitatio, clam non animaduersus sensim irreperet inimicus. Hinc virtutis fit ei penna leuior, & omnem quæ erat Flauianis fraternitatē (erat autem circiter septuaginta fratrum) obedientia, & humilitate, & omnibus alijs Euangelicis rectè factis superabat.
- Cap. 6.** Porro autē hoc quoquē dicitur de conuersatione eius in hoc monasterio. Cum pistor hyeme aliquandò vestes haberet madefactas, nec eas possit exicare ad Solem, relinquit in clibano. Deindē oblitus se eas illic reliquisse, vt exicarentur, cum, vt repente panis fieret, esset opus, ipse Sabas & alij monachi vnâ cū pistori fermentum commiscebant, & clibanum accendebant, intus relicti, vt diximus, vestibus. Flamma verò iam sublata, recordatus pistor, quædò nihil poterat efficere, flamma iam minante terribiliter, cor eius sauciabatur tristitia, & angebatur animo. Non ferens autem Sabas videre fratrem, qui ita angebatur, & ipse quoquē internis nominis ardens visceribus, corpus quidem contemnit, & ignem despicit: munius verò signo Crucis, continuò ita vt erat ingreditur clibanum: flammaque conculcata, sicut prius voluptate, seruat ex igne vestimenta, & ipse egreditur illæsus: non propter pietatem quidem ac religionem, sicut olim adolecentes, sed potius propter amorem in fratrem, eum flamma optimè reuerita. Hoc non solum eos, qui aderant, obstupefecit: sed Pauli quoquē discipulum Sabam aperte ostēdit. Nam si propter solum fratris dolorem, nec carni parit, & aduersus ignem suam ostendit audaciam, quomodò is recusasset esse à Christo anathema, vt possent alij esse salui? Qui ergò aderant, cum vidissent id quod factum fuerat, & ex ijs ipsis ij, qui ad maiorem gratiæ mensuram peruenerant, & ea accuratè diiudicare poterant, quanta procedente tempore futura erat Sabæ virtus, cogitantes, illi quidem deceterò magis animum adhibebant, quàm eius postulare adolefcentia: iurè autem Deo agebantur gratias. Sed sunt hæc quidem narrationes conuersationis eius in Flauianis, vt ipse postea Gregorius patruelis illius mihi tradidit, non leuis aliquis & ei sola necessitudinis

Psal. 83.

Luc. 16.

Psal. 118.

Cap. 5.

Gen. 3.

Fortiter vincit gulæ appetentiâ.

Cap. 6.

Vide Crucis signaculo maximū patratum miraculum. Dan. 3.

Rom. 9.

SUR

g be

Noibe

RVI

5

itudine coniunctus, sed etiam ex vita satis magnum afferens argumentum veritatis.

Quaedam autem in corde agitans, cum diuini desiderij nullum modum nosset, nec satietatem, in animo habebat ire in sanctam ciuitatem, & contemplari loca sancta, Iustitiamque & visere patres, qui erant in solitudine: & ea frui, quæ ex ipsis percipitur, vilitate, aut etiam incitatione eorum vitæ institutionis, ostendere acriorem imperium ad virtutem. Si enim malæ consuetudines & congressiones possunt bonos mores corrumpere: quanto magis bonos mores bonæ adiuuabunt, & pulchrè deducunt ad viam, quæ fert ad virtutem? Accedit itaque ad Præfectum monasterij, & animum aperit, & ab eo petit, vt liceat secedere. Ille verò non permittens, sed volens imperare iuuentuti tam moderatæ, & quæ admodum pulchram habebat animam, non audiebat obsecrantem, & peregrè proficisci properantem non dimittebat, & ipsum omninò conabatur detinere. Deinde cum ad eum è superis diuina quædam aduenisset visio, mādatur vt Sabam dimittat, nec prohibeat, quò minus peregrè proficiscatur. Ille ergò persuasus visione, eum dimisit, & inuitus volenti permittit, vt exeat. Ille autem id, quod desiderabat, consecutus, & cum precibus illinc dimissus, Deo duce pulchri illius inuenit, tendit Hierosolyma: cum in hoc quidem monasterio annos decem transgressisset, ætatis verò ageret annum octauumdecimum: quo Marcianus & Iuuenalis ambo pij ac religiosi, ille quidem ab Imperio, hic autem à Pontificatu, morte desistunt.

Cum verò hyeme venisset Hierosolyma, & à quodam sene Cappadoce in monasterio sancti Pafarionis hospitio esset exceptus, tunc quidem apud ipsum hycmat. Postea autem alijs aliò beatum trahentibus, & vim afferentibus, vt qui ab illius virtute multo magis vicissim attraheretur, & vt apud se maneret, vnoquoque rogante, eo autem sene, qui ipsum primò hospitio acceperat, rogante, nè recederet à monasterio: ille tanquam eius, quæ Deo conuenienter agit, vitæ matrè quietem amans & silentium, non induxit in animum, vt cum vllò quidem eorum cohabitaret: sed cum de magno accepisset Euthymio, (virtus enim eius vbique prædicabatur) captus est vehemèti desiderio cum eo congregandi. est enim simile semper amicum simili. Et quoniam ille non secus ac Hesperus, in solitudine quæ est ad Orientem, clarus erat miraculis & doctrina, desiderabat Sabas frui luce bonorum Euthymij, & cum eo letari, & ali radijs illius virtutum, & non secus atque generosæ plantæ, in anima & spiritaliter augeti. Atque ei quidem, quod dictum est, monasterio diuinus præerat Elpidius. Cum hoc autem desiderio teneretur beatus Sabas, accedit, & id enunciat beato Elpidio. Cum verò inuenisset eum quoque esse in eadem sententia, diuinis illius precibus acceptis pro alio viatico, ad magnum Euthymium tanquam filius ad patrem, non ex sanguine, sed ex virtute potius trahens cognationem, accedit.

Cum ergò aliquot illic dies mansisset, ad synaxim de more eunte Euthymio, ad eius pedes pròcidit, rogans, supplicans & obsecrans, vt fieret eius quis rationis particeps, & ab ipso pastore pasceret cum alijs. Magnus autem Euthymius, qui in exercendis pueris erat præstantissimus, vt qui omnium certaminum spiritualium fecerat periculum, cum vidisset Sabam adhuc iuuenem, dubitans nè ardor esset solium, non habens rationis iudicium & grauitatem, quæ ex ea proficiscitur, non prius permisit vt habitaret cum monachis, qui erant in Laura, quam totam monasticam persecutus esset vitæ institutionem, quæ est in cœnobio, & ostendisset eam, quæ exigebatur, ab solutionem. Quinetiam ei dixit: Non conuenit omninò, ó fili, vt qui est iuuenis, Lauram habitet. Hoc enim neque Lauræ vllam affert vtilitatem, neque tibi expedit. Sed si me audias, ibis nunc in inferius monasterium ad Abbatem Theodistum, apud quem scio fore, vt tu maximam accipias vtilitatem. Cum beatus his acquieuisset, se prompto & alacri animo facturum promisisset, (ideò enim, aiebat, ad te conueniens vt eius magnam curam gereret. Dicebat enim se reuerà videre in eo insulam spiritus copiosam gratiam, & eum non multo interiecto tempore sua gloria esse impleturum vniuersum orbem terræ: vera, inquam, gloria, & quæ nullum finem sit habitura. Quæ quidem talem finem sunt consecuta, & ostenderunt esse veram illius prædictionem. Nam & ipse plurimam partem solitudinis effecit habitabilem, & Lauram extruxit maximam earum, quæ sunt in Palæstina, & ab omnibus, qui vitam elegerant anachoreticam, tãquam pastor est agnitus, eis effectus regula ad sanctitatem.

Bbbb Nam

Cap.7.

Abbas eius per visum iubetur eum dimittere, peregrè iterum ad loca sancta.

Cap.8.

Huius vicæ habes Tomo 1. die 20. Ianuarij.

Cap.9.

S. Sabas cupit esse cum Euthymio, sed is eum non admittit.

Euthymij de Saba propheta.

IULS

Nam & mores eis tradidit, & legem imposuit, doctus ab Euthymio, & seipso vitam exemplari, ut nullum imberbem in Lauram admitterent: quod quidem & apud patres veteres fiebat, & diligenter ab illis observabatur.

Cap. 10.

Exercitia corporis & animæ.

Cum sic ergo diuinus Sabas fuisset in beati Theodisti potestate, seipsum totum pure Deo tradit, & totus in illius versatur desiderio. Cum autem sciret esse duplicem sui constitutionem, ex anima, inquam, & corpore, duplicem excogitavit etiam excitationem: nunc quidem corpore laborans, nunc autem anima. & nunc quidem dies transigens in laboribus corporis, nunc vero integras noctes in somnis peragens in precibus. Nunc aquam portans, nunc ligna ferens, & omnibus, quibus fuerat creditum aliquod ministerium, sustinens illorum operationes. Erat enim cum animi fortitudine, procera quoque corporis magnitudine, & admodum robustus. Et ipse quidem aliis alia subibat ministeria, & ipsam etiam malorum curam: & ante omnes quidem veniebat ad synaxim: post omnes autem rursus recedebat, promptoque & alacri animo diuino seruebat ministerio: & his omnibus veluti sacram imponebat summam, obedientiam scilicet & moderationem. Quocirca hoc mirabatur inuenta multitudo monachorum, quod aetatem tam teneram virtutum ornaret corona & perfectio. Cum vero quæ est ex Deo, semita æquabiliter & inoffense ab eo dirigeretur, eum aliquo modo supplere, & ne progrediretur, sistere conabatur malignus: etiamsi ille cum dolose aggrediens & malitiose, ab eo rursus est repulsus generoso & valde forti animo. Quisnam autem fuit modus insidiarum?

Cap. 11.

Insidiarum diaboli.

Erat quidam monachus genere Alexandrinus, nomine Iohannes. Is iam longo tempore molestus erat beato Theodisto, ut ei permitteret ire Alexandriam, ut paterna bona illic disponderet: (resciuerat enim parentes paulo antè esse mortuos) Atque ille quidem, ut volebat, dimissus, petebat ut sanctus Sabas esset sibi socius itineris, ut quem sciret esse generosum ac strenuum, & qui cuperet & posset esse participes laborum aliorum. Cum beatus ergo Theodistus annuisset Iohanni petitionem, Sabam quoque emisit. Hoc autem, ut diximus, fiebat arte maligni, ut ab eo qui est ex Deo, cursu eum reprimeret, & in mundo, & in ijs quæ ad hunc mundum pertinent, eum occuparet. Sed qui profunda & occulta aperit, non permittit ut eius lateant insidiæ. Nam cum ex Palestina profecti agerent Alexandriam, & ambo occupati essent in quærendis rebus Iohannis, agnoscitur à parentibus Sabas admirabilis, qui nuper illuc migrarant propter expeditionem, sicut iam antè ostendimus. Cum autem sic euassisset notus paternis oculis, fuit rursus Sabæ principium secundum certaminum: & cum maiori tunc luctatus fuit necessitate, quam quæ fuerat cum patre & amiculo. Instabant enim parentes, quid non facientes, aut à qua arte & machinatione abstinentes, ut Sabæ persuaderent, ut vellet cum eis habitare, & decatero apud eos degens, patris susciperet militiam, & pro illo * habitaret? Ille vero cum esset celeris & acris ingenij, cognoscit hoc fuisse excogitatum à maligno, ut parentum misericordia relaxaret contentam eius excitationem, & spiritualium rerum desiderium redderet frigidius. & eorum quidem amor sapienter opponit Dei desiderium, dicens se timere illud præceptum, quod illos statuit eo esse indignos, qui desiderium patrum ei præferunt, & non crucem sustulerunt, & eum sunt secuti: Mundana autem huius militiæ, verè angelicam & diuinam: Si terrestris Regis miles, dicens, qui conspectus fuit ordinem deferere, magnas luit pœnas: quantum est periculum, si quis eius, qui est verè Rex, miles effectus, & in numeros illius adscriptus, proprium ordinem reliquerit, & tam paruam militiam ea permutauerit? Illud tandem adiecit ijs, quæ dicta fuerant, quòd nec eos quidem decatero parentes vocare sustinuerit, si eos amplius viderit rogantes & contendentes, ut à pulchra illa deficiat militia.

Agnoscutur S. Saba à parentibus.

for. * militaret?

Egregie illis respondet Matt. 10.

Nota monache apostata.

Cap. 12.

Monachi non debent habere proprium.

Cum nescirent ergo parentes, quid agerent, cesserunt filij constantiæ, & tandem vel inuiti concesserunt quidem, ut abiret: eum autem vehementer rogauerunt, ut suæ pecuniæ acciperet aliquid ad parandum viaticum, quo opus haberet peregrinatio. Atque illi quidem prompto & alacri animo Sabæ præbebant viginti aureos: ipse vix tribus acceptis, eisque, quòd rogarent parentes, nè eos despiceret, soluit Alexandriam vnà cum Iohanne. Quòd autem propter parentes eos tres aureos acceperit, non est procul quærenda probatio. Cum enim iam venisset in monasterium, eos ferens dat in manus Theodisti, ipse nihil volens habere proprium: & alioqui nè malignus hunc acciperet occasionem suggerendi ei cogitationem auaritiæ. Iam vero decem annos illic diuinus transfegerat Sabas, & beatus è viuus excesserat Theodistus: quem cum sancto

SUR

g be
M o b e

RVI

5

sanctè magnus sepelisset Euthymius, pro illo quendam Marin, virum non paruifacien-
 dum, elegit præfectum monasterij. Cùm autem is duos annos vixisset post suscep-
 tam præfecturam monasterij, è vita excedit. post quem diuinus Euthymius cuidam
 Longino viro bono monasterij cõmittit rectionem. Illo autem tempore admirabi-
 lis Sabas iam triginta annos natus, cùm resplendisset in vniuersa monastica vitæ
 institutione, & obiisset omnem rationem exercitationis, capitur amore solitudinis:
 & cùm non posset ferre vim desiderij, accedit ad Lõginum, petens quem desiderabat
 secessum. Ille verò (nesciebat enim, quomodò hoc ei ex se permetteret) de eo refert
 ad magnum Euthymium. Is autem cùm oppletas haberet aures Sabæ virtutibus,
 quinetiã ipse quoquè rectè sciret viri perfectionem, & in rebus spiritualibus ardorem
 & constantiam, continuò rescribit ad Longinum, nè ei esset impedimẽto, quò minùs
 suam exequeretur institutum: sed ei permetteret vti quiete & silentio quinque dies
 hebdomadæ. Sciebat enim fore, vt omninò rectè vteretur solitudine, & haberet oc-
 casionem ad Deum ascensionis. Sic ergò ei permisso silentio, compos iam effectus
 eius, quod desiderabat, ingressus est monasterij speluncam, quæ vergit ad austrum,
 quinque quidem dies hebdomadæ intus degens, & nihil cibi sumens, sed solum va-
 cans precationi, & labori manuum: Sabbato autem egrediens, & seipsum superans
 in acellione eius, quod est melius, & quinquaginta numero cõfectas sportas, quas so-
 lent vocare *malaxia*, afferens: Die autem Dominico cùm collegisset tor ramos pal-
 marum, quot sciebat sibi in hebdomada sufficere ad operandum, ingrediebatur spe-
 luncam. Et hoc modo perpetuos quinque annos se exercuit.

S. Saba de-
 git in spelu-
 ca mirè abse-
 tinens &c.

I ULS

Deindè diuinus Euthymius cùm eum vidisset sic viuentem, eum sumpsit cum Do-
 mitiano socium decertationis ad certamina, quæ suscipienda erant in solitudine, cùm
 de eius mète factus esset certior, & eum vocaret *παυδαριος έρωτα*, id est, puerum senem,
 & vt qui exercitationis esset præceptor optimus, ad sublimiores eum virtutes exer-
 ceret. Et quoniam consueuerat admirabilis Euthymius decimoquarto mensis Ianu-
 arij egredi cum Domitiano in vastam solitudinem Rubæ, & illic transigere sanctissi-
 mos dies ieiuniorum, egressus quidem est, vt consueuerat: Ei autem aderant Domi-
 tianus & Sabas: ingrediebantur verò per solitudinem, quæ vergit ad meridiem, vltra
 mare mortuum: & cùm iter diu produceretur, ipsa solitudo, quæ est & arida & aquæ
 expers, & re ipsa ab omni re deserta, Sabæ sitim accendebat vehementem: & viæ
 prolixitate & siccitate efficiebat, vt iam defatigaretur & deficeret, neque pedibus vt
 posset ad ingrediendum. Atque ille quidem cùm defecisset, humi iacebat, nescio an
 naturali aliqua ratione, vt solet fieri ijs, quæ sunt huiusmodi, propter magnam cali-
 di frequentiam consumpto humido: an quòd Deus vellet ostendere Sabæ adhuc
 opus esse maiori fortitudine. Iacebat verò parua, vt ità dicam, viuens parte animæ,
 & iam apertè ostendens se deficere. Cùm eum autem sic affectum magnus vidisset
 Euthymius, & ipse non minùs esset animo perturbatus, parùm quidem ab eo recedit:
 humi verò pròcidit, & cùm cor ad Deum sustulisset: Domine Deus, inquit, da aquam
 in terra sitienti, iam deficientem iuuenis huius consolans animam. Sic dixit, & cùm
 Sabam protinùs accersuisset, ter fodit ligone, & terra vim sensit diuiniorem, & pa-
 ruit nutibus, qui sub adspèctum non cadebant: & quæ erat deserta & aquæ expers,
 aquam genuit, & protinùs aquam emisit limpidissimam, & maximè potabilem. Sa-
 bas autè cùm illam bibisset, tunc restinxit sitim, & satis est recreatus: & latenter vim
 accepit diuinam, adeò vt decaterò alacriter ferre posset difficultatem solitudinis.

Cap. 13.

S. Euthymi
 sui precibus
 imperat
 aquã à Deo

Cùm sic ergò S. Sabas se gereret in solitudine, & magnum imitari Euthymium, &
 tanquam ad exemplar archetypum, ad illius vitam intueri studeret diligentissimè,
 parùm temporis intercessit, & cùm ille magnus virtute Euthymius ibidem obdor-
 misset, verè beatam quietem est assecutus. Sed cùm post illius decessum monaste-
 rium ocio & socordia paulatim se dedisset, longo tempore aufugit beatus Sabas, &
 habitabat in solitudine, cùm Gerasimus eam, quæ est circa Iordanem, solitudinem
 non secus atquè stella illuminaret. Sabas verò tunc attingerat tricesimumquintum
 annum suæ ætatis: iam autem aduersùs eum cœpit bellum dæmonum, non obscure
 neclatenter, sed apertè & ità, vt oculis cernerentur, eum inuadentium. Nam cùm il-
 lam Deo gratam moram traheret in solitudine, esset autem nox media, humi verò
 accumbebat, vt labores parumpè remitteret, videt quosdam dæmones, qui scor-
 pionum & serpentum speciem erant imitati, & eum inuadebant, & omnibus modis
 tentabant eum perterrefacere. Atque primùm quidem parùm veretur: deindè cùm

Cap. 14.

S. Euthymij
 obitus.

Gerasimus
 monachus.

Dæmones
 iustitiant S.
 Sabam.

Pfal. 90. citò intellexisset cuiusnam esset machinatio, audacter surgit ad precationem, & in eius lingua versatur psalmus: Hoc autem erat quod caneatur, Non timebis à timore nocturno: sed super aspidem & basiliscum ambulabis. Talibus armis utebatur Sabas aduersus demones. Solummodò ergò sic locutus est Sabas, & venenata illa animalia, tanquam fumus statim euauerunt, & dissolutum est visum in aërem.

Cap. 15. Cùm aliquot autem dies deinceps intercessissent, rursus eum adoritur satanas, leonis formam suscipiens, torueque & furiosè intuens, & tanquam qui impetum esset in eum facturus: impetum verò rursus sustinens, & vitans congressionem. Ille autem cùm cognouisset esse maligni insultum, & ideò visione minimè esset conturbatus: Si accepisti, inquit, contra me potestatem, cur reprimis impetum? Ego sum paratus, Dei cedens nutibus, & non inuitum me offerens, vt deuorer. Sin minùs, cur fremis & exultas inaniter? Ambulabo enim, & conculcabo te leonem, munitus Christi virtute. Hæc dixit diuinus Sabas: & protinus aufugit belua, quæ latebat sub specie leonis: omnes autem feræ ab illo tempore fuerunt magis mansuetae & obediens: ad eum vt ipse vnà cum eis versaretur, & nihil omninò læderetur à cohabitatione. Cùm verò sic se gereret Sabas, ei prætereunt in via quatuor occurrunt Agareni, qui fame valde laborabant, & indigentia vehementer erant afflicti. Cùm autem iam propius accessissent, illi quidem qui fame urgebantur, eum diligenter circumspectabant, & scrutabantur, & naribus quodammodo odorabantur, an aliquid cibi afferret. Ille verò (ò misericordiam & paternum animum) placidis eos intuens oculis, cùm nihil haberet aliud, quo ipsos aleret esurientes, ea quibus ipse alebatur in commune proposuit: & extenta statim pelle ouilla meleagrorum radicibus & arundinum * cordibus eos excepit. Mirati autem barbari eius promptum & liberalem animum, tunc quidem urgentem famem, vt licuit, sedârunt. Postea verò remunerantes eius hospitalitatem, (ad talem enim simplicitatem & benignitatem vel ferè ipse placidè adspexissent, non solum animi hominum, quibus est à natura insita mansuetudo) venerunt afferentes caseos & dactylos. Ille autem, qui sicut apes laboriosa, sciebat ex omni parte colligere id quod est vile, ex eo cepit occasionem maioris modestiæ, & ad sui condemnationem & compunctionem deuénit vehementiorem: Hei mihi, dicens, ó anima: ecce enim hi quidem barbari vel parui illius nostri fuere memores beneficii, & referre gratiam studuerunt tam præclarè & munificè. Nos autem, qui quotidianè fruimur bonis creatoris, nullam ei studemus vicissim referre gratiam per mandatorum obseruationem. Quænam ergò deceterò excusatio, quænam nobis dabitur venia? & sic multis dies compungebatur animo. Sed hæc quidem facta sunt à Saba admirabili, cùm degeret solus in solitudine.

Cap. 16. Postea autem accedit ad eum quidam monachus, nomine Anthus, vir amicus virtutis, qui ipse quoque longo tempore versatus fuerat cum beato Theodosio. Is cum Saba vinculis spiritus tunc colligatus, permansit deceterò ab illo inseparabilis. Cùm verò sic essent inter se coniuncti, eos inuadunt quidam Agareni planè barbari, & animo malignissimi: qui quidem volentes honestam accipere occasionem, vt perinde à iniuria affecti, se viderentur vlscisci, non autem priores facere iniuriam, mitterunt ad sanctos vnum ex suis velut quendam escam, vt si illi vel ninimum impetum fecissent illorum, sed ex seipsis vniuersum iudicabant, similiter esse moribus barbaris sanctos existimantes. Illi verò cùm periculum protinus præuidissent, nulla re alia, quam ea, in qua sola poterant cõfidere, nempe precatione, aduersus eos armabantur: & cùm simul inclinassent & genua & animos, Deum rogabant ardentissimè, vt liberarentur ab illorum insidijs: Hi in curribus, Domine, dicentes, & hi in equis: nos autem in nomine tuo magnificabimur. Quoniam non in fortitudine equorù, nec in tibijs virorum delectaris: sed in contritione cordis & humilitate nomen tuum inuocantibus. Sic finem acceperunt eorum preces, & terra dehiscens, quomodo olim Dathan, ita etiam tentatorem illum, qui ad eos missus fuerat, in aliorum conspectu deuorauit. Cùm autem illud nouum vidissent miraculum, statim magno timore afficiuntur, & se conijciantes in pedes, longè recedunt. Ab illo verò tempore diuina à superioris ad Sabam adueniens gratia, ita eum affecit, vt deinceps nihilaceret barbarorum insidias, & non solum ab eis non vinceretur, sed ne terreretur quidem penitus.

Cap. 17. Sed tunc quidem primum diuinus hic Sabas euadit notus beato Theodosio, cùm eis ad hanc cognitionem Anthus pulchrè intercessisset. Deinde autem etiam solitudinem

*Contemnit
terriculam
ta dignonis.*

*Ille sus viuit
inter feras.*

** corticibus
legendum
opinor.*

SUR

g be
no be

RVI

5

*Nota terr
bise Dei iu
dicium.
Num. 16.*

Laurā con-
dit S. Saba.

dinem facit Sabas habitabilem, & Lauram in ea construit: quam omnium clarissi-
mam & maximam, & virtus & multitudo eorum, qui in ipsa habitabant, breui tem-
pore effecerunt. Verum enim verò operæ precium est reperere, vndenam & quem-
admodum constituta sit Laura, & quisnam locum ostenderit, & mandauerit illic iaci
fundamentum. Iam quatuor annos transegerat hic admirabilis Sabas in solitudine.
Cum fuisset autem aliquandò in excelsò illo colle, in quo celeberrimi Theodosij do-
ctrinæ fructum percepisse dicitur beata Imperatrix Eudocia, in consueta prece
pernoctans, videt visionem quandam admirabilem, splendore coruscantem & veste
lucida, ei ostendentem torrentem, qui à Silòe defluit ad austrum: & denunciantem,
ut habitaret torrentis speluncam, quæ vergit ad Orientem: & ei pollicentem auxilium
ex sancto, & alimentum ab eo, qui vel ipsis iumentis producit scænum. Et fuit
quidem visio eiusmodi. Ipse autem magna ex visione affectus lætitia, cum statim è
colle descendisset, quadam diuina & sapiente prouidentia, tanquam ab aliqua dexte-
ra, deducitur vsque ad speluncam. Quadagesimo itaque anno suæ ætatis cœpit habi-
tare hanc speluncam, quandò Anastasius quidem Archiepiscopus Hierosolymitanus,
cum impleret decimum annum sui patriarchatus, cum eo vita quoque excessit, sui
pontificatus successore relicto Martyrio. Zeno verò Imperator Romanorum, inter-
empto tyranno Basilio, cum is viginthi menses obtinisset tyrannidem, rursus acce-
pit imperium.

Pfal. 146.

S. Sabas in
spelunca
moratur.

Cum hanc ergò speluncam habitasset magnus Sabas, quoniam ea in ascensu ma-
gnam habebat difficultatem, quandò veller egredi aequatum, (fons enim distabat
quinquaginta stadia, qui nominatur Heptastomus) ab eo desuper appendens funem,
sic suum ascensum & descensum effecit faciliorem. Cum is autè rerum necessariorum
nullam aliam curam gereret, sed contentus esset herbis, quæ nascebantur propter
speluncam, Deus qui mandauit Sabæ, ut subiret speluncam, ipse ea quæ promissa fu-
erant, deducit ad exitum. Quomodo enim Eliæ propheta, qui olim ingressus erat
montem Sidoniæ, & seipsum abscondebat: ita nunc quoque mittit ad iustum eos,
qui res necessarias erant suppeditaturi, nisi quòd ad illum quidem coruum: ad hunc
autem, quosdam homines, licet barbaros, mites tamen & moderatos, & qui nihil
aliud equè sciebant, ac virtutem habere in honore. qui ipsi quoque tanquam ab ali-
quo quem non videbant manu ducti, rectè perueniunt ad speluncam: & cum per-
quendam funiculum ascenderent ad Sanctum, vbi viderunt illic vitam planè illabo-
ratam, & nulla omnino suppellectile instructam, nec vllis ornatam vtenilibus, vir-
tutem ad eò iurè sunt admirati, ut magnificerent vel illius solùm seruire ministerijs.
Sibi ipsi quidem certè imponunt veluti voluntaria quædam vœtigalia, ut certis qui-
busdam diebus illuc venientes, ad illum afferrent caseum & panem & dactylos, & si
quid erat aliud ad usum necessarium, Deo hæc sapienter contextente & admirabiliter,
ut Sabæ minime decerent necessaria, & ijs, qui ea afferebant, magnam cõciliaret mer-
cedem ea suppeditatio. Atque quinque quidem annos sic Saba transegit in spelunca,
solus cum solo Deo conuersans, & fruens bono quietis ac silentij. Quinto verò anno
illam desinente, simul etiam desierunt in eum maligni artes & machinationes: qui
verò tergo turpiter fugiebat cum suis satellitibus & dæmonibus, & nec virum qui
dem amplius intueri poterat.

Cap. 18.

ἐπιόδοιο
μοῦ, ἑπτὰ
ἔχεις οἴτια.

Reg. 17.

Barbari q-
dam alunt
eam.

Victus ab il-
lo dæmon,
turpiter fu-
git.

Cap. 19.

Esa. 2.

* fructus

Plurimi ad
eum adiun-
gunt, mundo
cõtempo.

Cum autè iam sic esset securus à dæmonibus, nec ei molestia afferretur ab homini-
bus, quietisque & silentij esset amator vehemens, attamen cum non solùm quæreret
quod suum erat, sed etiã curam gereret salutis aliorum, immò verò cum hoc etiã ei
nullisset Deus, dedit se sollicitudinibus, & priuatus fuit silentio, re ipsa implens id, quod
dictum fuerat à propheta: Conscindite gladios vestros in aratra, & lanceas in falces: E
iubens ijs, qui ad perfectum boni habitum peruenierant, & iam hostes fugarant ac
prostrigarant, transire ad colèdos agros animæ fratrum, nimum syluæcentes, eosque
mandandos & reddendos fertiles & fructus spiritus. Agebat autè tunc ætatis annum
quadagesimum quintum. Multis verò ex multis locis illuc confluentibus, & maximè
quicunque à mundo, & ab omnibus, quæ sunt mundi, recedentes, in monte versari
elegant, admirabilis ille grex celeriter augebatur: beato Saba cum alia spiritali co-
rum cura, aptum quoque locum vnicique deputante ad cellarum adificationem.
Quòbrem videre licebat viros circiter septuaginta numero, omnes breui ad ipsum
conuenisse, omnes diuinos & à Deo inspiratos, & qui Christi mandata accuratè ser-
uabant, implentes quendam secundùm chorum septuagenarij numeri Apostolorum,

I U L S

aut Angelorum ecclesiam Dominum laudantium. Inter quos erat quidem Iohannes, qui noua postea Lauræ præfuit. erat autem Iacobus quoque, qui Lauram Pyrgiorum ædificauit in Iordane, Firminusque & Seuerianus. Ex quibus alter quidem ædificauit Lauram. quæ est in Malischa: alter uero monasterium, quod est in Maricha: & Iulianus opifex Lauræ, quæ est in Iordane, quæ nominatur Elceraba: & reliquorum sanctorum catalogus, quorum singulorum meminisse, & eos nominatim persequi, propter multitudinem recusat oratio.

Cap. 20.

Cum eos ergo omnes diuini Sabæ virtus quauis tuba acutiùs clariùsque procul inuocasset, illic quoque statuit maximam Lauram constituere, ut per hanc solitudinem eis compararet supernam Hierusalem. Et primum quidem in colle, qui est in fontibus torrentis, qui sunt ad boream, turrim ædificat. Deinde uero inter torrentem domum excitat oratoriam: & cum in ea sacram mensam statuisset, & templum dedicasset, cum uideret ex sacratis aliquem ad eum accedentem, eum faciebat in eodiuinum celebrare mysterium: ipse propter magnam in Deum reuerentiam, modestiamque insignem & humilitatem, rem fugiens, & omnibus modis differens sacerdotium. Cum templum autem sic excitasset, & Lauram illic constitisset, in cura gerenda fratrum deinceps studiù & operam ponebat. At uero, ut qui esset acuto & subtili ingenio, & peruasisset omnem formam & rationem exercitationis, in illos se admodum apte gerebat & congruenter: alios quidem adhortans, alios uero admonens, alios autem increpans, & omnes, ut semel dicam, generose ac strenue resistere maligni artibus efficiens, & non pusillo & abiecto animo ferre labores solitudinis: neque in animi cadere angorem, quod quidem apertè est ars maligni: sed spe futurorum confirmari ac roborari. ab angore enim uinci & tristitia, & defatigari in laboribus, est animi planè mollis & effeminati, & qui non habet uiriles & generosos spiritus. His & similibus utens ad eos admonendos, effecit discipulos superiores quauis difficultate, quicquid intercedebat asperum, & vllam afferebat offensionem, dissoluens, & faciens eos maligni tela superuolare, & leues eis pennas faciens ad virtutem: in rebus autem necessarijs, & quæ usum requirebant inuitabilem, & precibus eos sapè adiuuabat, & clanculum eis opem ferebat: nè, si plus, quam possent, ferre tentassent, tandem defatigaretur. quod quidem euestigio declarabit oratio.

Cap. 21.

Nam procul quidem à spelunca, ut iam priùs diximus, fluebat aqua. Hoc uero male habebat monachos, & in ea importanda magna afficiebantur molestia. Ille ergo beatus non sustinens eos videre id tam molestè ferre, se tunc non solum dedes precatiõni, Deum orauit vehementissimè, dicens: Domine Deus noster, si res est tua ineffabilis sapientiæ prouidentia, si hoc est omnino tuæ bonæ voluntatis & gratiæ, ut presens locus habitetur, & floreat hominibus sanctum tuum nomen ferentibus, ipse nunc quoque nos intuere propitius, & alicundè nobis aqua scaruriat ad nos reficiendos & refrigerandos. Sic precatuõs est, & quidam sonus statim eius pulsatur aures. Videbatur autem sonus infernè emitti ex torrente: & cum despexisset, luna iam illustrante terram plenissimo lumine, uider quendam onagram uingula pulsantem solum & fodientem: Deinde postquam terram satis fodisset & cauasset, ore fossæ imposito bibentem. Ille itaque id, quod erat consentaneum, reputans, Deum ipsos uisitasse, statim descendit, ubi uidit onagram fodientem. Cum autem ipse quoque parùm fodisset (ò ineffabilem tuam, Christe, gratiam) inuenit aquam, quæ emittebatur ex terræ uisceribus: quæ ab illo tempore usque in hodiernum diem fluit per mediam Lauram, & neque crescit hyeme, nec deficit æstate: idque cum hauriatur ferè ab omnibus, qui sunt in regione.

Cap. 22.

Visio eius.

Rursus uero cum is aliquandò solus noctu deambulet circa torrentem, & palamos caneret Dauidicos, ei apparet columna ignis apud ipsum præcipitium, quo de erat diruptum ad Occidentem torrentis. Videbatur autem columna in terra quidem fixa, capite uero cælos tangere. Cum ille ergo hoc uidisset, scalæ quæ olim apparuit Iacob, & illius terribilis recordatur uisionis: & statim eum inuasit timor commixtus lætitia, ut qui dignus esset habitus rebus tam magnis & tam arcanis. Cum ergo perseverasset in oratione, donè luceret lux diei, pergit uersus Orientem, ubi ab eo uisafuerat columna ignis, & offendit quoddam magnum & diuinum antrum, quod seruabat effigiem templi Dei. Ad Orientem enim erat quædam concha, quæ non humana, sed diuinæ manus uidebatur esse opus. In eo autem à tergo erat apertus iarus quidam ingressus. Solis uero radius illinc influens, implebat domum copioso lumine, & suauem intus præbebat ærem, & valdè benè temperatù, usum implens Diaconici.

ἡδὲ γὰρ uidentur templi diuinitus fabricatum.

SUR
q be
10 be
RVD
5

Cum sic ergo ad eam illam inuenisset diuinam, non manufacta ornatam pulchritudine, & ipse quoque pro viribus in eo artificiosè fuisset fabricatus, & naturali pulchritudini adiecisset artis elegantiam, constituit Sabas, vt sabbatis & diebus Dominicis in eo consueta fieret glorificatio. Cum autem vidisset quandam petram, quæ templum supereminerebat, ipse quidem eam delegit ad habitandum. Cum verò vellet semper manere in hoc diuino templo, & rursus nè eius quies & silentium conturbaretur, prouideret, illud sua sponte constructum tectum Diaconici inculpsit, & quandam illinc cochleam, quæ sub turre latebat, ædificat vsque ad petram: per quam assidue cum grata quiete & silentio latens veniebat ad ecclesiam. Templum autem consecrare, vt par erat, differebat, vt qui nec ipse auderet suscipere dignitatem sacerdotij, nec alicui alij ex ijs, quibus præerat, rem permittebat. Ita enim statuebat sacerdotium esse semper monachis causam ambitionis. Atque talis quidem fuit visio: & sic diuinum illud templum Sabæ est reuelatum.

Scipsum & suos indignos sacerdotio iudicauit.

Cum autem multitudo monachorum quotidianis cresceret accessionibus, & breui peruenisset ad numerum centum & quinquaginta, aucta quoque est ex vtraque parte torrentis cellarum ædificatio, & Sabæ cura & diligentia perfectum est, vt & iumenta ad ministerium, & alia quæ sunt apta ad vsum corporis, possiderent monachi: nè necessarium rerum indigentia, eis sapè specie pulchra & honesta esset occasio pergendi ad mundum, neglecta quiete & silentio. Cum ergo eius fama breui tempore in omnem partem peruasisset, multi ad eum veniebant cum multis pecunijs, quod illi præbuisent, hoc solum lucrificare arbitantes, & id tutò se habere reputantes. Has autem diuinus accipiens Sabas, non immisit in crumenas, nec abscondit in penetrabilibus: sed consumpsit ad fabricanda ædificia monachis conuenientia, & ad suppeditanda alia, quæ erant eis vsui: maximè cum etiã Martyrius, qui tunc sedem obtinebat pontificiam, esset in eum optimè affectus, & ei familiaritate coniunctus, cumq; & reuereretur, & in magno honore haberet. Sed cum Patriarcha octauo anno sui Pontificatus è vita excessisset, & Salustius sedè post illum accepisset, iam quadragesimo octauo ætatis annu agente B. Saba, quidam ex Laura prauis animis, menteq; peruerfa & illiberali, qui planè erant carnes, & vt cum diuina dicã scriptura, spiritum non habebant: qui parùm curantes exercere linguam ad canendũ cantica Dauidica, eam diligenter exerceuerunt, vt mouerent aduersus Præfatum, & pacifica apud eum dicentes, (nam hoc quoq; est Dauidis) ad iram dolos cogitabãt. Nam cū frumento sepè etiam nascuntur zizania, sicut rubus in vinea, & ex discipulis cernitur vnus proditor, & Elisei discipulus erat Giezi, & Esau constat fuisse fratrem Iacob, & Cain Abelis.

Cap. 13. 150. Monachi sub Abbate Saba.

Multa ei pecunia donatur.

Iud. 1. g. Psal. 34.

4. Reg. 4. Gen. 25. & 4. Cap. 24.

Calumniatur quidã Saba apud Episcopum Hierosolyma.

Esa. 8.

Cap. 25. Defendit partes S. Sabæ Quiricus sacerdos.

Seditiosi ergo isti (oportet enim non ex nominibus sed ex studijs potius illos vocare) mala meditantes aduersus diuinum Sabam, veniunt in sanctam ciuitatem, & ad Salustium Episcopum linguis dolosis, aut, vt melius dicam, cordibus accedentes, eum quererebant, qui esset præfaturus. Ille autem cum esset sapiens, & aures non haberet faciles, nec ea admitteret, nisi prius examinata, accuratè rogauit, quinam essent & quæ certamina exercitationis, celantes nomen Sabæ. Sciebant enim eum ex virtute non esse omnibus: quomodò ipsi studium ponebant, vt ex vitio cognoscerentur ab omnibus. Cum ij autem sapè rogarentur, vt dicerent cuiusnam esset torrens, & quomodò vocaretur, cum non possent effugere interrogationem: Qui ab aliquibus, dixerunt, vocatur torrens Sabæ. Ille autem, cum intellexisset eum esse Præfatum, aduersus quem isti struebant calumniam, rogauit rursus, Vbi est hic Sabas? Illi verò mitentes respondere ad propositum, (ò arrogantiam & amentiam) dixerunt eum non posse sufficere curæ de tam multis suscipiendâ, propter simplicitatem nimiam & ruquid non let hic populus, vt admirandus dixit Esaias, aquam Siloë, quæ fuit silentio. Porro autem illud quoque addiderunt accusationi, nempe nimiam in suscipiendo sacerdotio cautionem, dicentes neque ipsum velle esse sacerdotem, neque alteri, vt fiat sacerdos, concedere. Sed hæc quidem illi.

Quiricus verò quidam sacerdos, & virtutis amator ardentissimus, cum tunc ad esset apud Episcopum, & quæ dicta sunt audiisset, Quid verò, inquit, vos primi Sabam suscepistis, an ille vos? Cum illi autem respondissent, illum quidem ipsos suscepisse & congregasse, eis verò regendis eum minimè nunc sufficere, qui in magnam cre-

IULS

ille, inquit, vos ab initio congregauit, & locum qui erat desertus, construxit ad habitandum: quanto magis & ipsum locum iam constructum & habitatum, & vos qui in vnum estis congregati, eritis aptus ad regendum? Cui enim in ijs, quæ erant magis difficilia, opem tulit Deus, ipse etiam omnino adiuuabit in ijs, quæ sunt minus laboriosa, & facilius ei reddet præfecturam & administrationem. Ad hæc illos, qui pacem oderant, cum quibus erat Sabas pacificus, & clam de proximo illiberaliter detrahebant, cum nihil possent respondere, tunc dimisit Episcopus, Considerate, inquit, in præsentia: crastino autem die accuratius de his inquiremus. Et statim quidem accersit beatum Sabam, nescientem cur esset accersitus. Porro verò eos quoque adducit, ad probandum quidem, vt putabant, suam accusationem, & ad expellendum Sabam à refectione: vt autem rei ostendit exitus, ad ora potius eis obstruenda, & omnem auferendam sermonis occasionem. Nam postquam adstiterunt, rectus ille & incorruptus iudex, nihil illis omnino dicens, non arguens, neque alio egens testimonio, vt qui de virtute Sabæ optimè esset certior factus & ab ea iam esset satis persuasus, eum quidem ordinat sacerdotem in conspectu omnium: hac autem apud eos vtitur admonitione: Ecce, inquit, habetis vestrum patrem, & Lauræ vestræ Præfectum, quem Deus desuper, & non homo, elegit. Nos verò solum spiritui sancto manus commendauimus, non ipsum, sed nos potius ipsos afficientes beneficio. Sic dixit: & cum statim assumpsisset beatum Sabam, & ipsos seditiosos, & pium ac religiosum, qui tunc aderat, Quiricum, cum eis in Lauram proficiscitur: & primum quidem sanctum illud templum consecrat: Deinde etiam aram in eo constituit, & gloriosorum Christi martyrum illic multas recondit reliquias.

5 Sabas ordinatur sacerdos.

Obserua de consecratione templi cum reliquijs

Cap. 26.

Atque tunc quidem agebat Sabas quinquagesimum tertium annum suæ ætatis, quo tempore Anastasius quidem sedem tenebat imperatoriam, cum è viuis iam excessisset Zeno. Eodem autem anno ad Lauram accedit vir quidam diuinus, quem dona decorabant spiritalia, genere Armenius, nomine Hieremias: quem duo quoque sequebantur discipuli, qui vocabantur Petrus & Paulus, qui cognoscebantur eius vitam apertè referre & exprimere. Ex his verò Paulus cum longo tempore in Lauram fuisset superstes, & admirabilis Sabæ rerum gestarum accuratam accepisset experientiam ijs quoque, qui sunt eum secuti, multa narrauit: quorum plurima ista sunt in præsentia Sabæ vita. Cum hi ergò ad Lauram accessissent, magnam exijs voluptatem accepit B. Sabas: & tunc paruam cellam ad borealem speluncæ partem, in qua ille prius versabatur in exercitatione, quandò solus torrentem incolebat, eis tribuit, & eis paruū reliquit oratorium, vt diebus Dominicis & sabbatis sua lingua consuetam peragerent glorificationem: ex quibus etiam auctum est in Lauram genus Armeniorum. Cum itaque Hieremias & qui cum ipso erant, ita ventitassent ad Lauram, diuinus quoque Episcopus & silentarius Iohannes, eorum vestigia sequens, eodem accedit, iam agens tricesimum octauum annum ætatis: cuius angelicam in carne vitam, in suum tempus referuat oratio: in præsentia autem immorabor in bonis beati Sabæ. Hæc enim de eo dicit insignis ille virtute Iohannes, qui fuit ipse quoque vnus ex monachis Lauræ, quòd illi quidem magno esset studio, vt se in omnibus gereret sicut magnus Euthymius, & eius vteretur vita tanquam exemplari aliquo.

Cap. 27.

Quadragesimaliū reuincunt dies.

Festū S. Euthymij.

Cum itaque, solum Euthymius quarto decimo Ianuarij semper proficisci in vastam solitudinem, & illic versari in diuinis diebus ieiuniorum, nulli se videndum præbens, & neminem alloquens, hoc quoque solebat B. Sabas facere consequenter, tempore solum parum mutato: quando quidem ille quarto decimo, sicut diximus hic autem vicesimo die mensis secedebat. Nam post diuini Antonij memoriam, magni Euthymij diem festum vicesimo die mensis celebrans Sabas, sic se conferebat ad solitudinem, & illic morabatur vsque ad festum Palmarum, non secus atque ille, se parum conseruans ab omni humana congressione. Et sic quidem semper faciebat vnoquoque anno vertente. Cum mortuum autem mare aliquando obiret, & in eo paruam quandam vidisset insulam admodum desertam & horridam, eius quidem statim captus fuit amore: animum verò induxit, in ea perferre dies ieiuniorum. Inter eundem autem demones inuidia cecidit in quandam fossam, quæ ex fornace cum igne emittebat caliginem: fuitque ei vultus & barba exusta, & multæ alia partes corporis, adeo vt cum multis post diebus redijisset ad Lauram, signis tantum suorum morum & voce, ijsque valde exiliter & obscure, agnosceretur, eius forma omnino mutata, barbaque effecta rariore. Nam nec loqui quidem omnino poterat, donec videretur.

Inuidia maligni demonis.

SUR

g be
no be
RVII
5

quædam diuina eum uisitans à superis, ei vires immisit aduersus malos spiritus, infirmumque & languentem renouauit ac recreauit. Propter barbæ autem rarefactionem Deo quoque Sabas egit gratias, ut qui modestie ei causam præbuerit, nè proptet barbæ densitatem sibi nimis placeret.

Porro autem hoc quoque de eo dictum est à beato Iohanne, quod rursus quidem Cap. 28. uertisset annus: ille uero cum assumpisset unum ex discipulis, cui nomen erat Agapetus, pro more exibat in solitudinem. Non multi itaque dies præterierant, & Agapetus quidem cum se somno dedisset, supinus iacebat, confectus labore & inedia: Vigilans autem Sabas, & vacans orationi, uidet quendam leonem iacenti discipulo adstantem, & oculi leonis imaginem quodammodo referentem, & deinde ipsum in orbem obeuntem, & omni ex parte odorantem. Ille uero cum hoc uidisset, valde summiuit discipulo, & cor eius cœpit vehementer trepidare, & pro eo ardentem fudit preceationem: & statim * fuit leo trophæum orationis, & se proripuit in fugam, discipulo nihil læso, nisi quod cauda solùm sensim eius vultum percussit, & cum à somno excitauit. Atque ille quidem apertis oculis eum uidisset leonem, caligans, confugit ad Sabam: Is autem primùm quidem eum metu liberat: deinde etiam admonet, nè tam facile vincatur à somno & socordia, nè capiatur ab his feris, & multò magis ab ijs, quæ sub obtutum non cadunt.

Iam uero hoc quoque rebus Sabæ addit præclarus Iohannes, quod cum de more Cap. 29. esset intras in vastam solitudinem, Agapeto pellem tradidit ouillam, & panes siccos ad eius vim. Nam ipse Sabas toto ieiuniorum tempore erat ieiunus, nihil omnino cibi attingens, nisi quod sabbatis & diebus Dominicis diuina sumebat sacramenta. Inuentas autem viam, quæ ducit ad Iordanem, & eius eam partem, quæ vergit ad Septentrionem, inueniunt locum quendam præruptum & præcipitem, in cuius cacumine erat quædam spelunca aditu difficilis: ad quam cum non sine maxima difficultate peruenissent, Deo utique Sabam ad hanc latenter attrahente, inueniunt quendam monachum, qui uidebatur vita ab omni præparatione aliena, & planè anachoretica. erat uero is dignus habitus gratia perspicendi. De more ergo factis precibus, cum sermones cœpissent conferre, rogauit, inquit, Sabam anachoreta cum admiratione, etiam nomen adiciens: Vndenam, dicens, morus, o admirande Saba, aut quonam tibi locum indicante, ad nos uenisti? Eccè enim iam Dei gratia hęc annos egi quadraginta, duobus solùm demptis, & cum nullo homine non modò sum locutus, sed ne vllum quidem adspexi: quod me quidem magna afficit admiratione, quonam modo ipse, aut uide morus, huc ueneris. Beatus autem Sabas excipiens, Deus, inquit, qui meum nomen tibi notum reddidit, is quoque me in eam, quæ huc fert, viam, quomodo ipse scit, deduxit. Cum hi ergo sermones inter eos essent habiti, & anachoretæ dixissent ea, quæ consueuerunt, egressi sunt. Cum autem se satis longo tempore conuulissent ad lustrandam solitudinem, reuertuntur ut uisitant anachoretam, & rursum benedictionem ab illo consequantur. Ingressi itaque speluncam, uident eum genibus flexis iacentem ad Orientem. Existimantes uero eum vacare solitæ orationi, diu expectauerunt. Cum autem iam esset tempus uespertinum, & ipse adhuc humi iaceret, dicit beatus Sabam accedentem dixisse, Commenda nos Christo, pater. Cum uero ne sic quidem respondisset, sed longum illud silentium in aliam adduxisset opinionem, accedens Sabas & tangens, inuenit eum iam expirasse & excessisse. Conuersus itaque ad eum, qui sequebatur, discipulum: Adesdum, inquit, o fili, sancti componamus reliquias. Ad hoc enim fortasè nos Deus conuocauit. Hęc Sabas quidem Eum uita sancti Sabas ritu ecclesiastico sepelit. dixit discipulo, & cum iusta fecissent mortuo, & quæ de more cani solent cecinissent, & eum sanctè & honorificè composuissent, deposuerunt in quadam parte speluncæ, magnis lapidibus aditum obstruentes. Deinde illinc recesserunt, & pridè Palmatum, ut solebant, ad Lauram sunt reuersi.

Sed hæc quidem sunt, quæ à beato Saba facta esse in solitudine, tradidit hic præclarus Cap. 30. Iohannes. Eodem autem anno, in quo & aucta est Laura, & diuinum illud templum fuit consecratum, & Sabæ fama manabat in omnè partem: accidit ut ex parentibus, qui, ut prius à me dictum fuit, erant Alexandria, pater quidem è vita præclarè excederet, in insigni numero Isaurorum: mater uero Sophia cum ante oculos uidisset mortem mariti, & alioqui eam valde traheret fama filij, uenit is facultatibus, continuo uenit ad filium, magnam vim auri afferens. Quæ quidem eum eum lubenter adspexisset, & lubentissimè apud eum diuersata esset, ei persuadet filius, ut omnibus quæ

* fugit
Oratione
fugit leonem
à discipulo
S. Sabas.

Vide sancti
uiri admiranda
inediam.

Anachoreta
38. annis
nullo vi
dit hominè.

Eum uita
sancti Sabas
ritu ecclesiastico
sepelit.

IULS

quæ sunt mundi renunciet, & veluti magnâ & filio dignam, quòd illum in mundum produxerit, ab eo accipiat mercedem, nempe ab hoc mundo separationem. Deinde paulò post mater quoquè decedit in filij suauissimis manibus iam proeucta ætate, & vitæ ex Deo agenda institutionem studiosè & acriter persequens. Sed eam quidem sepelivit sanctus Sabas, & in communi omnium matre condidit venerabiliter: illius autem pecunias omnes Deo consecrat, eas opportunè & vt par erat expendens. Lauræ enim hortos & habitacula ac diuersoria per eas comparat. Quorum alterum quidem construxit apud Hiericho, alterum verò apud ipsam Lauram ædificauit ex ipsis fundamentis: vt illud quidem viatores, hoc autem monachos reficeret & recrearet.

Cap. 31. Operæ precium est autem, ne illud quidè prætermittere, quod accidit in ædificando illo in Laura diuersorio. Vnum enim ex monachis miserat Hiericho Sabas admirabilis, vt illinc quandam exportaret materiam Lauræ iumentis. Ille verò seruente Sole torrefactus, laborabat stri vehementissima, & iacebat in via iam deficiens. est enim via admodum deserta, & planè aquæ expertus. Cùm tandem autem illi venisset in mentè beatus Sabas, diuinas illius preces tanquam aliquod sitis medicamentum implorabat: & statim, qui in columna nubis deduxit Israël, ei quoquè expandit nubem aquam parturientem, & eum quodammodò tegentem, & instar roris reingerantem, & ei vires addentem. Sicquè desuper nubem habens sequentem, venit in Lauram. Sed hoc quidem vel ab absente Saba factum est miraculum: persequamur autem, quam coepimus, narrationem.

Cap. 32. Cùm solitus esset magnus Sabas ijs, qui à viris bonis desiderantur, diebus ieiuniorum peregrinari, sicut diximus, venit ei aliquandò in mentem collem quoquè habitare, qui dicitur Castellium: qui quidem distat à Laura viginti stadijs: ad eum autem hominibus propemodum nullus patet aditus, tam propter multitudinè demonum, qui eum incolunt, quam propterea, quòd sit locus valde asper & agrestis. Cùm in eo itaque colle fuisset, & Crucis oleum tanquam terrorem aliquem inexpugnabilem in omnem partem diffudisset, & altissimum esse suum statuisset refugium, collem habitauit toto vertente tempore ieiuniorum. Sed primùm quidem graue bellum

quotidiè in eum excitabatur, & tam vehementer eum aggrediebantur demones, & tanta in eum mouebatur tempestas, vt continentibus malis propemodum fractus & defessus esset exercitator, & iam consideraret, quomodò è colle excederet. Sed qui olim magno apparuit Antonio, ipse quoquè Sabæ nunc appàrens, & cum bono iussit esse animo, & aduersus malignam illam cateruam tantum ei dedit audacia, vt nec possent quidem illum amplius videre orantem: sed hoc satis esset ad eos fugandos, si se ille solummodò conuerteret ad orationem, & hymnos ad Deum lingua sua attingeret. Hinc factum est, vt iuuito Sabæ cor esset hilare, & tranquillitate imple-retur animus.

Cap. 33. Itaq; circa finè ieiuniorum cùm vir diuinus noctù aliquandò vacaret orationi, rursus illuc aduentat maligna illa caterua, vltimâ afferens tentationem. Et repente quidem strepitus faciebant, & terrores intentabant: & parim quidem in serpentum & ferarum, partim autem in coruorù figuram mutabantur, & sic conturbare sanctum, & ei terrorem incutere conabantur. Cùm is autè fortiter & constanter perseueraret in oratione, neq; illi quicquà omninò possent efficere, tunc vel inuiri se fatentur esse

vidios: & (ò violentiam) humana vt poterant voce ex clamantes, deinde hæc quoquè vociferantes: Quid, dicebant, ó Saba, non sufficit tibi torrens? Non satis est tibi spelunca, & petra, & alia solitudo, quam obijsti & reddidisti habitabilem? sed nunc quoquè ascendisti nostros fines, & ex ijs quæ sunt nobis propria, nos contendis expellere? Ecce & monte, & tuis tibi moribus cedimus, cùm talem, vt videmus, adiutorem habeas, nempe Deum. Vbi hæc cum magno eiulatu inuerecunda illa & impudens visio, & alia eiusmodi deinceps dixisset, & quodammodò suam cladem deplorasset & calamitatem, cum magno tumultu circa mediam noctem è monte exierunt, coruis similes, & absorum & grauem quandam strepitum edentes. Hoc ipsos quoquè obstupescit pastores, qui pascebant greges circuncircà in montibus: sic, vt ego quidem existimo, diuina dispensante gratia, nè sine teste essent, quæ sunt huiusmodi. Nam cùm ijs sensissent strepitum coruorum, & illorum clamores, & replerati essent timore, manè congregantur ad collem, vt scirent quam essent ea, quæ facta fuerant: trepidique & timore affecti Sabam conuenientes, ei renunciant omnia

quæ

SUR

q be
no be

RVI

5

Mater eius decedit.

Exod. 13. Miraculum haud vulgare.

Demonum improbitas.

Mira vis precum S. Sabæ.

Demones se ab illo vidios fatentur.

Vident demones in forma coruorum pastores ouiu.

DE S. SABA ABBATE ET CONFESSORE.

831

quæ noctu viderant & audierant. Ille autem cum eos vidisset tanto metu affectos, & adeo perturbatos, illam ab eis expulit timiditatem & animi anxietatem, & eorum, qui conciderat, animum recreavit. Deinde cum eos iussisset esse bono animo, eisque benedixisset, & pro eis esset precatus, eos dimisit in pace.

Cum iam autem præterisset tempus ieiuniorum, reuertitur quidem diuinus Sabas in Lauram, vt solebat: Cum præclarum verò Paschatis festum præclare in ea celebrasset, quibusdam secum assumptis fratribus, venit in Castellum, collemque repurgauit, & quæ erat in eo materia, vsus est ad cellas ædificandas. Interim autem dum cum fratribus intentus erat operi, inuenitur domus cuiusdam in mundo splendidi, ex pulcherrimo lapide constructa, tecto excelsa, magnitudine ampla, ornata copiosis gratijs & elegantijs. Cum eam ergo inuenisset diuinus Sabas, & ipse quoque eam reddidisset elegantiore, ex ea diuinum templum effecit. Hinc arbitratus fore, vt res eis succederet ex Dei voluntate, statuit plura ædificare habitacula, & locum redigere in cœnobium. Cum is autem sic cum suis laboraret in ijs ædificandis habitaculis, eorum verò quæ sunt necessaria, nullam curam gereret, & quorum est hominibus vsus incuitabilis, Deus cui gratum erat locum ædificari, & cuius est præceptum, ne solliciti simus quid comedamus & quid bibamus: qui est vel ipsa matre nostri auarior, & maiorem nostri curam gerit, quam ipse pater: ipse viro longè optimo Marciano, etiam ad id ferentem, immittit visionem, qui ipse quoque præerat ijs, quæ sunt in Bethleem cœnobijs, & rursus curam gerebat eorum, quæ erant vbiq; cœnobiurum.

Cap. 34.
Paschatis
præclarum
festum.

Matr. 6.

Videt ergo is noctu veluti angelicam & alienam formam, quæ suauissimum & pulcherrimum emittebat splendorem. Videbatur autem hæc quoque ei dicere: Tu quidem, o Marciane, sine molestia & labore pernoctas, vt qui nullo indigeas ex ijs, quæ ad corpus conferunt: Dei verò seruo Sabas, qui propter multam in Deum charitatem in Castellio cum fratribus multos labores sustinet, rerum necessariorum magna est inopia, nec est vllus, qui sit vel paucis eos impertiturus ex ijs, quæ ad vsu pertinent. Eum ergo imperti ijs quæ habes, nihil omnino differens, ne adhuc maiore premantur indigentia. Et hæc quidem visio: Marcianus autem proinùs nihil curatus, mittit ad Sabam multa necessaria, ijs quæ monasterio seruebant, iumentis vens ad ea exportanda. Ille verò, cum ea quæ missa fuerant accepisset, & quam missionis esset causa, didicisset, hoc quoque duxit esse signum, quod ædificationi & habitationi loci Deus faueret: & simul quidem vehementius Domino egit gratias, & cœnobijs ædificationem vsit vehementius. Deinde postquam fuit finitum, in monasterio collocat multitudinem electorum monachorum, Paulum quendam, qui anchoreta fuerat longo tempore, cum Theodoro discipulo præficiens eorum administrationi. Sed cum Paulus paulopost è vita excessisset, Theodorus suscipit omnem rerum administrationem, & fratrem Sergium, & Paulum auunculum cooperat in monasterium, qui & ipsi Castellio postea præfuerunt: eisque commissus fuit pontificatus Ailæ & Amathuntis.

Cap. 35.
Visio Marcianus cuiusdam.

Congregat multitudinem monachorum in cœnobijs suis.

Cap. 36.

Monachus sollicitus qualis esse debeat.

Psal. 67.

Atq; Sabas quidem magnæ erat curæ, vt, quos esset plantaturus in cœnobia Castellij, & prouectæ essent ætatis, & monasticam viuendi formam accuratè teneret. Nulli autem ex mundanis, & ijs, qui recens aduenerant, concedebat habitare in Castellio: sed paruo cœnobia ad Lauræ borealem partem extructo, cum ei præfecisset viros industrios & sobrios, & quorum fidei credi possent fratrum animæ, hoc habitandum tribuit ijs, qui è mundo recens ventitabant, donèc ipsum Psalterium didicissent, & se exercuissent in alia monachorum vitæ institutione. Dicebat enim oportere monachum, qui degit in cella, esse studiosum, discernendi potestate præditum, sobrium, moderatum, temperantem, aptum ad docendum: non autem indigentem doctrina aliorum, qui possit & sua membra refrenare, & mentem tutò custodire. De eo enim dicebat dictum fuisse à Dauide: Dominus habitare facit vnus moris in domo. Cum autem vidisset hic diuinus pater, eum qui renunciauerat, & regulam monasticæ institutionis accuratè didicisse, & mentem suam rectè posse custodire, & aduersus contrarias depugnare cogitationes, & è mente sua expulisse omnem rerum mundanarum memoriam, ei præbebat cellam in Laura, si corpus haberet infirmum & imbecillum. Si verò esset fortis & robustus, ei iubebat cellam ædificare, hoc dicens & asserens, quod si quis in eo loco cellam ædificaret, aut superædificaret, is templum Dei esset ædificaturus, illique & ipsi par futura esset merces. Nulli autem imberbi omnino licebat

IUS

for. * patri-
bus
Periculo-
sum est ad-
lescentes &
pueros ha-
bitare cum
solitarijs,
Cap. 37.

licebat Lauram ingredi, propter eas quæ ex maligno oriebantur offensiones, sicut iam antè declarauimus. Dicebat enim diuinus Sabas, hoc ab initio traditum fuisse à parentibus: & propter illud ipsum, parem modum ab eo esse seruatum: Quoniam quando, inquit, ueni ipse ad magnum Euthymium adhuc imberbis, uolens in Laura habitare, non fui admissus, sed missus fui ad beatum Theodostium. Dicebat enim esse ualde periculosum, adolescentes & pueros simul habitare cum uiris solitarijs.

Theodosius
S. Sabas ma-
xima chari-
tate coniu-
ctus.

Eandem ergò formam seruans diuinus quoquè Sabas, si quæ ex ijs, qui mundo renunciabant, uideret eiusmodi, cui scilicet facies nondum esset testata pilis, eum mittebat ad illum, qui mihi dictus est superius Theodosius: qui quidè iam recesserat ab ecclesia, quæ dicta est Cathismatis, & in parte Laure, quæ uergit ad Occidentem, constituerat monasterium, quod uitæ communiter degendæ conueniebat, distans à Laura trigintaquinque, stadijs: qui eos, qui mittebantur, lubenter admodum excipiens, omnibus modis studebat eorum curam gerere, ei qui miserat, gratificans. erant enim magno inter se amore coniuncti diuinus Sabas & hic beatus Theodosius: & utrique alterius uoluntatem præferbat uoluntati suæ, immò uerò uoluntatem alterius putabat esse suam: cum Christi amor sic eos coniunxisset, & ut idem sentirent, eis persuasisset. Hoc autem erat omnium sermone celebratum, & aliud par Apostolicum ab Hierosolymitanis iudicabantur atque nominabantur. Eis ab Archiepiscopo, à Salustio, inquam, qui erat in Christo consummandus, mandata fuit præfectura uniuersis cœtus monachorum, non quòd ipsi eam rem concupisissent, sed potiùs electi fuissent à monachis, & præmium uirtutis eam accepissent præfecturam. Quonam modo autem ad hanc administrationem peruenerint, dicam paucis.

Cap. 38.

Cùm Elpidius & Elias, successores magni Pafarionis, è uita excessissent, consequenter ad Lazarum transiit administratio. Sic etiam ad Gerontium. Qui cùm decessisset, Anastasio cura fratrum committitur. Cùm ij ergò, Lazarus, inquam, & Anastasius, præessent administrationi, res monachorū erant admodum turbulentiæ, & maximis agitabatur fluctibus. Cùm hi ergò, quos diximus, Lazarus, inquam, & Anastasius, monasticæ perfectionis paruam aut nullam curam gererent, ad quaedam autem mundanas curas & pecuniæ uolumenta tota mente & anima conuersi essent, maximè cùm Anastasius tunc post Zenonem suscepisset imperiū, & schismata cum summa impudentia & licentia loquerentur aduersus Ecclesiam: Cùm tunc ergò diuinus Salustius (erat autem is Patriarcha Hierosolymitanus) statuisset liberare fratres ab illa tempestate, primùm quidem constituit, ut qui iam à me dictus est, Marcianus eis præesset, & eorum susciperet rectionem. Cùm autem intercessisset aliquantum temporis, & probatam quidem diuinus Salustius, & corpore erat malè affectus: ad eum uerò conueniunt omnes, qui erant in solitudine: ipse autem communi suffragio eorum, qui simul conuenerant, statuit ut monasterijs, quæ erant circa sanctam ciuitatem, præessent Sabas & Theodosius, ij quos præfens uobis ostendit narratio. Ab illo ergò tempore Theodosius quidem ijs, qui communiter uiuebant: Sabas autem ijs, qui cum nemine congredebantur, & erant omninò separati, præerant.

Cap. 39.
Elias Episcopus Hierosolym.

Postquam autem Salustius migravit ex hac uita, Elias quidè, cuius sæpè memini in uita magni Euthymij in sedem illius euehitur. Statim uerò omni studio contendit, ut circa se congreget bonos monachos sanctæ resurrectionis, circa turrim David dispersos in aliquibus cellis. Monasterium quidem certè construit apud Episcopatum, & cellas ædificat ad illos excipiendos, & uicuique eorum, qui conueniebant, abundè suppeditat ea, quæ erant necessaria. Cùm hi ergò omnes monachi illic congregarentur, diuinus Sabas rursus emens multas cellas, in quibus illi priùs habitabant adiecit eas ad illos hospitio excipiendos, qui ueniebant ad Lauram. erant enim ei proxime. Cùm in his autem occupatus esset Sabas, & alias quidem haberet, alias uerò esset habiturus, in eo fit quoddam miraculum, magnum quidem, & quod est consentaneum esse incredibile, & admirabile quidem & contra opinionem, sed ab eius uirtute minimè alienum. Nam emerat quidem, ut diximus, multas cellas: uolebat autè alias quoquè emere, quæ erant etiam propinquæ Laure, & suo instituto uiles: sed auri indigentia obstabat uoluntati: & cùm earum acquirendarum ardentissimo reueretur desiderio, non habebat tamen manum, quæ ei opem ferret. Nihil enim ei reliquum fuerat, nisi dimidium numismatis. Sed ille, ut qui Dei sciret copias sapientiamque, & ad omnia fortituum, & illi permisisset uniuersum, id quod tunc habebat cellarum dominis dedit tanquam arrham, pactus quòd nisi die sequenti solueret reliquum, id etiam

Magna Sabas e fiducia in Deum.

SUR.
q be
10
RVII
5

etiam perderet, quod soluerat. Atque ille quidem cum sic conuenisset cum monachis, solum ad illam intuebatur dexteram, quæ non potest * examinari. Venit autem manè quidam hospes omnino ignotus: & cum nihil dixisset, aut ab eo rursus audiisset, dat ei centum & septuaginta aureos. Quos cum dedisset, continuo recessit, nec quo nomine quidem vocaretur, ei significans. Cum verò statim coniecisset Sabas, vndenam & quàm prompra fuisset eorum quæ data erant, suppeditatio, & eam à Deo esse profectam aperte cognouisset, protinus & precium soluit cellarum, & alteram domum ædificauit ad excipiendos monachos, qui veniebant peregrè. Quinetiam Castellio duo præterea acquisiuit habitacula, vnum quidem in sancta ciuitate, non multum distans à turre Dauid: alterum autem in Hiericho.

Acrem itaque eius in his rebus zelù adhuc magis amplificans Dominus è superis, duos quosdam secundum carnem fratres, genere Ilauros, nomine Theodulum & Gelasium, qui ipsi quoque erant iuuenes, sicut ille Beseleel & Eliab, architectos noui tabernaculi, mittit ad nouum hunc Mosem. Quibus ille vtens opificibus ædificiorum, adstruxit quidem quæcumque in Laura adhuc deerant: construxit verò circa eam quoque monasteria. Deindè ædificat etiam domum ad panem faciendum. Fabricatur etiam nosocomium, & aquarum quoque receptacula construit propter torrentem. Quoniam autem neque quod ei priùs apparuerat à Deo conditum templum, synaxi fratrum sufficiebat: & rursus multitudo Armeniorum, oratorij exuperabat magnitudinem, alteram ædem excitat diuinus Sabas ab ipsis fundamentis, quæ ornata & magnitudine nulla erat altera inferior: eamque Deo consecrat. quæ quidem cum ab Elia, qui tunc Ecclesiæ præerat, de more fuisset dedicata, illas quidem sacras fratrum synaxes illic iubet deinceps peragi: Armeniorum autem multitudinem transferri in illud diuinum templum, adeò vt Christianis quidem consueta glorificatio, & ipsa Euangelij lectio, quæ sit ijs qui sunt præsentis, proprio eorum sermone impleretur: simul verò cum alijs diuina sumerent sacramenta, & fieret omnibus communis eorum participatio.

Quoniam autem quidam, sequentes inanem vocem Petri cognomine Fullonis, (qui eadem sentiens, quæ Eutyches, cum Antiochenam sedem impiè inuasisset, sæpè fuit expulsus à sacris vestibus) angelico ter sancti hymno inferebant, Qui propter nos fuit crucifixus, diuinus Sabas adulterinam hanc rollens nouitatem, aliam quidem sacrorum hymnorum consequentiam, (quandoquidem sciebat eam rectè prosequi Armenios) permisit eis solita voce canere: solum verò hymnum trisagium sanxit canere lingua Græca. hoc quoque præterea præcipiens, vt die quidem sabbati in templo speluncæ, diebus autem Dominicis fierent synaxes in templo Deiparæ: in alijs autem ecclesijs, & Dominicis & insignioribus festis magis solennibus, à vespera vsque ad manè producerent vigilias.

Cum sic ergo se gereret Sabas, & Lauram & Castellium quoridie auget ædificijs, & fratrum accessionibus, ij qui fuerant priùs eius discipuli, deindè, vt iam antè diximus, calumniatores, non ferentes Lauram videre sic florentem: sed etiam adhuc maiore inuidia flagrantes, & cum alijs fratribus conspirantes, & mala synagoga effecti circiter quadraginta, dolos aduersùs sanctum consuebant, & ei omnibus modis parabant insidias. Hæc autem cum cognouisset ille miris ac mansuetus, & eius qui verè est pacis author & legislator germanus discipulus, quod priùs in diuinis, hoc in hac re quoque facit: & nè esset fratribus causa offensionis, non solum despicit cibum, vt vult Apostolus, sed etiam ab illa ipsa Laura recedit. Didicerat enim Sabas pugnare quidem cum dæmonibus: hominibus autem facile cedere. Hoc verò faciebat, cum improbos quidem pudore afficiens lenitatis suæ exuperantia: tum autem illo discessu inuidiam consumens & tabefaciens: ostendensque nullam rem propriam esse ei curæ: sed Dei causâ omnem laborem suscipere, & fratrum vtilitatis. Hac de causâ facile quidem recedit, & venit ad partes Scythopolis: manet verò in quodam loco, qui erat quidem desertus, vocabatur autem fluuius Gadarorum.

Deus autè, cuius causâ hæc Sabæ acciderant, Sabam non habuit despiciatui: & ipse quidem subit speluncam quandam, sitam propter flumen: in ea autem habitabat leo insigni magnitudine. Cum in ea ergo versaretur, & post preces se sopori parum dedisset, ad eum media nocte accedit fera illa terribilis: & cum eum sensim veste apprehendisset, eum foras trahebat, & quodammodò iubebat eum exire è spelunca. Ille ergo excitatus, & illius conspectu minimè conturbatus, nocturnos hymnos protinus est aggressus. Leo verò (ò magnam in Saba operationem spiritus) statim extrâ recedens,

Cccc

for. * exinaniti
Oferua rē admirandā.

Cap. 40.

Exod. 31.

Multa ædificat S. Sabas in vsu monachorum.

Petrus Fullonis sectator Eutyche

Vigiliæ in festis solennibus.
Cap. 41.

1. Cor. 8.
S. Sabas cedit quorundam fratrum inuidentiæ.

Cap. 42.
Habitat in spelunca.

Nota Le. 6. cor.

I ULS

recedens, dum preces fierent, expectabat. Peraſtis autem precibus, ille quidem hinc mi ſedens, ubi ſolebat leo decumbere, paululum requieuit. Is autem adueniens, eum trahebat ſimiliter, & tentabat eum e ſpelunca expellere. Quid deinde conſequitur? Non amplius obſcure gratia cum Saba verfabatur, ſed aperte oſtendebatur: quomodo olim Abrahæ, eum quavis calamitate reddens ſuperiorem, regibusque & tyrannis iſtis inſigniorum, eſſe erro, & hoſpes, & nullam haberet ciuitatem. Sic in hoc quoque loco Sabam, non ſolum dæmonibus, vt vobis ſæpe oſtendit oratio, ſed etiam belluæ maximè horrendæ, venerabilem reddidit & terribilem. Nam cum leo ſic eum contenderet expellere, & vehementer inſtaret, & Sabam vi traheret, ille labris ſenſim apertis, O fera, inquit, hæc quidem ſpelunca ambobus, ſi velis, ſufficit ad habitandum. Tibi verò ſi hoc non videretur, at tu mihi potiùs cede ſpelunca, ego enim Dei manu ſum formatus, & eius ſum honoratus imagine. Hæc admodum leniter & placidè dixit Sabas, & fera perinde ac ſermonem reuerita, ſtatim abiit, Sabas cedens ſpelunca & cubili.

Gen. 12. 14. 20. & 21.

Vide vt ſe gerat erga ferã beſtia.

Cap. 13.

Baſili? adoleſcens nobilis lit monachus.

Opes S. Sabæ.

Res mira profecto.

Latrones recipiunt ſe ad bonam ſitugem. Cap. 44.

Pſal. 10.

Cum is ergo illic verſaretur, multi ex ſinitimis ad eum venitabant, & maximè quicunque habitabant Scythopolim & Gadara. eos enim vndique vocabat illius fama, non leuis atque clara tuba, virum veluti præconio prædicans. Quo quidem in loco quidam ex Scythopolitanis genere clarus, iuuenis ætate, nomine Baſilius, à Deo motus ad ea quæ ſunt honeſta, cum humana omnia iuſſiſſet valere, ad ipſum accedit & Deum. Et ille quidem verfabatur cum Saba, & apud ipſum vivebat, & eo vtebatur præceptore. Quidam autem latrones, pecunijs abundare arbitrati Baſilium, circa mediam noctem ſpe pleni ad eos acceſſerunt. Poſtquam verò nihil inueniſſent eorum quæ ſperârunt, receſſerunt, & pro alio lucro ſibi parârunt animæ vtilitatem. Nam cum vidiffent vitam ad eò tenuem & frugalem, & cui decrant etiam quæ ſunt neceſſaria, obſtupuerunt, & magni Sabæ copias ſunt admirati: quæ in eo erant, quòd nihil poſſideret. Suum itaque facinus animo verſantes, & nè aliquo graui malo à Deo afficerentur dubitantes, receſſerunt, audacis ſui cecepti magna ducti poenitentia. Tale etiam aliquid, quod contigerat, iniecit eorum animis maiorem eius, quod bonum & honeſtum eſt, æmulationem. Cum enim iam eſſent in medio itinere, in eos incidunt leones ingenti magnitudine, & viſu terribiles. Quorum adſpectu timore perterriti, & vitæ bonam ſpem non habentes amplius, vnã ſolam proſpexere ſalutem, ſi ad Sabam & illius orationis virtutem confugiſſent. Res enim ſapiens eſt anima ad videndum, quod eſt conducibile, cum ceciderit in neceſſitatem. Beſtias ergo per illum adiurârunt, dicentes: Per preces monachi Sabæ, via nobis cedite, & ſtatim leones, tanquam graui aliqua plaga, percuſſi nomine Sabæ, in pedes ſe coniecerunt. Latrones autem inſigni miraculo obſtupefaſti, & vt qui perſuaſum haberent Sabam multum poſſe apud Deum, ad ipſum reuertuntur. Vide verò, quàm ex metu acceperunt vtilitatem, & ineffabilis Dei prouidentie bonitatem & ſapientiam. Ipi enim ſtatim ſeiſpoſos accuſant, & per ſe ea annunciant, quæ eis in via contigerant: & cum Deo promiſſiſſent, eiſmodi furtis & latrocinijs ſe non eſſe amplius implicandos, abeunt ad Sabam, quòd à beſtijs non eſſent laſi, hanc ei veluti referentes gratiam, nempe ſuam in melius mutationem. Decetero enim latrones non fuerunt amplius occupati erant in terræ laboribus.

Cum hoc autem miraculum ad multorum aures breui perueniſſet, & omnes ad eum conuocaret, vexatus ille multitudine eorum, qui conſuebant, deſiderabat rursus priorem quietem & ſilentium. Cum Deo ergo commendâſſet fratres, qui illic erant congregati, & eis tradidiſſet cellam, quam nupèr conſtruxerat, facile tanquam paſſer aliquis, vt cum diuino pſalmo dicam, tranſmigrat, & ad deſideratum reuertitur ſilentium. Cum illi autem aliquot poſt annis ex hac vita migrâſſent, Eumathius quidam genere Iſaurus, cum cellam accepiſſet ex ſucceſſione, fecit cœnobium, & in eo collegit monachorum multitudinem: quorum vnus eſt etiam Tarafius, cui poſt Eumathium fuit commiſſa præſectura, vir qui fuit ipſe quoque genere Iſaurus, moribus verò laudabilis, & virtute inſignis. Sabas autem cum longo poſt tempore reuertiffet ad Lauram, exiſtimabat ſe inuenturum quidem eſſe eos, qui priùs erant ſeditioſi ex fratribus, ira remiſſiore, vt porè quòd tempus, quòd interceſſerat, inuidiæ vigorem multum tabefeciſſet, & cum eius e Laura peregrinatione vnà quoque eorum de ipſo abiret cogitatio. Hoc autem non ita habebat, magis enim vigebar & amplificata

SUR
 q be
 nove
 RVII
 5

erat perturbatio, & erat acrior inuidia. Hoc verò hinc fuit manifestum. Non enim ipsi soli aduersus sanctum parturiebant iniquitatem: sed cum alijs quoque viginti persuasissent, & eo quod est sub labris veneno eos impertijissent, tota die bellicam aciem aduersus eum instruebant. Quid ergò ille ad hæc? Dolebat quidem, videns fratrum procedere interitum: & eius grauiter scindebantur viscera: eorum, qui surrepti fuerant, prolapsionem perindè deplorabat, atque suorum membrorum amputationem. Deindè etiam hunc à ratione alienum volens motum eorum sustinere, opponerat iræ illorum lenitatem, odio dilectionem, rerum malarum meditationi benignitatem: vt reueriti eius mansuetudinem, ducerentur pœnitentia, & suam salutem lucrifacerent.

Cum autem, vt est in prouerbio, conaretur lauare Aethiopem, & efficere vt can. Cap. 45. cer rectus ingrediatur, (nihil enim difficilius dedisci potest, quàm improbitas) & videret eos vitio effici magis viriles, & nulli rei magis fidere, quàm impudentiæ, & vt dicit admirabilis Esaus, spem posuisse mendacium, & sperasse fore vt eo protegerentur: quoniam non poterat eis aliter mederi, rursus recedit ad partes Nicopolis: & diuerit ad quandam arborem, quæ fert siliquas, alimento quidem vrens illius fructu, Esa. 28. regumento verò ramis. Sed Deus, propter quem hæc rursus sustinere æquum censebat Sabas, tunc quoque rem suæ curationis sapienter contexit Sabæ, & quæ virò bono & virtutis amanti mercedem conciliauit. Nam cum hoc curasset, vt veniret ad cognitionem domini agri, (erat autem is quoque, vt est consentaneum, amicus virtutis) efficit vt is mox ad eum accederet, & tum in ceteris eius curam gereret, ac ei prouideret, tum cellam quoque ei excitaret: quæ postea, Deo opem ferente, constructa fuit cœnobium. Sed cum Sabas quidem in eo loco sic degeret, scelesti illi homunculi, & maligni scilicet figmenta, illi, inquam, seditiosi & Iudæ planè discipuli, tempus sibi dari opportunum ad illum calumniandum, arbitrati propter longam illam viri peregrinationem: cum de ipso talem in Laura famam confinxissent, Abbas Aemuli eius fingit eum deuoratu à fera. nosse, dicentes, obiens solitudines, captus fuit à fera: & sic induxissent eos, qui erant minus præditi ratione, & accessissent ad Patriarcham, etiam vbinàm grauis hic casus accidisset falsò adijciunt. In solitudine enim, aiebant, mortui maris fuit deuoratus à leone. Hoc verò sic dicebant, vt quod ab eis fictum erat, videretur probabilius. Deindè etiam quærebant aliquem, qui esset eis præfuturus. Ille autem, qui nihil temerè & inconsideratè neque dicere didicerat, neque alios audire: & alioqui Sabæ vita qualis esset à puero, non ignorabat, & quod dictum fuerat mentis iudicio permittebat: Sed non possum, inquit, ego facillè credere, quod dictum est. Scio enim, quòd cum sit Deus iustus, & iustitiam diligat, vt dicit diuinus Dauid, non sic dimisit Psal. 10. seruum suum deuorari à bestijs. Abite ergò vos potiùs ad illum quærendum: aut si vobis videtur, expectate aliquantulum temporis, donèc Deus nobis de eo aperiat. Cum illi ergò sic à scopo excidissent, & vacuis manibus reuertissent, quieuerunt in præsentia.

Cum autè aduenisset dies festus dedicationis, venit quidem, vt solebat, diuinus Sabas in sanctam ciuitatem cum quibusdam alijs fratribus monasterij, quod ab eo constructu fuerat Nicopoli. Cum verò eum vidisset Episcopus, & quòd eum præter spem vidisset, fuisse gaudio repletus, & de illo longo & insperato reditu esset cum eo locutus, eum deindè accepit seorsum, & rogauit vt ad suam rursus rediret Lauram, & non sic rectore destitutam eam derelinqueret. Eo autem rogante vt ignosceret, (neque enim se posse tam multorum virorum curam gerere) ille non cessabat instare & obsecrare. Cum verò videret Sabam magis resistere, & nequaquam cedere, ille hæc agrè ferens, & nonnihil etiam ex suo commotus officio: Sed si non, inquit, audieris hanc meam petitionem, non venies mihi ampliùs in conspectum. Non possum enim ferre, alios frui tuis laboribus. Cum sic autem dixisset Patriarcha, pollicitus quidem est se iusti illius esse cessurum: nè verò in negocia & turbas se rursus conijceret, malam seditiosorum mentem cogitur aperire. Patriarcha autem protinus excitatus ad ei ferendum auxilium, hæc scribit monachis Lauræ: Vos, qui Literæ Episcopi Hierosol. ad fratres Lauræ. estis fratres in Christo, scire volo, patrem nostrum, non vt à vobis auditum fuerat, fuisse à bestijs consumptum: sed eum adhuc viuere, & esse superstitem, & ad nos venisse ad festum. Ego verò eum detinui, non æquum esse censens, vt ipse Lauram relinquat, quam suis construxit laboribus. Prompto ergò & alacri animo vos eum eo, quo par est, honore suscipite, & ei omnibus modis cedite. Sin autem sunt aliqui apud vos arrogan-

IUS

arrogantes, contumacesque & superbi, & se ei nolentes submittere, nos eos iubemus quamprimùm à Laura recedere. Neque enim est permittendum, cum, locum suum non recipere.

Cap. 47.

Acceptis itaque literis, diuinus Sabas descendit ad Lauram, cum quendam constituisset Seuerum, ut præficeret monasterio Nicopolis: cui, cum post aliquot annos fuisset consummatus, successit Dominus, & illi rursus Sabaron, qui ad mea usque tempora fuit perpetuò Præfectus huius monasterij, cum iam ad profundissimam peruenisset senectutem. Cum venisset autem ad Lauram beatus Sabas, & omnibus audientibus lecta essent literæ in ecclesia, illi qui nihil non audebant, ubi quæ lecta fuerant, audiissent, suo impetu incitati, & occulto eorum præfecto egregiè parentes, alij quidem secures, alij verò dolabras & ligones fumentes in manus, & ad eam, quæ à Saba ædificata fuerat, turrem cum ira ascendentes, eam euertunt ab ipsis fundamentis, nihilo tolerabilius affecti, quàm dæmones. Et alij quidem signa & lapides iaciebant in torrentem: alij verò monachorum indumenta, & quicquid aliud habebant, rapientes, sic egressi sunt à Laura: & ad Sucas Lauram protinus venientes, rogabant ut in eorum numerum referrentur. Sed Laura præfectus Aquilinus, vir diuinus, cum non esset ignarus eorum, quæ ipsi fecerant, ne passus quidem est, ut qui erant tam improbi, Lauræ hospitio omninò exciperentur. Cum itaque ad Thecoum, qui dicitur, torrentem peruenissent, & quasdam cellas propter eum inuenissent, quas olim factæ fuerant ab ijs, qui descuerant, & se ab alijs separauerant, & alias quidem instruxissent, alias verò ædificassent ipsi à fundamentis, in eis habitabant, eas nouam Lauram nominantes.

Cap. 48.

Cum illi quidem sic è Laura excessissent, alij fratres tanquam frumentum, ablaris zizanijs, fuerunt fructus Deo utilissimus & purissimus. Cum interim autem effluxisset aliquantum temporis, quoniam huic amanti patri viscera non quiescebant, sed de ijs, qui se ab illo abruperant, grauem dolorem conceperat, & Laura & Castellij indumenta multis onerasset rebus necessarijs, abiit ad ipsos: partim quidem volens sedare eorum maleuolentiam, partim autem volens succurrere egentibus. Et ille quidem sic. Nonnulli verò ex ijs, & maximè ij, quos acrior inuaserat inuidia, cum eum procul adspexissent venientem, sic sensim inter se susurrabant, Videte, dicentes, quòd ne hic quidem malum effugimus: sed rursus ad nos venit ille Strabo: & quæcunq; eis alia subijciebat inuidia. Sed cum ab ijs non fuisset illius retardatus cursus, ad eos venit, & placidis eos adspexit oculis, & eos impertijt rebus necessarijs. Cum autem vidisset eos magna vndiquè premi inopia, quòd neque haberent qui eorum curam gereret, neque eis diuinum esset templum ad orandum: sed in prophetiam ædem, quæ est Thecois, singulis ascenderent Dominicis, participaturi diuina sacramenta: & eos deinde inter se decertare, impleri que tumultu & perturbatione, quòd essent sine duce, & nulli parerent pastori & Præfecto, refert omnia ad Patriarcham, & vehementer rogat, ut eos congreget & conciliet, & eis omnia præbeat, quibus indigent. Ille verò datis Sabæ septuaginta aureis, ei concedit dominium & res monachorum.

Cap. 49.

Is autem cum rerum, quæ illic erant, sic factus esset dominus, primùm quidem eis prouideret res necessarias, ut nihil eis deficeret, sed omnia eis suppeterent. Deinde templum quoque eis magnificè ædificat, & id eis consecrat & dedicat. Deinde eis quoque domum construit ad panem faciendum. Quæ cum fecisset, tractabilesque & mansuetos reddidisset, qui prius erant seditiosi & inobedientes, accessit Iohannem, qui iam à me dictus est, & ei nouæ Lauræ committit præfecturam: qui ortus quidem fuerat ex Græcia: ante mortem autem suam ea, quæ multis post annis in Laura enenerunt, prædixit & apertissimè enunciauit. Cum enim è præfenti vita iam esset migraturus, & extremum iam traheret spiritum, & extrema verba emitteret, quoniam multum eum circumfidebant ex ijs, qui erant è Laura, cum profundis suspirijs, lachrymisque & animi perturbatione: Ecce, inquit, veniunt dies, in quibus qui præfentem locum habitant, descendent à recta fide: & extollentur quidem in seipsis, ut cum diuino Dauid dicam, qui exacerbant: in audacia verò sua destruentur, & altitudo eorum repente decideret. Et cum hæc dixisset, migravit, cum septem annos impleret in præfectura Laure. Deinde post illum consilio diuini patris Sabæ, qui illic erant monachi, quidam Paulo committunt administrationem: qui erat quidem Romanus genere, sed sim

Plal 67.
Prophecia
Iohannis
Abbaris iā
moritur.

Bonitate
tādē vin-
cit obre-
farios
suos.

SUR

q be
no be

RVII

5

placissimus & ab omnibus negocijs alienissimus: veras solas diuitias cognoscens, nil possidere. Ipse autem cum sex solum menses a modum inuitus permanisset in Laura, nihil sibi volens exhiberi molestiae, aufugit in Arabiam: & cum illinc venisset ad Seuerianum, excedit e vita: Seuerianum, inquam, illum, quem superius ostendimus construxisse monasterium in Barichâ. Sed cum diuino Sabæ fuisset eius fuga signifi-
cata, ille Agapetum suum discipulum iussit praesse monachis, non magis honorans eius virtutem, quam satisfaciens illorum petitioni. Ipsum enim, vt praeset, commu-
niter vocabat totius simul Lauræ legatio. Neque ipse quidem hoc lubens suscipie-
bat: sed euectus fuit illorum iudicio & sententia.

S. Agapetus
praeficitur
nouae Lau-
rae.

Cum ei ergo commissâ fuisset praefectura, inuenit quosdam ex fratribus, (erant au-
tem ij quatuor à Paulo admissi, qui fuit simplicissimus, neq; accuratè examinati) tan-
quam virus sub labris quadam Origenis occultantes. Inter quos primas partes obti-
nebat quidam Nonnus Palestinus: qui videbatur quidem esse Christianus, & pieta-
tis praese ferebat speciem, laborabat autem morbo gentilium & Manichaeorum, Di-
dymique & Euagrii & Origenis, qui nugati sunt de praesistentia. Cum eos ergo irâ se
habere deprehendisset Agapetus, timens nè malum manaret ad alios, & omnes
communiter inficerentur, eam rem communicat Patriarchae: eoque in eius, quod
statuerat, adhibito societatem, illos e Laura expellit. Non multum temporis inter-
cessit, & cum e vita excessisset Elias, vt deinceps apertius ostendet oratio, accedens
Nonnus cum suis ad eum, qui illi successit, Patriarcham, rogabant vt rursus restitue-
rentur Lauræ, à qua dicebant se non iuste nec rectè fuisse expulsos. Ille verò cum alia
quidem nondum sciret, sed solum eos fuisse expulsos à Deo dilecto Agapeto, & exi-
stimasset illum virum nihil fecisse nec dixisse aut gratia aut odio commotum, cum sta-
tim accessit, rogatque num fieri posset, vt illi rursus admitterentur. Cum is autem di-
xisset non licere, & se malle illinc recedere, quam videre illos in suum gregem relatos,
qui sunt pleni tali contagione, ipse quoque eos abominandos amandat Patriarcha.
Sed cum Agapetus quoque post hæc, quinto anno rursus admitterentur. Mignus
set ad Dominum, & cuidam Mamanti commissâ fuisset fratrum praefectura, Nonnus
cum suis tanquam morte Agapeti ansam accepissent libertatis, reuertuntur ad Lau-
ram, & in ea clanculum subijciuntur Mamantis administrationi, malignum quidem
morbum adhuc in animis inhabitantem circumferentes, sed quem metu Sabæ non
proferebant, nec ad aliorum aures audebant transmittere. Sed hæc quidem de ijs,
quæ in Laura postea acciderunt, vt ostendamus ea euenisse, quæ Iohannes prædixe-
rat. Nunc illa quoque necesse est persequi, quæ sunt delectatura aures virtutis aman-
tes, & animum sic affectum exuscitatura ad æmulationem.

Cap. 50.
Quidam mo-
nachi Ori-
genistæ.

Expellitur
e Laura.

Redeunt fal-
laciiter ad
eam.

Cap. 51.

S. Sabas to-
tam Quadra-
gesimam agit
in spelunca.

Praclarum &
diuinum fe-
stum resur-
rectionis.

Cum fratres, qui defecerant, Sabas sic reconciliasset, & nouam Lauram sic ædificasset,
& rectè constituisset, & ad suam Lauram sic rursus redisset, non satis habuit tam multa
tam præclare gessisse in constituendis monasterijs, & effecisse, vt, de qua prius diximus,
habitaretur solitudo: sed adhuc vehementer spirans aduersus dæmones, & diuino
zelo motus contendebat efficere, vt reliqua solitudo fieret habitabilis, & fertilis mo-
nachorum multitudinis, vt per ora multorum, aut vitam potius & virtutem, laudaretur
Dominus. Ea de causa tempore iciuniorum, accedit ad quendam torrentem, qui à
maxima Laura distabat decem stadijs, cum quodam Paulo, ætate quidem sene, florenti
verò virtute: & cum offendisset quendam speluncam in torrentis parte, quæ est ad
boream, in ea quidem totam transegit Quadagesimam. Cum vidisset autem locum
omni ex parte tranquillum, silentioque & quieti valde aptum, & esset veluti quadam
pæcitus æmulatione, si non is quoque opem ferret ad fratrum exercitationem & sa-
larem animarum: postquam illinc reuersus fuit ad Lauram, & ad præclarum & diui-
num festum resurrectionis, cum & alios fratres & Paulum quoque assumpsisset, illic
rursus reuertitur: & ex spelunca quidem construit ecclesiam: circa ecclesiam autem
insigne cenobium. Et speluncam quidem nominat monasterium: Paulo verò man-
dat eius curam, ei adiungens socios solitudinis Quiricum quendam & Eustathium.
Sed de monasterio quidem hæc, Deo fauente, dicta sint. Creuit autem postea & mo-
nachorum multitudinem, & copijs rerum necessariorum: & qui illic primùm relicti
sunt à diuino Saba, cum fuissent alterius successores & morum & rectionis, illic quo-
que e vita emigrant. Cum multi autem ad eum accederent, & multa quidem ei offer-
rent, & magnam quoque ei suis manibus opem ferrent ad ædificationem, nullus fuit,
qui vel aquæ frigidæ solum dedisset calicem: vt vel hinc possis conijcere de ijs, qui
Cccc 3 maiora

IULS

maiora contulerant beneficia, qui non euectigio sit à superis maximã & magnificam consecutus remunerationem. Sed hoc quidẽ ostendemus per multa, quæ sunt deinceps dicenda. Potest autem hoc quoquẽ hinc cognosci. Erat quidam Marcianus, qui erat quidem relatus in numerum sacerdotum diuinæ resurrectionis: præerat autem sanctæ Sion. Is crebrò veniebat ad beatum Sabam cum suis filijs, ex ijs, quæ habebat, multa ad eum afferens, & ad ea quæ suscepta erant ædificia, cum filijs non parum adiuuans: qui priùs ne in conspectum quidẽ veniebant Elię Patriarchæ: tantum abest, vt amicitia & fiducia esset eis apud illum vllum pignus. Diuina verò gratia, pro continuo illo ad Sabam aduentu, & oblatione eorum quæ habebant, & auxilio quod dederant ad ædificationem, eos desuper remunerans, eos & admirabiliter ac præter opinionem conciliauit Patriarchæ, & perindẽ atquẽ suos filios effecit familiares. Unde etiam Marcianus quidem ab eo prouehitur ad excelsum sedem Sebastes: Antonius autem primus eius filiorum, creatur ipse quoquẽ Episcopus A scalonitanus: Iohannes verò, qui erat ætate secundus, adfiscitur in fortem Diaconorum. Sicis, qui vel parua Deo dedit, hic quoquẽ omninò accepit centuplum.

Marcianus sacerdos S. Sabæ multũ familiaris.

Cap. 52. Duo monachi Nestoriani.

Visio S. Sabæ de illis.

Eos S. Sabas reducit in viam.

Cap. 53.

Cap. 54.

Iacobus monachus arrogans & temerarius.

Diuinus autem Sabas (ad illum enim rursus festinat oratio) cum duos quosdam monachos in turri quæ imminebat capiti eorum, quæ ipse ædificarat, monasteriorum, extructa autem fuerat à beata Eudocia, videret eadem sentire quæ Nestorius, & neque Dominum nostrum Iesum Christum vnum esse sanctę Trinitatis, neque rursus Virginem confiteri Deiparam, valdẽ angebatur, & intra viscera magnam habebat perturbationem. Ad eum ergò sic affectum accedens quadam visio, efficiebat dolorem magis intolerabilem, & maiore, quàm priùs, mœrore ei afflictabantur viscera. Videbatur enim videre quidem fratres de more venientes ad sacram synaxim: in templum autem ipsos quoquẽ vnã cum illis accedentes, & simul ingressos. Deindẽ cum diuini quidem mysterij perageretur celebratio, alios quidem liberẽ & securẽ veneranda frui mensã: ipsos verò, duos, inquam, illos vi expelli veluti à quibusdam satellitibus & listoribus, & è templo exturbari: Se quoquẽ præsentem rogãtẽ satellites, nẽ eos tam iracundẽ expellerent: sed eis permitterent, vt sacramentorum sumerent communionem: eos autem in ipsum efferatos, dixissẽ voce aspera, non oportere eos communicare, qui apertẽ erant Iudæi, & neque Christum verum Deum, neque virginem Mariam esse censerent Deiparam. Hæc beneuolò Sabæ animo dolorem magis auxerunt, & ab illo tempore vehementiores fudit ad Deum preces, vt eis immitteret aliquem purum radium cognitionis. Sed nec ipse fuit negligens in eo faciendo, quod potuit pro viribus: sed assiduẽ ad eos ventitabat, docens, rogans, & admonens, increpans, supplicans, nihil non faciens, doncẽ Dei auxilio eos à graui morbo liberauit, & effecit vt rectẽ saperent.

Deindẽ cum à turri deduxisset, illos quidem refert in numerum conuentũs, qui erat apud beatum Theodosium: vnum autem ex eius discipulis, nomine Iohannem, genere Byzantinum, moribus admirabilem, qui ex primo ordine scholarium vitam elegerat monasticam, & exercebat Deo gratum viuendi institutum, turris præficit curationi, alios quoquẽ fratres ei tradens ad ferendum auxilium, & ei præterea, quantum satis erat, suppeditans res necessarias. Sed nec ipse eos, vt solet fieri, negligebat: sed ad eos visitandos frequenter veniebat, & vehementer laborabat, & ad res eorum gerendas eis opem ferebat, doncẽ ipsam turrem fecit cœnobium, alijs nihil inferius. In quo cum hic quidem Iohannes tanquàm quadam stella in omnibus fulsisset, & magnam congregasset monachorum multitudinem, ex quibus vnus quoquẽ est Cratias insignis Habramius Episcopus, postquàm trigintaquinque annos vixisset in præfectura, excedit è vita.

Sed nobis rursus venit tempus ieiunij, beatũ Sabam vocans ad consuetum seculum solitudinis. Operæ precium est autẽ nec illud prætermittere, quod contigit fieri in ea peregrinatione. Nam è Laura quidem egreditur hic vir diuinissimus, vt optandum ieiunij stadium peragat in solitudine: Iacobus verò quidam ex discipulis, genere Hierosolymitanus, moribus arrogans, mente vsus sinistra, inita societate cum alijs, quot alijs monachis pari arrogantia, apud eum lacũ, qui septem habet ostia, de quo à me priùs dictum est, aggressus est propriam Lauram constituere, cellas fabricans, & ædem excitans oratoriam: & alia construens, quæ ad Lauram pertinent. Valdẽ verò irascens fratribus, & ædificium vltteriũ progredi non sinentibus, ille rei iniquitate adijciens mendacium, dixit hæc fieri de sententia Sabæ patris. Quod quidem cum audissent

SUR:

q be
No
RVII
5

DE S. SABA ABBATE ET CONFESSORE.

audissent monachi, desisterunt quidem prohibere eum edificare, sed non desierunt
angi animo, cum videret ante oculos suos eum non paruam Lauræ partē præcidere.
Sed existimantes verum dixisse Iacobum, tacebant, patris expectantes reditum. Post
completos autem illos dies ieiunij, ipse quoque diuinus Sabas ad Lauram reuersus,
cum vidisset ea, quæ facta fuerant, continuo quidē accersit Iacobum: paternè autem
admonet, vt à cœpto ablineat. Neque enim id ex Deo esse, neque placere fratribus:
quinetiam illi ipsi quoque esse valdè periculofum, priusquam seipsum rectè instituerit
& castigarit, illius fidei committi aliorum animas. Et sic quidem diuinus pater eum
prius benignè & paternè admonet.

Postquam autem vidit resistere Iacobum, & minimè cedere, paululùm mutata sua
consuetâ lenitate, Ego quidem, ô fili, inquit, quod tibi existimo conferre, consului.
Quoniam verò non vis parere, vide nènè magno tuo damno discas eligere id, quod est
vile. Hæc cum ille quidem dixisset, profectus est in turriculam: Iacobus autem pro-
tinus sustinens tremorem totius corporis, & vehementi febre correptus euestigido,
cum sex rotos mensēs decubuisset, eo morbo vexabatur & premebatur. Interim ve-
rò cum omnem spem vitæ amisisset, recordatus est suæ in patrem Sabam inobedien-
tiæ: & vehementer rogat eos, qui aderant, vt & eum ita, vt erat in lecto, tollant, por-
tentque & ponant ad sacros beati Sabæ pedes, vt eum roget, vt det ei veniam suæ in-
obedientiæ: & non data venia, eum non sinat sic è vita excedere. Cùm hoc autem
factum esset, & in lecto decumbens illuc transfatus esset Iacobus, eū placidè intuens,
qui erat verè mitis & misericors Sabas: Nôsti, inquit, ô frater, quis sit fructus arro-
gantiæ. Satis didicisti, quænam sit merces inobedientiæ. Ille verò cum vix potuisset
aperire labra, (erant enim illa quoque morbo victa & præpedita) Ignosce, inquit,
mihî ô venerande pater, qui iam sum excessurus. Ille verò protinus, Deus, inquit, tibi
condonabit, ô frater. Cùm sic dixisset, porrexit manum. & manus illa ei vires attu-
lit: quinetiam, ipse (ô miraculum) surrexit. Deindè eum sanctus intemeratis imper-
tite sanctificatis, & diuinum illud nutrimentum rursus est consecutum corporis nu-
trimentum, alebaturque & conualescebat, fortisque & robustus mirandum in mo-
dum cernebatur ab omnibus, & miraculum erat propemodùm oculis incredibile.
Homo, qui tam graui & diurno erat morbo maceratus, & qui ne labris quidem
vtpoterat, tantum abest vt pedibus, tantillo momento temporis & cibum sumpsit,
& verba fecit, & è lecto faciliùs surrexit, quàm qui erant sani. Ille autem hanc sibi
imponit pœnam suæ inobedientiæ, quòd ad noua illa ædificia non sit ampliùs reuer-
surus.

Cap. 55.

Punitur di-
uinitus eius
temeritas
& inobedi-
entia.

Illustrè mi-
raculum.

Cap. 56.

Nouas cel-
las extruit
S. Sabas.

Eccles. 2.
obserua sãb
cũ viri erga
fratrem mo-
derationem
& prudentiam.

Cum ea autem res venisset ad aures Eliæ Patriarchæ, non visum est ei ferendum si-
nere, vt illa manerent amplius: sed statim mittens, eas euertit funditus, & humi dejicit.
Diuinus autè Sabas cum quosdam è Laura postea assumpsisset, & circa quinque stadia
recessisset ab ædificijs, quæ euersa fuerant, nouas cellas fabricatur, & domum excirat
oratoriam. Erat verò nomē Zaganon ei, qui locum ipsi præbuit ad illarum ædifica-
tionem. Quo quidè in loco Andream quendam & Paulum fratres secundum carnem,
& ambos genus duceres è Græcia, illarum rectioni præficit & curationi: & cum effe-
cisset, vt quidam fratres simul cum eis habitarent, Lauram constituit, & eam eodem
nomine vocat, quo lacum. Porrò autem Iacobum quoque (ei enim, quod de eo di-
citur, necesse est hoc quoque addere) volens ostendere filium obedientiæ, tradit ei
ministerium eorum, qui hospitio excipiebantur in Laura. Accidit autem aliquandò,
vt cum Sabas coqueret, & vt qui in eis esset omninò inexercitatus, nimium & plus,
quàm opus esset, pararet, vt, quæ remanserant sufficerent ad tertium diem. Sed ille
quidem secundo die quæcunq; fabæ erant plusquam opus esset, eas tanquam stercora
proiecit in riuum propinquum. Quod quidem diuinum Sabam nequaquam latuit.
Sapientis enim oculi super caput eius. Abit itaque latenter, & collectis, quæ effusa
fuerant, fabis, cum eas parùm extendisset ad solem, ipsas rursus tollit. Deindè cum
aliquantū intercessisset temporis, solum Iacobum vocat ad conuiuium: & cum rectè
parasset illas fabas, quas ipse nupèr in torrentem iecerat, ei suaue apponit obsonium.
Postquam autem comedisset, diuinus Sabas veluti tentans Iacobum, Ignosce, in-
quit, mihî frater. fortè enim non te ita excepi obsonio, vt volebam, condiendi enim
artem non satis teneo. Cùm is verò dixisset id sibi valdè placuisse, & iam longo tem-
pore ram suauem cibum non comedisset: excipiens magnus Sabas, Scias, ô fili, illas
esse fabas, quas paulò antè, tanquam inutiles, in riuum proiecisti. Oportet ergò te
confi-

IULS

considerare, quomodo qui ne ollam quidem leguminis ita potest dispensare, ut cum usu debitam proportionem habeat, & non redundet, poterit is fratribus regendis sufficere? Quamobrem nec ad testimonium quidem, inquit, huic rei ferendum, valde discrepat illud Apostolicum: Si quis domui suae nescit praesse, quomodo is Dei praerit Ecclesiae? Cum haec & similia dixisset Iacobo, & simul quidem oeconomiam paterne correxisset, & illius priorem arguisset temeritatem, & ne ei tale quid rursus eueniret, praemunisset, tunc eum quidem cum precatione dimisit & benedictione.

1. Tim. 2.

Cap. 57.

Prepo-
sterus
zelus Iaco-
bi monachi.

Aliquanto autem post tempore in cella silentium agens Iacobus, grauer vexatus fuit à foedis carnis cogitationibus, & eum opprimebant magni fluctus libidinis. Is vero cum eis diu fortiter restitisset, deinde adspexisset ad vastum pelagus tentationum, nec putasset fieri posse, ut inquam sedarentur fluctus, à maligno indutus & insidiosus illius machinationibus & suggestionibus, & animo incensus, fortasse verò sacrorum quoque canonum oblitus, stricto gladio amputauit sibi genitalia, malum malè medicans. Cum dolorem autem ferre non posset & fluxum sanguinis, eos qui propè erant implorauit, & conuocauit eos, qui erant opem laturi. Illi verò cum accurrissent, & hoc graue malum ab eo sua sponte susceptum adspexissent, arte medendi, ut poterunt, opem tulerunt, & dolorem sedauerunt. Ceterum res peruenit vsque ad aures

S. Sabas eū
expellit.

sacri Sabae: & cum conualuisset Iacobus, expellit eum à Laura, ut qui sibi ipsi esset insidiatus, & manus improbe attulisset. Hinc cum grauis quaedam poenitentia Iacobum subiisset, ea acerbe eius percussit animum, effecitque, ut calidas profunderet lachrymas, & ex imo pectore acerba traheret suspiria: & ad summam, erat visu miserabilis, & coipso eos, qui videbant, incitabat ad misericordiam. Cum sic ergo esset affectus, accedit ad beatum Theodosium, graui illa bella carnis enuncians, & à se sibi allatas manus exponens, & Laurae deflens alienationem. Ille ergo ab eo flexus, cum ipso venit ad beatum Sabam, & fit ei supplex, & rogat ut fratri ignoscat, & eum rursus in Lauram admittat, ijs poenis, quas par est, impositis. Amici itaque precibus morus Sabas, proprij quoque visceribus ei opis plurimum ferentibus, admittit Iacobum: hoc inter cetera ei praecipiens, ut cum nemine sermonem conferret, neque aliquem aspiceret,

Ab eo rursus
admittitur.Poenitentia
Iacobi mo-
nachi.

praeter eum, qui illi ministrabat necessaria. Quiescentem ergo & silentium agentem Iacobum rursus habebat cella, & plurimum ostendentem poenitentiam, & Deum vehementer rogantem, donec ei desuper remissum fuit crimen, & data est delicti venia. Quomodo autem, statim dicitur.

Cap. 58.
Visio S. Sa-
bae.

Visus est aliquando huic diuino Sabae vir quidam visu splendidus, & vndique emittens dulcem radium lucis, propè stare, & ante pedes Iacobi iacetem ostendere mortuum: Iacobum verò orantem pro mortuo. Deinde vox quaedam desuper audiebatur, Iacobe, dicens: Preces tuae sunt exaudita. Tange ergo mortuum, & resurget. Deinde cum Iacobus quidem tetigisset, ut iussus fuerat, mortuus resurrexit. Vir autem ille luminosus dixit Sabae: Ecce surrexit mortuus. Tu quoque decetero relaxa à vinculis eum, qui suscitauit. Haec cum vidisset Sabas, & celerrimè coriecessit, quidnam sibi vellet illa visio, protinus egressus est à cella: & cum vocasset Iacobum, iussit ut deinceps accederet ad diuinam synaxim. Cum ille ergo venisset in ecclesiam, & fratres impertijisset eo, quod est ex Christo, osculo, & deinde descendisset ad beatum Theodosium, & ille similiter in Christo salutasset, septimo die post visionem, è praesenti vita laetus emigrat.

Feliciter
obit Iaco-
bus mona-
chus.

Cap. 59.

Post haec autem duo quoque quidam ex ijs, qui erant in Laura, cum in ijs, quae ad Deum pertinent, esset fraternus inter eos consensus & concordia, (vocabantur autem Zanus & Benjamin) petunt à beato Saba cellam, quae quinque stadijs à Laura distabat versus meridiem. Ille autem, ut qui sciret eorum in virtute studium & diligentiam, concessit quod petebant: & dat eis cellam, quam postulabant. Cum illi ergo eam accepissent, Saba quoque eis magnam opem ferente & praesente impensas, ipsum coenobium construxere. Cum multi autem illuc conuenissent, ecclesia aedificata, & ara fixa, & ea ut par erat consecrata, statuit ut ij quoque eadem regula & lege viverent, qua alij, qui eius parebant imperio, & sic locus ab initio erectus in monasterium, floret vsque in hodiernum diem: & denominatur à beati Zani nomine.

Cap. 60.

Quidam autem senex, qui ortus quidem erat in Bethania, vocabatur verò Antimus, cum multis ex Deo sudoribus vitam suam ornasset, erat ultra torrentem ad Orientem, ex aduerso turris, quae à beato Saba fuerat extructa, cella aedificata, & triginta annis illic peractis. Deinde cum morbo quodam postremo fuisset implicatus, iacebat

SUR:

q ben
Nohe
RVII
5

hæcebat fenex in lecto doloris. Cùm ergò Saba admirabilis, eum & morbo & longa fenectute sic vidisset omninò resolutum, rogauit vt transferretur ad aliquam cellam ex ijs, quæ sunt iuxta ecclesiam: vt sic possent fratres eum visitare, & feruire ei minori labore. Hæc ille quidem rogabat: fenex autem non patiebatur, dicens debere eum in Deo confidere: fore, vt illic consumeretur, vbi habitauit ab initio. Deindè cùm noctu aliquandò surrexisset Sabas, ante eam, quæ fit manè, congregationem, visus est audire quandam symphoniam & modulationem tanquam multorum canentium. Arbitratus itaque cani ea, quæ cantari solebant in matutino cantica, apud se dubitabat, quomodo non, vt consueuerat, præter eius sententiam peragerentur cantica matutina. Cùm ocysimè itaque venisset in templum, & portas inuenisset pulchrè clausas, reuertitur, & rursus videbatur audire priores voces, quæ caneantur cum maxima voluptate. Erat autem hoc quod caneatur:

Transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei, In voce exultationis & confessionis, soni eorum, qui festum celebrant. Cùm ergò didicisset, vndenam sit sonus casti eorum illorum admirabilium, è somno repente excitat eum, qui sub eo erat ordinatus: & iubet, vt ligni pulsu conuocet fratres. Qui cùm repente fuissent congregari, assumens aliquos Sabas, venit ad cellam senis cum suffitibus & lampadibus. (Illinc enim audiebatur canticum) & cùm fuissent intra cellam, nullum quidem alium inueniunt, nisi solum senem, eumque iam consummatum. Quem cùm reuenter complexi essent, & ei iusta fecissent, sacrum illius corpus mandant sepulturæ. Fit autem post hæc aliud quoque à Saba miraculum, quod est cum ijs, quæ præcedunt, conferendum. Erat in beati Theodosij monasterio quidam monachus, nomine Aphrodisius, genere Asianus, corpore maximo, & cui robore nullus poterat cõferri, nemine id attingente. Huic ergò Aphrodisio, cui fuerat commissum multorum ministerium, accidit aliquandò, vt cùm manu asinũ percussisset in maxilla, faciem ipsam contereret, & sic ex hac causa mulum interficeret. Ille verò & onere & mulo humeris impolito, venit in monasterium. Deindè illinc expulsus propter iumentum interfectum, abit ad Iordanem, conuenturus Iohannem, qui resplendebat in Chuziba: & narrat ei calamitatem. Is autem ei consulit, vt eat ad beatum Sabam, & quæcunque ille iusserit, faciat prompto & alacri animo. Sic enim fore & non aliter, vt salutem consequatur. Is verò cùm obedire constituisset, ad Sabam rectà proficiscitur, deplorans id quod acciderat, & suam deflens alienationem: & si non aliud possit facillè cõsequi, at interim breuem aliquem ab eo quærens audire sermonem, vt sciat quidnam faciens, inuenire possit salutem animæ.

Cùm hæc verba audisset Sabas, & vidisset animæ agrum ad suscipienda semina spiritalia aptum, eum excipit prompto & alacri animo. Iubet autem eum in hac cella manere, & ad nullum alium accedere, neque è Laura egredi, linguæque & ventri moderari. Hoc cùm ille accepisset mandatum, apparuit magnus in operibus, & maximum potius & generosum, animum, quàm tale esse corpus consecutus. Perpetuos enim triginta annos nunquàm est è Laura egressus, nec ad aliam vnquàm accessit cellam: & neque aris aliquid, neque vllam habuit ollam: non vsus est igne, non fuit particeps olei, non vinum bibit, non mulsim, non duas possedit tunicas: sed dormiebat super stoream: perpetuoque steterat & operi manuum erat intentus. Id autè erat contextura sportarum, quas multi solènt appellare *Μαλάνια*. Is enim nonaginta texens suis manibus singulis mensibus, eas præbebat cuidam ex ijs, qui ministrabant in Laura: & ipse rursus vicissim ab illo accipiebat ea, quæ ad vsum pertinebant. Quænam autem ea erant? Mensæ fratrum reliquiæ, siue olera essent, siue legumina. Hæc enim ab illo accipiens, reponebat in quadam pelui: & partim illinc fumens, quotidie alebatur, & ab eo erat contentus. Quòd si contigisset ea vermes parere, & si retro essent odore referata, nihil erat ei rei sciendum: sed implebant omnia vsum nutrimenti.

In hac vitæ ratione ille triginta annos transegit, vt dictum est: & nec ægrotauit, nec vlla affectus est tristitia, neque vnquàm ei doluit stomachus. Præuidendi quoque donum consecutus, septem diebus antè mortem suam præcognouit, cùm illa ei vltima fuisset reuelata. Perit ergò à diuino Saba, vt sibi liceat descendere ad Theodosium, vt ab eo quoque consequatur remissionem: deindè reuertatur ad cellam. Annuit itaque Sabas petitioni. Nam ei quoque nota erat mors Aphrodisij. & cum eo mitens discipulum Theodulum, per ipsum significat beato Theodosio: Ecce communem

S. Sabas au-
dit cantica
caelestia.

Cap. 61.
Plal. 41.

Vide catho-
licum sepe-
liendi mo-
dum.

Aphrodisius
monachus
maximi ro-
boris.

Cap. 62.
Excipitur à
S. Saba, ex-
pulsus è suo
monasterio
Egredia vit-
tus eius.

Magna eius
abstinentia

Cap. 63.

I U L S

Felix obiit eius.

En q̄ præclarè antiquitas sententiæ sacræ reliquias.

Cap. 64.

Luc. 21. Act. 1.

Gerontij casus miserabilis.

Eum precibus & oleo Crucis sanar. S. Sabas.

Cap. 65.

Ioan. 2.

Acerum mutatur in vinum, multumque augetur.

nem fratrem Aphrodisum, quem aliquandò accepi hominem, nunc Deigratia eum ad te misi Angelum. Quem cum lubenter diuinus exceperit Theodosius, & eum communi mensa impertijisset & salutatione, cum Theodulo rursus dimittitur in pace. Is autem statim reuersus ad cellam, cum parum ægrotasset, migrat ex hac vita ad iucundam illam vitam, & in quam nulla cadit perturbatio. Eius verò diuinas & sacras reliquias, cum conuenientibus hymnis & lampadibus tollens conuentus fratrum, deponit cum alijs sanctis patribus in quodam loco, qui erat ex trāsuerfo Laure, cum hoc quoque mandasset beatus Sabas: vt cum ab ijs, qui accedebant, cognosceretur eius capsā, vt potè insignis, eius virtuti conuenientes haberet etiam post mortem honores. Talis fuit hic magnus pater noster in virtutis exercitatione, & tam pulchros collegit fructus suorum laborum.

Sed cum talia & tanta sint, quæ dicta sunt, nempe in multis locis deserti constructa ædificia monasteriorum, continua trophæa contra dæmones, correctio fratrum, qui fuerant supplantati, ipsos facere Angelos ex hominibus, gratia præuidendi futura: Cum talia ergò sint & tam digna admiratione, quæ dicta sunt, habent ea, quæ consequuntur, nihilo pauciora, si non etiam plura, quæ non sunt minus admiranda. Dicantur autem ea quoque. Est quædam ciuitas ad Orientem, quæ vocatur Medapeni, sita trans Iordanem, subiecta nonnullis Arabum. Qui eam ergò habitabant Madapeni, frequenter euntes ad beatum Sabam, & quandam ab eo magnam percipientes vtilitatem, ipsi rursus multa suppeditabāt necessaria illius monasterijs, ea veluti quandam mercedem reddentes spiritalis illius vtilitatis. Ex ijs erat etiam vnus Gerontius: quem cum inuasisset quædam corporalis infirmitas, & longo tempore decubisset in sancta ciuitate, omnium iucundissimam desiderabat profectioem, nempe vt veniret in montem Oliueti, & illic oraret, vbi dicunt diuina eloquia meum moratum esse Christum, & peregrisse magnum miraculum assumptionis. Cum ergò iumentum ascendisset Gerontius, statim inuit viam, quæ fert ad montem. Interim autem, seu casu, seu maligni potius dæmonis improbitate, conturbatum iumentum, deiecit vectorem: & repente deturbatus Gerontius, talem subiit offium contractionem, vt vel earum rerum periti medici desperarent de curatione. Erat verò Gerontio frater iunior: is cum vidisset fratrem contractum tam miserabiliter, & magno fuisset dolore affectus, alia quidem parua esse reputans, & quæ longo tempore indigent, nempe medicorum euocationem, oleum & ligamenta, & quæcunque sunt artibus illorum consequentia, statuit ei adhibere medicamentum vtilissimum. & continuo currens ad Lauram, accedit ad diuinum Sabam, miserabiliter eiulans, & fratris deflens calamitatem, & ad ipsum visitandum, eum vocans. Ille autem (eius enim doloris valde fuit miseratus: erat enim corde propensissimo ad misericordiā) vadit ad Gerontium, & cum eum offendisset tam malè affectum, primū quidem vritur efficaci auxilio orationis. Deindè cum etiam saluari vnxisset oleo Crucis, sanum protinus reddit eum, qui fuerat contractus, adeò vt nullo opus ei fuerit tempore ad recreationem, quod maximo stupore affectit eos, qui aderant, & admirati sunt magnum & præclarum opus Sabæ, & eius ad Deum fidutiam.

Postea autem Thomas quoque (eo enim nomine vocabatur filius Gerontij) propter vsum quendam venit ad habitaculum, quod est in Hiericho. Cum tunc autem fame laboraret ciuitas, conuenit magnum Sabam, & Paulum & Theodorum, qui administrabant Castellium & speluncam. Cum diuinus autem Sabas eum lubenter & iucundè vidisset, ingenuè & spiritaliter eum alloquitur, viro valde delectatus. Volebat verò eum quoque corporali conuiuio excipere, eumque mensa & sale impertire. Sed cœna quidem erat parata. Minister enim hospitij, quādò vidit Thomam accessisse se, non neglexit statim facere id, quod erat solitus: sed hospitem exceperit ijs, quæ habebat in promptu. Interim autem dum comederent, ministrum rogat Sabas, an possit vinum quoque præbere. Cum is verò respondisset, se vix habere acetū in vase cucurbitæ, idque admodum acre, vt magis condiret olera, ille excipiens, Afferatur, inquit, ad me vas cucurbitæ. Benedictus enim Deus: nos vinum ex eo faciemus. Est enim perspicuum, quod qui omninò aquam mutauit in vinum, eius etiā mutabit acorem. Hæc dixit diuinus illud os & mellifluum: & allata protinus cucurbita, inuentum est in ea vinum, & vinum reuerà latificans cor hominis. Cum ij autē qui aderant, vt patet, affecti fuissent admiratione, suffitū & ignē iussit ille beatus afferri. Diuina enim inquit, visitatio facta est in hac hora. Sed non eousque solum constitit miraculum

SUR:

q̄ be
No
RVII
5

sed eouque processit, vt multitudini quoque daretur vinu : & enim ad tertium vsque diem ab illo tempore ad satietatem sufficit bibentibus. Thomas itaque ipse quoque admiratus insigne miraculum, à beato Saba petit cucurbita : & cum accepisset, illam quidem habuit tanquam thesaurum : quod in ea autem remanserat vinum, ei sufficit domum vsque. Hæc mihi narrauit Gerontius, Gerontius, inquam, Gerontij quidem nepos, cuius membra iam contracta fuerant, & à diuino Saba fuerat admirabiliter in integrum restitutus : filius autem Thomæ, de quo dixi paulò antè : cui nunc quoque propter insignem virtutem obigit præfectura monasterij magni Euthymij.

Porro verò illud quoque adiecit ijs, quæ dicta sunt, quòd multis postea annis fuit cucurbita compluribus occasio salutis. Si quando enim contigisset aliquem morbo opprimi, nos, aiebat, eam aqua implentes, ei qui laborabat, infundebamus : & aqua illa morbum soluebat protinus. Sed hæc quidem Gerontius. Mihi autem se offerre narranda res lepida & amœna. Nam cum aliquando ad Iordanem beatus iter ingrederetur, secum autem quemdam adduceret ex suis discipulis ætate iuuenem, eis fit obuiam multitudo mundanorum : inter quos erat etiam adolescentula specie venusta, vagis & laicijs oculis : laqueus, qui non poterat facile superari. Postquam verò illi præterisset, Sabas veluti tentans discipulum, Tibi, inquit, qualis visa est puella? Mihi enim visa est vnum solum habere oculum. Nequaquam, inquit, ô pater : sed duos habebat oculos. Ille verò, Fallus es, ô fili. erat enim reuera orbata altero oculo. Discipulus autem ignorans hanc fieri interrogationem à sapiente Saba, vt ipsum tentaret : dum quatit, vt rectè cognosceretur, quòd non ab ipso rectè cognitum fuerat : Nequaquam, inquit, ô pater : sed vel valdè lucidos habebat oculos, & visu iucundissimos. Sabas autem, Qui factu est, inquit, vt hoc scires tam accuratè, vt hoc etiam tam constantè audeas asseuerare? Ego, inquit, eam pulchrè attendi, & apertè noui eam habere ambos oculos. Cum verò iam esset discipulus laqueis implicatus, tunc diuinus eum apertè arguens, Vbi, inquit, tibi positum est illud præceptum, Ne ad eam at- trahas tuis supercilij? Decaterò ergò, inquit, non amplius mecum versaberis, neque mecum in cella manebis, donèc asseuereris oculum non sic vagari, sed in loco manere. Cum sic dixisset, illum statim mittit in Castellium. Deindè cum illic satis longo tempore esset versatus, & pulchrè castigatus, & pro oculis satis luisset supplicij, non fallaci pœnitentia, sed cordis doloribus, eum rursus suscipit beatus, & refert in numerum suæ cellæ.

Cap. 66.
Nota hæc
miracula.

Prou. 8. iux-
ta 70.
S. Sabas mo-
nachus ocu-
los nò cõri-
nentè, ac-
riter castigat.

Cap. 67.

Exod. 15.

Oberus ma-
gnæ vim si-
gni Crucis.

Leo eurratus
à S. Saba, ei
studiosè in-
feruit.
Cap. 68.

Sed quod in cucurbita factu est miraculū, me propemodum effugit, nisi que de al-
tera cucurbita à me paulò antè dicta sunt, id reuocassent in memoriã. Nam ab athle-
ta hic quoque fit aliquid simile ijs, quæ prius fecerat Moses in fluentis Marre. Lau-
re enim coquus aliquando quidem coquebat cucurbitas, & eas parabat obsonium
operarijs edificatorum. Cum autè iam tempore prandij gustasset obsonium, inuenit
id esse amarium. Cum ergò ægrè ferret id quod acciderat, (neque enim erat aliud,
quod illius vsu impleret) diuino Sabæ annunciat id quod factum fuerat. Is autem
statim veniens in culinam, cum in ollam iniecisset signum Crucis, iussit coquo eam
accipere, ac securè apponere. Is verò sic fecit, & lubenter comederunt artifices, sic
admirabiliter mutata qualitate. Eius enim volūtatem diuina sequebatur gratia, qua
sola potest fidem facere eorum, quæ deinceps sequitur. Nam aliquando quidem ve-
niebat beatus ea via, quæ fert à Ruba ad Iordanem. In via autem incidit in leonem
ingenti magnitudine, cui pes erat paxillo transfixus, & magnum sentiebat dolorem.
Sic ergò affecta fera, quando vidit sanctum Sabam prætereuntem, ad eum accedit
protinus, pedem tollens sublimem, & paxillum quodammodò ostendens, & rogans
vt miseretur, & eum illa liberaret molestia. Ille ergò cum rem statim intellexisset,
& leonis doloris esset misertus, (mansuetus enim & rerum honestarum amantibus
animis, etiam ad eos vsque pertinet misericordia) illum quidem humi facit federe :
cum pedem autem sensim apprehendisset, eximit paxillum, & sic leonem liberat à
dolo. Verumenimverò ipse quoque beneficio affectus, & quasi magno & excelso
animo volens referre gratiam, ferinæ quidem naturæ obliuiscitur : ei autem adheret
tanquam gratus & beneuolus famulus, studiosè in omnibus inferuire desiderans.

Nam erat quidem huic venerando patri discipulus quoque, nomine Phlais, aderat
autem quidam quoque asinus, per quem inseruiebat Phlais magni ministerijs. Si
quando verò contigisset discipulum emitti ad aliquod ministerium, leoni asini custo-
diam, & aliam etiam eius curam pater leoni committebat. Cernebatur itaque leo
asini

TULLS

Vide rem
stupendam. asini capistrum ore accipiens, & manè ad vesperam vsque ipsum ducens ad pascua: vespere autè ducens ad aquam, & sic domum reducens, & discipuli implens omnem curam in asinū. Dies aliquot interim transierunt, & leo sic affiduo fungebatur ministerio. Deindè quid accidit, & quid efficit invidia? Phlais missus ad aliquod ministeriū, & à diuina gratia desertus, fortè propter aliquam mentis elationem, ex qua multa delicta procedunt, cadit in lapsum fornicationis. Illo verò die, asini quoquè custos leo, ferociter insurgit in eum, quem custodiebat, & eum deuorat. Cùm hoc autem intellexisset Phlais, & animaduertisset peccatum suum causam fuisse, vt deuoraretur asinus à leone, non ausus est amplius venire in conspectum senis: sed reuertens in locum, vnde trahebat genus, tristitia afficiebatur, & seipsum affligebat. Non tamen despexit eum diuinus senex: sed cùm eum diu quæsisset, inuenit, & ad se rursus reuocat: Deindè ad monitionibus eum ducit ad poenitentiam ex animo agendam, & efficit, vt abluit peccatū multis & calidis lachrymis, & sic vita laudabili Deo rursus placeat. Atque sufficiunt quidem ea, quæ iam dicta sunt, ad ostendendam huius viri virtutis magnitudinem, & quanta Dei gratia esset locupletatus. Operaprecium tamen est, se oblectare in ijs bonis narrandis, quæ fecit Byzantij: & quidam eum impulerit, vt relicta Palestina, ad urbem venerit regiam.

Fratre lapsū
S. Saba re-
uocat ad poe-
nitentiam.

Cap. 69.

Elias Epi-
scopus Hiero-
solymanus
damnatur
exilio.

Anastasio & Elia, illo quidè imperij, hoc verò Ecclesiæ, quæ est in Palæstina, sedem administrante, oritur interim quoddam scandalum, quod Imperatorem & aduersus multos alios, & aduersus Eliam adeò irritauit, vt eum damnarit exilio. Dicitur autem primū, quidnam eum ad iram incitauit, vt sic, quæ sunt deinceps dicenda, facilius intelligantur. Tertio anno imperij Anastasij, incidit grauis seditio inter eos, qui præerant Ecclesijs: Romanis quidem Pontificibus dissidentibus à Byzantinis, quod Acacium, qui Constantinopolitanus quidem fuit Episcopus, de rebus autem Christianis non rectè sentiebat, inscriptum haberet in sacris diptychis: Byzantinis verò rursus infensis Alexandrinis, qui Chalcedonensem quidem synodum seriebant anathemate, Dioscori autem admittebant communionem. Cùm ergo inter eos inuicem magna esset dissensio, qui prius dictus est Elias, qui præerat Palæstinæ Ecclesiæ, solius Euphemij, qui erat Constantinopoli, amplectebatur communionem. Occidentalibus quidem, vt diximus, depugnantibus: Palladio verò Antiocheno ad gratiam intente Imperatoriam: & ideò Chalcedonensem quidem synodum feriente anathemate, ea autem amplectente, quæ tenebant Alexandrini: vtpotè quòd Anastasius eadem quæ Alexandrini sentiret. Cùm sic ergo se haberet Elias, & statuisset soli communicare Euphemio, Euphemius quidem, propter rectam de fide sententiam, ab Imperatore (ò iustitia) impiè pellitur à sedis rectione: & in eius locum euicitur Macedonius.

Cap. 70.

Cùm in his autem esset Ecclesia, ijs quidem, qui Euphemium sede expulerant, assentiri non sustinuit Elias, vt qui eum expulissent præter regulam: Macedonius verò non dubitauit communicare, & cum eo conuenire, vt qui ipse quoquè rectam fidem amplecteretur. Quod quidem non parum ab initio conturbauit Imperatorem. Postquam autem Flauianus quoquè, qui post mortem Palladij Antiochenæ præfuit Ecclesiæ, eadem quæ ij sentiebat, & in vera & recta ratione ingrediebatur, non poterat amplius contineri ira Imperatoris, qui aduersus pietatem solam erat fortissimus: nec ferre poterat eorum concordiam: sed efferatus & acri ira percitus, utrosque damnat exilio. Solum autem in præsentia quidem Macedonium, cùm innumerabilibus imperijsset calumnijs, eijcit Episcopatu: Timotheo verò, illius loco tradit administrationem. Studium autem & curam ponebat, vt Flauianus & Elias assentirentur Timotheo. Illi verò Timothei quidem susceperunt communionem, vtpotè quòd ipse quoquè conueniret verbo rectæ fidei: Macedonij autem admodum ægrè ferebant exterminationem, vt quæ non tam iure ac legibus, quam vi & potestate fuisset facta. Hoc aduersus ambos magno furore ciet Imperatorem, & efficitur Ecclesijs causa magnæ tempestatis. Quod quidem cùm nescio vnde resciuisset Elias, qui Palæstinæ præerat Ecclesiæ, missis legatis, diligenter agit de reconciliatione. Legati autè erant & multi alij patres, & ipse Sabas, cuius nunc vira est argumentum nostræ huius orationis, iam septuaginta annos natus. Præterea verò mittit etiam Elias epistolam, in qua hæc scripserat: Habitatores eremi, & Sabam cum eis, qui est caput eremi, ad tuam potentiam mittimus legatos pro Ecclesijs. Tu autem eorum laborem reueritus, & eos qui sunt ex Deo sudores, ò Imperator, fac vt cesset bellum aduersus Ecclesias, &

Epistola
Eliæ patri-
archæ ad
Anastasium
Imperatorem

SUR

qber
Noise

RVII

5

nè finas malum progredi ulterius. Scimus enim tibi curæ esse, vt ea agas, quæ Deo gratata sunt, qui tibi concessit diadema.

Cùm hi ergo diuini patres iam ingressi essent viam, quæ ferebat ad Imperatorē, erat Sidone quædam synodus Episcoporum Orientis & Palæstinæ tunc congregata aduersus Flavianum & Eliam, quæ prætextum quidem habebat iussu Imperatoris: acceperat autem duces, Soterichum Cæsareæ Cappadocia, & Philoxenū Hierapolis Episcopum: qui Chalcedonensem synodum abrogantes, Eutychem & Dioscori studebant confirmare dogmata. Cùm ergo legati venissent Constantinopolim, arcana & quæ comprehendere non potest Dei sapientia, quæ eminens rerum magnarum præbet occasiones, & ijs, qui eum glorificant, semper aliquandò tribuit gloriam, hic quoque certo consilio aliquid gerit, per quod beatum Sabam, qui indutus erat cilicio, & vili habitu amictus, omni imperatoria purpura reddit splendidiorem: & eam, quæ in eo habitabat, aperit gratiam spiritus, quæ opera erat multis velis moderacionis & humilitatis. Nam cùm ij, qui cum ipso erant, deducerentur ad Imperatorem, & fuissent iam omnes intra aulam imperatoriam, ille solus à custodibus arceatur ab ingressu, seu propter vilissimam & contritam tunicam, seu Deo potius cum sic volente facere insignem & gloriosum. Cùm illos ergo benignè esset intuitus Imperator, & ea dixisset, quæ dici solent in aduentu: & deinde requireret, quisnam esset is, qui erat præcipuè in literis positus Sabas. Cùm monachi autem in omnem partem circuncursarent, (neque enim sciebant, quoniam modo ille esset ab eis disiunctus, & vbinam mansisset) statimque Imperatoris satellitibus ad eum querendum quoquoersus obirēt, inuenitur stans in quodam angulo ante aditum regie, & psalmos canens Dauidicos. Cùm illinc ergo cum diripiissent satellites, & per regiam cum festinanter introducerent, cùm iam esset ascensus limen, vbi præsidebat Imperator: videt ille circa eum insignem quandam & planè admirabilem visionem, non vt qui dignus esset talia videre: sed vt ei fieret manifestum, quantum honorem sit Sabas apud Deum consecutus. Visio autem erat huiusmodi.

Quidam specie angelicus, veste splendidus, eum in orbem circumiens, & ingressus illum præcedens. Hæc cùm vidisset Imperator, & virum verè esse diuinum censuisset, & ei assurgit, seque in eum ostendit valde officiosum, & magno eum habet in honore. Deinde iussit omnes sedere: reuera enim erat ei magna in monachos reuerentia, etsi quidam scelerati efficerent, vt conturbaret rectam fidei rationem. Aures ergo præbens omnibus, iussit vt vnusquisque diceret, de quo veller. Illi autem veluti obliti communis Ecclesiarum legationis, & cuius causa missi fuerant, vnusquisque proprias proponebat petitiones. Imperator verò cùm eorum postulata benignè concedens, quæ volebant impleuisset, quoniam petentibus omnibus silebat Sabas, nec omninò quicquam rogabat, ad eum vultum conuertens Imperator, Tibi autem, o pater, inquit, quid sibi vult tantus labor itineris, cùm nihil omninò roges, nec postules? Ad hæc ille respondēs, Hac de causa, inquit, veni o Imperator, primùm quidem, vt tuam adorem pietatem, donèc sum adhuc in hoc corpore. Deinde, vt rogem pro sancta Dei ciuitate, & eo qui illi est præfectus, vt nullam tuam potentie subbeat indignationem, sed pax concilietur potius Ecclesijs. Ità enim & ipse Deum habeas popitum, & tibi præclaras præbebit victorias aduersus inimicos. Eius ergo libertatem admiratus Imperator, & quòd nihil peteret ex terrenis, & ijs quæ ad victum pertinent: sed quæ ferunt ad Dei cultum, & Ecclesie constitutionem, alijs quidem concessit, vt recederent: ei autem largitur munus mille aureorum, dicens ea esse distribuenda monasterijs, quæ fuerunt ab ipso constituta: & simul iussit eum manere, statuens vt ad se posset ingredi citra vllum impedimentum. Cùm verò non sustineret sedare iram, quam iam pridem conceperat aduersus Palæstinæ Pontificem, aliquandò dicit magno Sabæ: Qui vestræ præest Ecclesia, o venerande pater, nos, vt videret, magnæ damnans leuitatis, non solum synodi Chalcedonensis suscepit patrocinium, quæ confirmauit dogmata Nestorij: sed etiam effecit, vt Flavianus Pontifex Antiochenus eandem etiam viam iniret: & nunc solus restitit synodo Sidone congregata, Flauiano consentiens, vt non feriantur anathemate, qui improbè tutantur dogmata Nestorij. Vnde etiam nos putans indicari, per epistolas nostris iussis fert leges contrarias, iubens eij, quicquid in nostram fidem sentitur recens excogitatum. Sed non ampliùs tali nostra

Dddd fruetur

Cap. 71.

1. Reg. 2.

S. Sabas nõ
admittitur
in palatium
Imperat.

Cap. 72.

Visio Imperatoris circa S. Sabam

Eius reuerentia erga monachos.

Adorem, id est, veneret.

Vide falsam & impiam de Synodo Chalcedo. nensi opinionem imperatoris.

I ULS

fruetur lenitate. Sed ecce decernimus, vt vides, illum quidem sede expelli: eius autem loco eum suffici, qui sit dignè præfuturus Ecclesiæ: quoniam non conuenit sacra illa loca profanari sceleratis decretis Nestorij.

Cap. 73.
S. Sabas cō
ciliat eum
Eliæ Epi-
scopo.

Hæc cum dixisset Imperator, & ad eò graui ira ferretur in Eliam, incipiens diuinus Sabas Eliam defendere Patriarcham, eius iram ita compressit, vt non solum illam latam rescinderet sententiam: sed etiam Patriarchæ magis caueret, & iuberet ei decaterò remanere sedem minimè auferendam. Illinc autem cum ad Imperatricem venisset Ariadnam, eam multum rogauit, vt patris Leonis tueretur sententiam, & leges conseruaret pietatis. Hinc exercitorem subijt amor vehemior quietis & silentij, & valdè desiderabat reditum. Quoniam verò menti eius tempus minimè congruebat, (tunc enim vigeat hyems) statuit vrbano tumultus in presentia declinare: & egressus in quendam locum, non procul ab vrbe remotum, qui dicebatur suburbanum Ruffini, hyemauit illic reliquo tempore. Quem quidem in locum & alij quidam ad ipsum ventitabant, maximè autem Valentiniani Imperatoris neptis Iuliana, & Pompeij coniux Anastasia, quæ in hodiernum vsque diem floret multis rectè factis in monte Oliuarum. Cum post hæc autem ver aduentasset, ille quidem, vt qui iam diu teneretur magno amore quietis & silentij, paratus erat decaterò proficisci in solitudinem. Contigit verò aliquid in pagis, qui sunt Hierosolymis, quod eius repressit impetum, & fecit eum rursus venire ad Imperatorem. Deinde paulopost magno cum desiderio ingressus est viam, quæ ducit ad solitudinem. Verumenimverò non ingratum fuerit hoc quoque addere ijs, quæ dicta sunt, quod magnam iusti illius significat misericordiam in pauperes, quibus fiebat iniuria: & zelum aduersus eum, qui improba mente contendebat prohibere misericordiam, & admirabilem in eum prædictionem.

S. Sabas Constantinopolim redit ad suos.

Cap. 74.

Fames simul & pestis, duo mala, & quæ similiter possunt tollere de medio, cum inuassent nonnulla loca ex ijs, quæ sunt sita sub imperio Romanorū, multas quidem domos exinanierunt hominibus: totos autem pagos, & habitaciones, & agros reddiderunt vacuos habitatoribus. Porro autem malum quoque procedebat vterius, & adhuc pluribus afferebat interitum. Cum ergo considerassent communium curatores, quin etiam ipse Imperator, quam ratione commune non pareretur damnum vestigialium annuorum, decernunt vtrā finitimis, qui attriti fuerant & perierant, ea exigentur. & hoc locum habuit per vniuersam regionem, quæ parebat eorum imperio: & quicumque habitabat in locis vicinis, cogebatur etiam penderè vicinorum vestigalia, siue perijissent fame & inopia, siue etiam essent suis bonis euersti propter necessitatem. Beatus ergo Sabas pro re tam iniqua ciuitatibus, & tam impia, & maximè quod etiam Hierosolymis executioni mandabatur hoc iniquum & tyrannicum decretum, accedit ad Imperatorem,

Decretum valdè ini-
quum.

S. Sabas in pauperes & oppressos commiseratio.

annunciens rei absurditatem, ostendens pauperum interitum, dicens commune nihil hinc lucrifacere, sed extremo potius damno affici, omnibus, qui grauem illam famem & inopiam effugere potuerunt, afflictis ab hac graui exactiōe, & quæ essent in posterum soluturi, eorum iactura commune afficientibus. Deinde sit etiam supplex, & vnam ab eo petijt gratiam, nempe vt pauperibus iniustum illud vestigial remitteret, & duplici exactiōe miseros illos non amplius opprimeret. Cum is autem & iustum esset reueritus, & propter illius viri preces motus esset pudore, & nesciret quid ageret, & pauperibus vellet præbere immunitatem à crudeli illo munere, Marinus quidam agrestis moribus, qui linguam cohibere non poterat, tunc verò magnam habebat potentiam, agebat autem & ferebat, quò volebat, leuitatem Imperatoris, se in pedes erigens, honestam illam & verè regiam euerit sententiam, dicens esse Nestorianos, qui erant in sancta ciuitate, & tali dono minimè dignos.

Cap. 75.
Prophetia
S. Sabas.

Cum eum autè increpasset beatus Sabas, & iussisset eum cessare desuper bellum excitare aduersus Imperatorem: in fine autem illa quoque adiecit, Nisi te velle propter ea, quæ dixisti, subierit penitentia, tibi monumentum peribit cum solitudo: Marinus quidem nihilo se euadit melior: Ille verò cum Imperatori statim vale dixisset, & alias ab eo drachmas accepisset, vt distribueret ijs, quæ sub eo erant, monasterijs, proficiscitur statim in Palestinam & eas, quæ sunt in ea, solitudines hæc autem magna in pauperes iniustitia, mansit incorrecta tempore Anastasij cuius partem quidem curauit Iustinus, cum diuinus quoque Sabas tunc literis apud illum

SUR

qber
Nohe
RVII
5

illum intercessisset: perfectam verò illius curationem postremò effecit Iustinianus. Non multum intercessit temporis, & finem acceperunt venerandi huius viri ad Marinum prædicationes. Nam cum quadam rerum innouatio occupasset ciuitatem, & mora esset popularis seditio, facultates omnes Marini raptae sunt à seditiosis, & domus fuit igne exusta: & parum absuit, quin ipse periret. Neque verò mortem, quae imminerebat, potuisset effugere, si non citò ad conuersionem adspexisset & poenitentiam. Hoc autem & alij plurimi renunciarunt, & Pompeius quoque consobrinus Imperatoris: multum quidem deslens Marini calamitatem, multum autem admirans beati Sabae certam & veridicam prædictionem. narravit etiam postea Anastasia, vxor huius Pompeij, quam in monte Oliueti omni florere virtute, vobis superior tradidit oratio.

Diuius autem Sabas cum emisisset quidem partem auri sibi datam ab Imperatore, paternam domum, quae erat in Mutalasca, extruxit in templum martyribus Cosmae & Damiano: quod reliquum verò erat, ex aequo diuisit & ijs, qui simul erant, fratribus, & quae sub ipso erant, monasterijs. Quoniam autem quidam ex monachis, qui cum ipso ascenderant Constantinopolim, sordidi & illiberalis animi notam subeuntes in auri diuisione, dicebant maiorem ad se partem pertinere, vt qui plus, quam alij, laborassent, & cum magno Saba venissent vsque ad Constantinopolim, non permisit, vt diu conturbarentur, & essent ad eò parci & sordidi: partim quidem ex historia adducens, & ostendens eis, regem Dauid aequalem partem vtriusque tribuisse, nempe & exercitui, qui in bello cum eo adiit certamina, & ijs, qui remanserant ad castrorum custodiam: partim verò etiam ostendens eis à contrario, quòd illis maior pars debebatur: quando quidem illi, inquit, pro nobis & corpore & animis decertauerunt: ipsi autem solis corporibus in via laborauimus. Et hæc quidem sic.

Diuius autem Sabas Mamantem quoque quendam, qui præerat monachis in Eleutheropoli, qui laborabant morbo Seueri: & prius quidem apud tribunal Imperatoris liberè & cum magna confidentia locutus erat aduersus fidem orthodoxam, postea autem ab ipso Seuero vehementer dissensit, assumens Hierosolyma, ab acerba illa hæresi blandis verbis abducit, & vt Elia adiungeretur, efficit. Deinde multos quoque alios hæreticos suo exemplo Mamas illaqueat, & deducit ad fidem orthodoxam. Venit autem deinceps oratio ad id, quod fuit caput certaminum, quae suscepit Sabas pro recta in fide sententia. Iam enim Soterichus & Philoxenus cum suis improbe ascenderunt in Sidona, vt anathemati quidem subijcerent Chalcedonensem synodum, Flavianum autem & Eliam de sede deponerent. Sed illi eas, quae in se struebantur insidias, supplicibus literis missis ad Imperatorem, tunc quidem depulerunt. Postea verò Soterichiani maiore in illos inuidia accensi, magno furore in eos incitant Imperatorem, vt qui maledictis ab eis appeteretur & irrideretur. Certè cum à mente deprauato Imperatore sceleratis istis tradita fuisset potestas in Alexandrinos, auro subeunt & corrumpunt populum Antiochenum. Quae autem sunt consecuta, sunt potius lachrymis scribenda, quam literis. Nam cum Flauiano quidem omnem adhibuissent necessitatem, & quid non graue & molestum in eum intulissent, cogunt eum anathemate notare synodum Chalcedonensem: deinde è sede & ciuitate simul turpiter eijciunt: Seuerum verò profanum caput Acephalorum, habentes etiam Imperatorem, maxime ad id opem ferentem, eius loco sufficiunt. qui, cum apprehendisset sedem Antiochenam, innumerabilia quidem mala fecit ijs, qui non ei communicauerant. Mitterit autem sua quoque synodalia ad Eliam Patriarcham. Quibus minime admissis, non mediocriter ad iram accendit Imperatorem: & hæc synodalia rursus mittuntur Hierosolyma, simul missis etiam quibusdam Clericis, & non parua manu militari, vt ijs, quibus non persuadebatur eadem tenere, quae ipsi, vim etiam afferent.

Cum hæc autem irà se haberent, & tam acerba in fidem orthodoxam exerceret tyrannis, & iam Elia graue immineret periculum, & eius capiti malum impenderet, & nullam auxiliium, cum cõgregasset diuius Sabas eximios omnes & electos monachos, & cum illis accedens, & illam, quae circumfitebat Eliam, perumpens multitudinem, (ò generosam animam) regis satellites & Seueri ministros illic fugat tanquam quadam mancipia. Deinde alia quoque vndiq; confluentium

I ULS

Cap. 76.
S. Sabas cõ-
dit templū
SS. Cosmae
& Damiani.

1. Reg. 30.

Cap. 77.
Mamantem
hæreticum
conuertit.

Flavianus
eijciunt à
sede Antio-
chena, & ei
Seuerus im-
pius substi-
tuitur.

Cap. 78.
Fides catho-
lica infesta-
tur.

monachorum multitudo, eos qui Seueri communicabant, in illorum ipsorum conspectu anathemati fidenter subiiciunt. Hoc dedecus & hanc ignominiam volens delere Imperator, contra eos mittit Olympium quendam Cæsareensem, ei traditis copijs, quæ erant in Palæstina, regia vtens autoritate, non legibus nec iudicijs. Qui cum primùm ascendit Hierosolyma, Eliam quidem de sede deponit, ac eum damnat exilio: Iohannem autem filium Marciani, qui Seueri quidem confessus fuerat communionem, anathemati verò subiecerat Synodum Chalcedonensem, reponit in illius sedem. Quod quidem cum didicisset beatus Sabas, non licuit ei cunctari: sed cum rursus assumpsisset sacrum illum exercitum monachorum, tanquam præstantissimus quispiam Imperator, irruit in certamen: & Olympium quidem non offendit: (iam enim ille, tanquam res ei rectè successissent, reuerfus est in ciuitatem) in Iohannem autem incidens nouum Patriarcham, restituitur & denunciatur, ne Seuerum admittat in communionem: sed tueatur potius synodum Chalcedonensem, & pro ea ad sanguinem vsque periclitetur. Quod quidem facit ille, reueritus patrum protestationem, omninò oblitus conuentorum cum Olympio.

Cap. 79.

Impius Imperator qd exegit ab Episcopo Hierosolymsæ.

Propter quæ iratus Imperator, Olympium magnæ condemnans stultitiæ, illum quidem statim deponit de magistratu. Cum eum autem tradidisset Anastasio, & eum constituisset Ducem totius Palæstinae, illuc mittit. Ille verò cum quam celerim venisset Hierosolyma, & ne solo quidem verbo impertisset Patriarcham, sed solùm spectaret gratiam Imperatoris, & pro honore ei dato sine ratione, ei vicissim præstaret officium magis expers rationis, eum statim conijcit in carcerem, impudenter vim afferens, & in difficilem adducens necessitatem, vt synodum quidem Chalcedonensem seu abrogaret & confirmaret, amplecteretur autem & defenderet Seueri communionem. Sed ille cum rem communicasset Zachariae, qui præerat Cæsarensibus, latenter consulendo de ijs, quæ erant proposita, callida arte subterfugit necessitatem. Ea autem erat: Pollicitus se omnia facturum, quacunque Dux iuberet, prompto & alacri animo, si relaxaretur a custodia, postquam duo soli dies præerissent: Nè vi, inquit, videamur parere iussis Imperatoris, ita dimittitur è carcere. Deinde vna nocte multitudo eorum, qui erant circueirecà monachorum, conuocatur in templum Stephani primi martyris, specie quidem, vt qui esset manè celebraturus commune festum primo martyri: re vera autem eos aduocans ad auxilium orthodoxæ fidei: vt sic magis hæreticorum coërceret arrogantiam. Diluculò ergò congregata fuerat multitudo monachorum, partim quidem ex ijs, qui fuerant illic cõgregati monachi, sicut dictum est: partim autem de more veniens ad synaxim: partim verò, quæ concurrerat ad videndũ Hypatium, qui erat consobrinus Anastasij Imperatoris, modò seruatus ex captiuitate. erat enim templum quoquè capacissimum multitudinis. Aderat autem ipse quoquè Dux, vt eo teste abrogaretur & abdicaretur synodus Chalcedonensis.

Cap. 80.

Iohannis Episcopi anathema in hæreticos.

Hypatius consobrinus Imperatoris, sua declarat fide.

Protinus ergò ascendit suggestum Iohannes, vtrâque manu tenens Sabam & Theodosium pietatis propugnatores. Cum se autem sustinuisset aliquantulum, visus est sensim susurrantem audire multitudinem, & dicentem oportere ferire anathemate eos, qui non rectè sentiunt. Hoc ergò ille cum tanquam diuinum aliquod signum accepisset, & cor habuisset repletum audacia, vnam emittit vocem cum multitudine: Si quis ea sentiat, quæ Eutyches, Nestorius, Seuerus & Soterichus Cæsareæ Cappadocia Episcopus, sit anathema. Tunc sentit Dux fraudem, & veritus populi consensum vnam, satis habuit, si se subducens silentio fugeret: & abiit Cæsaream. Qui autem remanserat consobrinus Imperatoris, iure iurando affirmauit diuinis patribus, se non venisse, vt communicaret malæ Seueri opinioni: sed vt loca adoraret veneranda, seque velle potius communicare eorum sanctitati. Dat itaque Sabæ magnam vim pecuniæ, & iubet eam distribuere omnibus, qui illic erant, monachis: simul quidem ostendens suam in Deum fidem, & quam erga illum habebat pietatem & reuerentiam, efficiens manifestam.

Cap. 81.

Cum autem beato Sabæ sic processisset è sententia certamen, quod pro recta fide susceptum fuerat, sciens ille Imperatorem hæc non esse passurum, sed pro ignominia & dedecore id habiturum, & ægrè laturum, & omnibus modis operam daturum, vt se vlificetur, congregato toto cœtu monachorum, vbi cum eis rem conuulsisset, simul scribit epistolam ad Imperatorè, quæ hoc modo habebat: Dominus

SURI

q ber
no be
RVII
5

noſter Jeſus Chriſtus, omnium rex æternus & Deus, excelsi poſt illum regni ſceptra
 pia veſtræ poteſtati ſua benignitate tradidit: re vera volens omnibus quidem ſan-
 ctiſſimis Eccleſijs, præcipuè autem matri Eccleſiarum, bonum pacis conciliare per
 veſtram in Deum pietatem. Sciunt verò omnes, quòd cum ab hac Eccleſia coepiſ-
 ſet verè magnum veræ religionis myſterium, peruaſit vſque ad fines orbis terræ:
 quod quidem nos horum diuinorum locorum habitatores, ab alto à ſacroſanctis
 acceptum Apoſtoliſ, ſanum & integrum in hodiernum vſque diem conſeruauim-
 us, & in æternum Chriſti gratia conſeruabimus, à recta verbi ſemita minimè de-
 ducti ab aduerſarijs, aut corrupti profanis & vanis eorum vocibus. In hac ergò in-
 temerata, & in quam nulla cadit repræhenſio, fide, cum nutritum & educum ab
 inuente arate fuerit veſtrum imperium, venit nobis in mentem admirari, quem
 admodum in diebus veſtræ pietatis tantus tumultus & tanta perturbatio inuaſerit
 matrem harum ecclēſiarum, vt ne parcarur quidem ijs, qui Deo miniſtrant: ſed ſa-
 cerdotes & monachi, qui virtutem ſequuntur à pueris, modeſteque & ſilentio vi-
 tam tranſigere delegerunt, in conſpectu Iudæorum & quorundam aliorum genti-
 lium, ab ipſa ſancta Sion, per mediam ciuitatem, turpiter trahantur & intempe-
 ranter, & in profana quædam loca expellantur: quin etiam cogantur nonnulla fa-
 cere ad rectæ fidei labem & repræhenſionem, ad eò vt qui huc veniunt voti cauſa,
 pro vilitate animæ recedant repleti ſcandalis & offenſione. Rogamus ergò ve-
 ſtram potentiam, vt nos quoque aliquandò à tantis malis relaxemur, quorū omni-
 um author & origo eſt Seuerus, cui, vt in Antiochena præſideat Eccleſia, manda-
 tum eſt ad poenam noſtrorum peccatorum, ad malum quidem priùs ſuæ animæ,
 & totius Eccleſiæ multitudinis. Quomodò enim non eſt abſurdum, nos qui ſumus
 Hieroſolymitani, modò doceri de fide, & qui fuimus omnium patres ad verbum
 pietatis, tam ſerò videri didiciſſe veram religionem? Quomodò non eſt hinc ma-
 niſeſtum, quod hæc, quæ recenter apparet & videtur eſſe correctio rectæ & ſanæ fi-
 dei, quæ fuit tradita à patribus, non eſt reuera correctio, ſed peruerſio & adultera-
 tio potius eius, quod rectè habet, eius ſuſceptæ mercedem ijs, qui perſuadentur, pro-
 curas animæ interitum? * Non ergò nec patiemur aliquid aliud addere præter ea,
 quæ decreta ſunt à recentis & decem & octò patribus, qui fuerunt Niceæ, & tribus
 quæ poſtea conſecuta ſunt ſynodis: neque quicquam aliter innouare: ſed pro eo
 etiam animas profundere, & innumerabiles, ſi fieri poſſit, mortes parati ſumus ſuſ-
 cipere. Pax autem Dei, quæ ſuperat omnem intelligentiam, fidem noſtram custo-
 diet ſanctam, & ſedabit tempeſtatē, quæ eſt aduerſus eam excitatā, nutu veſtræ po-
 tentiæ, ad eius gloriam, & decus pij veſtri & religioſi imperij.

Ceterum Imperator quidem cum hæc accepisset epistolam, in aliud tempus dif-
 tulit respondere. eum enim tunc vocabat quædam barbarica expeditio. Nobis au-
 tem sunt reliqua adijcienda huius viri narrationibus. Post iniustum illud Eliæ Pa-
 læſtina Antistitis exilium, fames quædam & penuria rerum necessariorum, siccitas
 quoque & locusta, & graues quædam plagæ, integris quinque annis oppreſſerunt Pa-
 læſtinam. Cum verò eſſent ſeptem, quæ ab ipſo conſtituta fuerant, monaſteria, &
 quorum ipſe curam gerebat, nulli eorum redditum ac prouentum prouidit: ſed
 cum Deo eorum omnem mandāſſet curam, & ea ſimiliter premerentur rerum
 omnium inopia, ille nō modò nihil vile & abiectum eſt locutus: ſed etiam con-
 uocans Præſectos monaſteriorū, ſuadebat vt propter hæc nihil angerentur animo,
 neque de corpore quicquam eſſent ſoliciti: ſed fidem haberent patri, qui ſciebat
 eos his indigere, & omnipotente ſua dextera ea ſuppeditabit. Cum ſic ergò ſtatuif-
 ſet Sabas, magnoque & excelſo eſſet animo præditus, in ea, quæ ei parebat, Laurā
 ad eò deſecerant neceſſaria, vt ne ſuppeteret quidem panis ad Deo ſacrificandum
 & offerendum. Accedit ergò iſ, cui commiſſum fuerat miniſterium, ſignificans ei
 calamitatem: & ſimul appropinquare diem Dominicum ei in memoriam reuo-
 cans: & quòd non poterit vtique celebrari diuinum myſterium, cum neque panis
 ſit in Laurā ad oblationem, neque aliquid aliud ex rebus neceſſarijs. Sed hæc qui-
 dem ille.

Magna autē illa reuera & admirabilis anima, ne ſic quidem deſperauit de Dei
 curatione, & arcanis & ineffabilibus vijs prouidentia: Sed ego, inquit, nequaquam
 prohibebo ſacrum Dei miniſterium. Tanta verò rerum neceſſariarū indigentia,
 præbebit nobis aliquem ſacrarum rerum theſaurum ad ſacrum celebrandum mi-
 niſte-

Epistola S. Sabæ ad Imperatorem.

Sacerdotes & monachos hæretici persequuntur.

Seuerus, à quo Acciphali hæretici orti.

Pulchrè hæc quadranti ctiā in horū temporum nouatores.

Philip. 4.

Cap. 82.

7. monasteria S. Sabæ.

Marth. 6.

Magna penuria in Laurā eius.

Cap. 83.

IULS

Matth. 6.
Mira Dei
providentia
res necessa-
ria ei suppe-
ditantur
abundè.

nisterium: sed est fidelis, inquit, qui iubet crastinum manere liberum à sollicitudine, quod attinet ad vsum corporis. Et cum nondum advenisset dies Dominicus, veniunt quidam ad ipsum tanquam consultò missi à providentia, simul ferentes onus triginta iumentorum. Onus autem erat frumentum & vinum & oleum, & alia monachis apta ad alimentum: adeò ut Laura propemodum esset angusta ad capiendum res esculentas. Statim ergo diivinus Sabas ei, qui indigentiam parcè & sordidè ei obiecerat, Quid ais, inquit, sacrum ne dimittimus ministerium? Ille autem intellegens interrogationem esse reprehensionem cogitationum, quæ non satis erant validæ ad sperandum in Deo, præcidit ad eius pedes, petens veniam, & pro tam iliberali parcitate vehementem inferens poenitentiam: & ille citò eam dat discipulo, & ea quæ oportebat suadet, dicens non oportere esse tam parvo & abiecto animo: sed à spe diivina firmiter dependere, & quod dicit diivinus David, curam iactare in Dominum: cui nos longè magis, quam parentibus, cura sumus. Cum in his esset beatus Sabas, accedunt quidam monachi ex ijs, qui erant in spelunca, dicentes: Modò quidam pastores non solum securè immittunt pecora agris Lauræ: sed ipsi quoque crebrò sine pudore ad Lauram ventitant, illinc magna licentia alimenta exigentes, tumultuque & strepitu fratres implentes quotidie. Ille verò præcepit pastoribus admodum placidè & benignè (ut erant eius mores humani & mansueti) ut decerè abstinere à via, quæ ducit ad Lauram, & nè talia amplius aggredirentur. Illi autem, quæ dicta fuerant, nihil facientes, cum nihil omninò cessissent, re ipsa docentur non contemnere mansuetudinem, quæ in Deo multa potest. Protinus enim admirabiliter quidem & præter opinionem arectur lac vberibus gregum: intereunt autem nuper geniti foetus pecorum, cum eis esset miserè exclusum nutrimentum. Cum ergo sensissent pastores se luere penas suæ in Sabam inobedienciæ, ad ipsum veniunt, casum miserabiliter descentes, peccatum suum acriter confitentes, neque se deinceps ingressuros esse viam, quæ ducit ad Lauram, constanter affirmantes. Ille autem tam celeri poenitentia veniam concedit celerior, & protinus benedictione soluit calamitatem, & eos liberat à supplicio. Nam simulatque ille benedixit, mox soluta sunt vberum pedicæ, & lac profusè manabat, & agni alebantur & crescebant, & pastoribus in gaudium murata est tristitia. Hinc magnus ille à superna motus providentia, venit ad visitandum Eliam Patriarcham, annos iam natus octoginta. erat autem, ut iam diximus, Elias in exilio. Secum verò duxit Stephanum & Euthalium, qui ipsi quoque præerant aliquibus monachis. Cum ergo cum eis Sabam vidisset Patriarcha, qui erat in exilio, & gaudium fuit repletus, & omnium presentium malorum quodammodò est oblitus. Eiusmodi res est anima, quæ luctatur cum calamitatibus, & condemnata est alienam domum habitare pro sua, si solummodo notos adspexerit oculos, hoc minuit molestias, & affert magnum solatium calamitatis.

Psal. 54.

Vltio diivina in proceruos pastores pecorum.

Mira vis benedictionis S. Sabæ.

Cap. 84.

Cum illos ergo adeò lubenter vidisset Patriarcha, cum multis dies apud se retinuit, neque eum volebat omninò dimittere: sed quotidie circa horam nonam iam è domo procedens (toto enim alio tempore in grato permanebat silentio) sermone & alimèto eos impertiebat, amicè & syncerè cum eis vitam agens. Cum vno itaque die illi venissent, ut consueuerant, (is autem erat nonus Iulij) cunctabatur egredi Patriarcha. Et illi quidem expectabant, eibum minimè tangentes: Patriarcha verò media iam nocte egressus, lachrymosos habes oculos, Vos, inquit, cibum sumite. Non est enim mihi ocium. Illis autem diligenter sciscitantibus, quidnam ei accidisset, quòd tam tardè esset egressus, & cur tristis esset, & essent eius oculi suffusi lachrymis, ille acerbè eiulans, O beate pater, inquit, ad Sabam intuens, Heu, inquit, hac hora mortuus est Imperator Anastasius: & oportet me quoque omninò decimo die post eum excedere, ut causam nostram agamus ante horribile tribunal. Hoc ipsum quoque apertum fuit beato Sabæ, & illa nocte, qua visione dignatus est Patriarcha, dicitur ipsum quoque vidisse fulmina, quæ de caelo pèr immittebantur in Imperatorem, & cum veluti persequerentur, ut interimerent: eum autem fugientem in regiæ penetralia, turpiter effudisse animam. Sed mors quidem Imperatoris, ut quæ apparuerant visiones significabant, statim fuit audita. Deindè vita quoque excessit Elias Patriarcha, sicut ab ipso prædictum fuerat.

SUR

q. bea
no. be
RVII
5

Elias patriarcha in exilio diivinitus discit obitum Anastasij Imperatoris.

Cum ergo post Anastasium Iustinus pie assumpsisset imperium, & per vniuersum orbem terre misisset edictum, vt Orthodoxi quidem remitterentur ab exilio: Chalcedonensis autem synodus scriberetur in sacris tabulis, & veteres honores redderentur Orthodoxis, & rursus tranquilla fruerentur Ecclesia. His sic factis, & Iustino Imperatore reuersa rursus fide orthodoxa, erat quidem beatus Sabas natus plusquam octoginta annos etatis, & corporis imbecillitate & senectute, & longa illa & intensa virtutum exercitatione afflictus & maceratus. Verumenimvero etsi ita se haberet, prompto tamen & alacri animi studio florebat ac vigebar: & quos propter Christum suscipiebat labores, praeferbat omni quieti & animi relaxationi. Unde etiam omnia postponens zelo, quo ducebatur pro fide orthodoxa, statim profectus est per Caesaream & Scythopolim, vbi quae praedicans pium illud edictum Imperatoris, & in tabulis ecclesiarum inscribens quatuor synodos: & alios quidem ex eis, suasionibus & admonitionibus, alios autem etiam reprehensionibus reuocans: & omnes perfundens suauimelle suae doctrinae, & optimè inducens ad fidem orthodoxam. Erat autem Scythopoli vir Scholasticus, nomine Iohannes, bonus animo, & vitam suam virtute exornans: qui de quodam Syluano, genere quidem Samaritano, autoritate autem insigni, & multam aliam narrabat improbitatem & animi vitium, & dicebat etiam eum maximè insectari Christianos. Haec cum magnus ille audiuisset, quaedam praedixit de Syluano, quae non ita multo post effectum sunt consecuta: quomodo etiam paulo post ostendet oratio, nempe igne in media vrbe accenso malum male esse perituum. Quid ergo? Sufficiunt ne haec ex viri miraculis, an adhuc sitiunt vestrae aures & sunt arreatae, & nondum sunt fatiatæ tam pulchris & pijs narrationibus? Conuertenda est ergo oratio ad ea, quae deinceps sequuntur. Nam in his quoque est gratia similis, & operatio miraculorum.

Cap. 85.
Iustinus
suec edit
Anastasio
Imperato-
ri.

Zelus S. Sa-
ba in con-
uertendis
hereticis,

Prædictio
S. Sabae de
Syluano
impio,

Cap. 86.
Iohannes
monachus
afflictus vi-
gilijs & la-
chrymis a-
mittit lu-
men.

Præclarum
miraculum.

for. * clamo-
re, vel labo-
re.

Aliud mi-
raculum.

Cap. 87.

Nota sin-
gularè gra-
tiam abiti-
nendi,

Verfabatur vir quidam in quodam monasterio ex ijs, quae sunt Scythopoli, nomine Iohannes, qui à congressionem hominum separatam quietamque, in silentio vitam ab incunte etate susceperat. Is animae quidem oculos valentes habebat & sanos, & periplos saepe prauidabat futura: corporis autem oculi luce carebant, & nec minimum quidem splendorem admittebant. Causa verò erat eius per totam noctem assidue vigiliae, & fontes lachrymarum, & senectus iam profundissima. Dicebatur enim vixisse plusquam centum annos: quorum octoginta quidem transegit in eodem monasterio: quinquaginta autem permansit nusquam progrediens. Cum eius multo sermone vbi quae fama celeraretur, peruénit etiam vsque ad ipsum Sabam. Qui cum eius conueniendi teneretur desiderio, iter ad eum est ingressus. Mulier autem quaedam in illa via iacens, laborabat iam multos annos fluxu sanguinis: neque poterat malum omnino comprimi, vincebatque artem medicinam, & manum. Emittebat verò terum quoque quandam fetorem, minimè tolerabilem: ad eò vt propter hoc ipsum afficeretur maiori animi aegritudine, vt quam fugerent omnes & auerferentur. Ea ergo postquam sanctum solum sensit transire, supplicationibus & ciularibus eum prouocabat ad morbi curationem. Ille autem acribus illis cedens clamoribus, velociter ei opitulatur: & solo tactu manus morbum comprimit. Deinde cum huius rei fama permanisset ad multorum aures, vir quidam ad sanctum accedit cum sua filia. Luçtatur verò illa cum terro demone, & patri vitam faciebat acerbam, & planè non vitalem. Ea ergo cum magno calore allata, valde miserabiliter rogabat pater sanctum, aut vt id ipsum melius dicam, paternè. Quam obrè miserus Sabas, & respiciens preces miserabiles, vt qui erat re vera clementissimus, & apud se paratam habebat consolationem, puellam vngit oleo Crucis, & cum eius, qui in eam actus est, nomen dixisset, eam statim liberat à morbo, parentique eam tradit sanam & mente & corpore.

Atque sic quidem Sabae animae diuina quaedam insidebat gratia, quaecunque ipse percipisset, operans admirabiliter: & corpus quidem semper habebat cedens eius voluntati, vt neque defatigaretur laborum assiduitate, neque voluptate rursus remitteretur. Nam toto quidem tempore ieiuniorum permanebat ieiunus. Solebat autem semel tantum vesci in hebdomada. Si verò aliquando ab aliquo vocatus esset ad cenam, aut ipse rursus aliquos conuiuio exciperet, bis saepe vescens in die, nihil damni ac detrimeti sentiebat stomachus. Deinde postquam rediisset Scythopoli, admodum iucundus autem & optatus apparens Iohanni Hierosolymitano Pontifici, (quod intercesserat enim tempus, auxerat desiderium, vt solet amicorum)

I U L S

ab ipso vocatus esset ad conuiuium, quoniam vnâ etiam aderat Antonius Episcopus Aſcalonitanus, qui erat frater Archiepiscopi, cum illi Sabam medium intercepissent, illi amicè propinabant, & pro viribus cum inuitabant & accipiebant. Sed neque rursus sancto erant manus ociosæ: sed vt par erat, remota omni fitione & simulatione, vescebatur appositis. Aderat autem diuinus quoque Theodosius, qui erat ei valdè amicus & familiaris, vt iam à me sæpè dictum est: qui cum veluti quoddam condimentum, vellet mensæ speciosam aliquam & gratam injicere orationem, vrbane admodum & lepide inferens, dixit diuinum Sabam ita esurire, vt ne vos quidem ambo, aiebat, qui sufficitis ad totam simul alendam Palæstinam, possitis eius ventrem alere ad satietatem. Tale & tam validum ac robustum corpus beati Sabæ generosæ contigerat animæ. Erat autem summa modestia præditus: moribus lenis ac facilis. Et ad eum quidem conueniendum facilis patebat aditus: erat verò in sermone iucundus, & moribus quidem simplicissimus: prudentia autem constantissimus, charitatem non fictam & sinceram apud omnes conſtituens. Erat verò valdè affectus in Theodosium, ad eò vt quotidie ad se inuicem ventitarent, & inter se de virtute conferrent, & essent ambo instar luminarium omnibus, qui vitam amplectebantur monasticam. Sed ille quidem eorum, qui vitam exercebant communem: hic autem, Sabas, inquam, eorum qui à congressione separatam & quietam, susceperat præfecturam. Dicitur certè, beatum Sabam vrbane sæpè dixisse diuino Theodosio, illum quidem puerorum, se autem esse præfectum præfectorum.

Amicitia
ingès inter
Sabam &
Theodosiu
Abbatē.

Cap. 88.

Sed eò reuertendum est, vndè digressi sumus, & ijs, quæ dicta sunt, addenda sunt quæ sequuntur. Appetente iam fine anni quarti, quo aquæ penuria & siccitas, & alia mala his cognata, Palæstinam inuaserant, accedunt ad Sabam monachi Iſpelunca, perentes vt illinc recederent. Neque enim se posse amplius manere, neque resistere tantæ aquæ inopia. Quocirca ille quidem partim adhortatus, vt forti & excelso animo ferrent quæ ingruerant: partim autem eos patèntè admonens, persuasit vt rursus permanerent in Laura. Ad vos enim, inquit, veniet Dei misericordia, & ros citò ab eo descendet. Tertio deinceps die finem acceperunt, quæ promissa fuerant. Repentè enim erumpens vehemens pluuia, eis impleuit aquarum receptacula: & quod est maximè incredibile, illis solis delapsa est pluuia, qui cogitarent à Laura recedere. In omnibus autem illius, quæ circuncirca erant, monasterijs, ne minima quidem gutta descendit. Hinc factum est, vt monasteriorum, quæ erant circuncirca, præfecti ad eum confluerent, desentes & lamentantes, & dicentes: Quid peccauimus Pater, quòd non ad nos quoque per tuas preces aqua cecidit, qui aquæ laboramus siccitate, & valdè desideramus benignitatem & refrigerationem? Ille autem paucis verbis eos liberauit à magna illa animi afflictione, sic dicens: Nunc quidem misit Deus benedictionem ad eos, qui egent maximè: sed neque vos diù despiciet. Neque vos aqua deficiet, donè dederit pluuiam super terram. Iam verò instabat Dominica dedicationis, & cum aquæ penuria diutiùs produceretur, omnis autem fons propemodum deficeret, & nec in se quidem paruum seruaret aquæ vestigium, sed multi id eò miserè perirent: Iohannes Antistes Hierosolymitanus, valdè suspectam habens multitudinem, (solet enim, cum laborauerit inopia alicuius rei necessaria, seditionem protinus agitare, & aliorum facultatibus parare insidias) omnes partes obibat, loca locis mutans, & puteos fodiens, humidiora loca proſcindens, & fossas perſcrutans, & à nullo abſtinens, quod ei occurreret. Sed hoc nihil proficiebat. Omni itaque spe abiecta, sedebat deceterò mœstus, & apud se desens communem vrbis calamitatem.

Inſigne
raculum.

Cap. 89.

Cum is ergo ita esset affectus, & communem casum, suum luctum esse duceret, quidam ex eius amicis, Summus nomine, volens esse particeps sollicitudinis, & quòd eius fieri posset, illius consolari ægritudinem: quoniam aliundè inuenire non poterat mali solutionem, accedit ad eum, narrans de pluuia quæ eruperat, & de diuinis illis signis, quæ facta fuerant Sabæ precibus: & consulit, vt eum ad se accerſat, & vehementer roget, vt hanc eis alleuet calamitatē, & cessare faciat plagam, quæ tam grauiter infligitur. Ille autè persuasus, cum eum accerſisset, & ad eius pedes prociſisset, oēs adhibuit preces, vt sanctas manus ad Deū tolleret, quas ipse solet respicere, & eius misericordiæ viscera in mentem reuocaret, & efficeret, vt qui est bonus, eò benigni

SUR

q ben
Nohe
RVII
5

benignè adspiceret, & eis reconciliaretur, & solueret calamitatem siccitatis, quæ eos opprimebat. Cùm is autem differret, & rem suas vires superare diceret, Episcopus non cessat obsecrare, & genua prensare, & nullum pratermittere modum supplicationis: (Quid enim ad deprimendum & deiciendum animum est calamitate vehementius, & maximè ea, quæ tam multos tandiù affligebat?) nesciens deinceps, quid ageret mirissimus Sabas, se includit in domuncula, iubens illos quoquè simul preces fundere. Deindè ille quidem intensè vacabat orationi, & pro eis fundebat preces. Tertius iam dies praterierat, & circa primam noctis vigiliam repente conuertuntur nubes, & ex serenitate mutato aère in profundam caliginem, vehementer erumpens pluuia, replet quidem aqua fontes: torrentibus autem sua reddit fluuenta, & vniuersam simul ciuitatem ad vno animo & vno ore gratias Deo agendum excitat. Et hæc quidem sic.

Cùm autem multum temporis intercessisset, & magno Sabæ ad octoginta & sex annos ætas prouecta esset, decedit quidem Iohannes, relicto successore Petro, viro virtute insigni. Tertio autem deinceps anno Imperator quoquè Iustinus valdè iam prouectæ ætatis, & alioquì oppressus morbo corporis, cùm ad administrandam rem publicam non ampliùs sufficeret, deponit imperium, Iustiniano patruæ suo constituto pro se Imperatore, qui erat patricius, consul & dux exercitùs, & qui iam fortiter rem publicam gerere erat aggressus. Sed de Iustiniano quidem dicere interim differamus: immoremur autem in ijs, quæ admirabiliter à sancto Saba facta sunt in Petrum successorem Iohannis: quæ quidem velim nolim ad se trahunt orationem, & sunt alijs longè iucundiora & gratiora. Nam is quidem veniebat assidue in solitudinem ad diuinum Sabam, & eandem in eum seruabat reuerentiam, quam priores Patriarchæ. Interim verò cùm morbus inuasisset fororem, (erat enim ei foror nomine Hesychia, non vulgaris virtutis) & cùm omnis ars medicorum abiecisset spem eius curationis, ipse non minùs, quàm illa, animi mœrore confectus, & nullum inueniens medicamentum calamitatis, ad diuinum Sabam statuit confugere, vt videret an aliquam assequeretur clementiam. Ipse autem cùm accessisset ad agrotantem morbo incurabili, & tèn manu fecisset signum Crucis, non differendo, sed continuò eam sanam reddit fratri. Talè ergo Episcopus inuenit remunerationem sui in Sabam honoris.

Tunc verò, cùm & quæ à me superiùs dicta est, Iuliana è vita excessisset, eorum qui apud ipsam erant Eunuchorum fidelissimi, qui iam longo antè tempore erant beato Sabæ amici & familiares, accedunt ad ipsam, afferentes cumulos pecuniæ: pro quibus nullam aliam petebant remunerationem, quàm solùm, vt referrentur in numerum suorum monachorum. Ille autem cùm non posset suam legem solvere, neque Eunuchorum & imberbium aliquem in suam Lauram admittere, cùm multis admonitionibus & sermonibus apud eos esset vsus, & eos confirmasset ad futurum, ipsos emittit ad B. Theodosium. Illi verò paulopòst Patriarcham conuenientes, petunt ab ipso quendam locum, volentes in eo degere separatim, & sibi solis & Deo vacare. Ille autem cùm Alexandro Eliæ monasteriorum præfecto eos commendatos, apud ipsam aliquo breui tempore deposuisset, apud se consultabat, quemnam eis locum tribueret, & quemadmodum finem imponeret eorum voluntati. Interim verò pecunijs illectus Alexander, non stans pactis illis conuentis, quæ cum Eliâ inièrat, diuidit Eunuchis monasteria, cùm ad ea nullum laborem nec operam priùs contulisset, quæ ille multis laboribus & sudoribus construxerat. A quibus vnùm ex monasterijs in hodiernum vsque diem nominatum est Eunuchorum. Sed de his quidem satis.

Cùm iam autem imperium assumpsisset Iustinianus, & rerum suscepisset administrationem, agebat quidem beatus Sabas nonagesimum & vnùm annum: finem verò vitæ acceperat diuinus Theodosius: qui in Palæstina quidem erat populus Samaritanorum, cùm Iulianum quendam, qui ipse quoquè erat Samaritanus, sibi regem creassent, multas iniurias faciebant Christianis, ecclesias depopulantes & exercentes, Christianos afficientes supplicijs innumerabilibus, & deindè etiam occidentes: & in vicos finitimos facientes incursiones, & captas sanctorum rumpentes: igni mandantes. Quæ quidem maximè fecerunt in locis, quæ erant circa Neapolim: vt qui Episcopum quidem gladio interemerint: quosdam autem presbyteros comprehenderint: & primùm quidè membratim & frustatim eos dissecuerint,

Modestia S. Sabæ.

Oratione sanctus pluriam impetrat à Deo.

Cap. 90. Petrus Hieronymus Episcopus.

Iustino abdicanti succedit Iustinianus.

Signo Crucis teredito repente sanatur morbum incurabilem S. Sabas.

Cap. 91.

S. Sabas eunuchos & imberbes in suam non recipit Lauram.

Cap. 92.

Samaritanum Iulianum regem sibi constituunt, & affligunt Christianos.

Nota quos hodie imitentur hæretici.

IULIUS

rint, & deindè eos cum martyrum reliquijs frixerint in sartagine, & nulli probro & contumeliæ parferint in Christianos. Hæc postquam renunciata fuerunt Imperatori, aduersus illos magnas emittit copias: quæ cum eis manus configentes, & multos alios interimunt, & ipsum etiam Iulianum. A quibus Syluanus quoque tunc Scythopoli comprehensus, in ignem iniicitur, & irâ acerbum accipit vitæ exitum, vir qui multis probris & contumelijs affecerat Christianos, & idè, vt arbitrator, pulchrè ad hoc diuina referuatus erat iustitia, vt sic lueret supplicium sufficiens, & finem acciperet: quod non multis antè diebus de ipso dictum fuerat à Sabas. Deindè quidam ex eius comitibus, nomine Arsenius, illustri dignitate, ad falsâ fingenda, & confundendam veritatem omnium callidissimus. Is cum post retrum Iuliani interitum venisset Cõstantinopolim, & accessisset ad Imperatorem, & cum ipso & eius cõiuge, nescio vnde, ei magna intercessisset familiaritas, multa quidem dicit, ad magnam autem iram eos accendit aduersus Christianos, qui erant in Palæstina, dicens eos vel maximè fuisse authores & causas seditionis Samaritanorum, & dignos grauissimo supplicio.

Arsenij cuiusdam calumniz.

Cap. 93.

Hæc postquam in Palæstina renunciata fuere Patriarchæ, eum statim subit misericordia eorum, qui falso accusabantur: & accedens ad beatum Sabam, eum vehementer rogauit, vt abiret & fingeretur legatione apud Imperatorem, & excogitatum refelleret calumniam, & Christianos liberaret à tantis periculis, nihil aliud futuros, nisi diaboli linguæ trophæum & improbitatis. Ille autem paruit, & nullo interiecto spatio, iter statim arripuit: eratque reuerà præter fidem id, quod cernebatur, nempe hominem, qui in tam imbecilla lababat senectute, & quem par erat in lecto se quieti dedere, citra moram tantum iter inire, minimè cedentem, neque senile quippiam aut languidum, remissum ve sustinentem: sed perindè atque arate adhuc vigentem, & magnam corporis imbecillitatem vincentem copia prompti & alacris animi. Cùm iam autem peruenisset ad suburbia Constantinopolis, Imperatori quidem significatur aduentus: & ipse statim mittit vnum ex iuuenibus Imperatoris, & quosdam ex suis satellitibus, aduentum illius maximè honorans.

S. Sabas valde grandævus, it legatus ad Imperatorem.

Admodum honorificè accipitur ab Imperatore.

Imperator eius petit benedictionem.

Diuinitus edoctus Sabas nõ vult soluere vinculum stertitatis ab Imperatrice

Deindè eo, quo par erat, comitatu stipatus, Sabas ad ipsum deducitur. Deindè Patriarcham quoque Epiphanium, & quicquid erat apud se clarû & illustre, emittit, vt ei procederent obuiam. Neque enim terrenum & mundanum aliquem, sed tantquam vnum ex angelis, & ciuem supernæ Hierusalem se censebat accipere. Quem postquam adhuc procil procedentè agnouit Imperator, ille quoque cernebat aliquid simile ei, quod viderat Anastasius. Videbat enim quandam coronâ eius capiti impositam, elegantem quodam splendore decoratam, & micantem luce omnis generis gratiarum. Visione ergò Rex obtupefactus, è cathedra surrexit, & sacrum illud caput reuerenter & incundè est complexus. Deindè cùm ille ab eo accepisset benedictionem, orauit vt sua quoque cõiux esset eius particeps. Cùm ea autem adfuisset, adorauit & rogauit, vt solueretur vitium eius matricis, (erat enim petra fertilior) & vt ex se natum posset videre filium: quod quidè illa pluris faciebat, quam ipsum imperium. Ille autem ad hæc tacens, solum illi precabatur, vt sospes & salua esset eius potentia. Illa verò rursus instabat, petens preces liberorû procreationis. Ille autem pergebat easdem rursus preces dicere, & apertè præ se ferebat se reculare petere, nè ipsa fieret mater filiorum. Vbi verò cùm illa hoc sæpè petiisset, ipse nihilo magis annuit orationi, neque edidit preces conuenientes eius desiderio, tandem abiit Imperatrix magna affecta tristitia, quòd id quod volebat, non esset assecuta. Deindè cùm qui in preces incidissent, & maximè quicumque solent principum gratificari cupiditati, etiamsi sint inutiles & nihil iusti habeant, eum criminaretur, quòd preces recusasset, & dicerent id, quòd Imperatricem maiori molestia afficeret, ille agrè ferens, causam apertè protulit: Sinite, dicens, o beati. Non enim sinet aliquem fructum ex ea edi, nè ipse quoque gustet Seueri dogmata, & deteriores, quam prius ab Anastasio, tumultus Dei conturbent Ecclesiam.

Cap. 94.

for. *planè

Imperator autè Iustinianus in sanctum tantam ostendit pietatem & reuerentiam, vt cùm eum conuenisset, non solum remisit iram, quam iam olim conceperat aduersus Christianos, qui erant in Palæstina, sed etiam Samaritanos * plenè expulserit è ciuitate, & eorû synagogas deinceps prohibuerit: & de illis hanc legem traxerit, nè essent alter alterius hæredes, nè per successionem opes eorû crescerent &

SUR

q be
No be
RVII
5

amplificarentur. Quinetiam vt interficerentur, quicumque eorum fuissent authores seditionis. Quam obrem timore affectus Arsenius, qui erat ipse quoque vnus ex Samaritanis, cum humano, metu quoque diuino concurrente, supplex à Saba contendit, vt ab ipso baptismum accipiat: & tam piam impetrat petitionem. Sed hæc quidem postea. Imperator autem cum talem sanxisset legem aduersus Samaritanos, & sic ea propter quæ venerat, sancto esset gratificatus, nõ hucusquẽ sinit promptum & alacrem animum: sed se extremum damnum accipere existimabat, si non eum regalibus & splendidis afficeret beneficijs, & fidei esse abundantiam ostenderet suam in eum munificentiam. Cum eo certè assiduè colloquens, & cum honorans, sicut prius Anastasius, vehementer instabat, vt aliquod pecuniæ vectigal subiectis ei monachis constitueret. Ille autem, Vectigalium quidem, inquit, & pecuniæ, quantum satis est ad vsus necessarios, ille nobis prouidebit, qui populum non obedientem copiosè aliquandò aluit in deserto, & aquam eduxit è petra: & qui non solum necessaria, sed etiam sæpè quæ redundant, suppeditat. Tibi autem, o Imperator, si tanta est cura, vt nobis gratificeris, ad sunt aliæ quoque non parua: & non contemnenda: occasiones, per quas poteris in nos tuam exercere liberalitatem. Nam & Palæstini, qui malè sunt affecti à Samaritanis, & quorum magna quidem prædè sunt abacta, multa verò ædificia & diuina templa, & mancipia præter ea & greges, frumentumque & alios fructus viderunt exuri ante oculos, & nunc non habent, videntiam sibi victum quotidianum cõmparent: supplices petunt aliquam ad tempus immunitatem, vt se parùm recreent ac reficiant, & rursus possint sufficere annuis soluendis muneribus: & qui ad adorandum viuificum sepulcrum veniunt in sanctam ciuitatem, ipsi tecto opus habent, vt se parùm recreent à labore itineris: & maximè si quis eorum aliquandò in morbum incidit, postulant necessariam corporis curationem. Quinetiam quod à Patriarcha Elia prius cõceptum est adificari Deipara: Virgini templum, multis adhuc indiget, nec satis est instructum ornamentis: & quæ sunt meis constructa manibus monasteria, cum nullum in propinquo habeant præsidium, in quod se recipiant, nullo negotio capi possunt ab inimicis, & prima incurfione venire possunt in manus hostium. Ante omnia autem, Arrij, Nestorij & Origenis dogmata conturbant Ecclesias, nec sinunt eas pura fuisse tranquillitate: & idèo à tua potentia magnum est adhibendum studium, vt omnibus viribus ea tollas de medio, & tantum malum procùl expellas. Hæc si feceris, non iam spem concipio, & in Deo confido, fore vt mox diues sequatur remuneratio, Romaque vniuersa & Carthago, & quæcunque amiserunt, qui ante te imperarunt, cernentur rursus partes tui imperij. Et fuerunt hæc quidem pia & in commune viles beati Sabæ petitiones apud Iustinianum.

Iustiniani
multa erga
S. Sabæ des
neuoletia.

Exod. 16.
& 17.

S. Sabas
orat Iustini-
anum pro
Palæstinis.

Arrij, Nesto-
rij, & Ori-
genis dog-
mata con-
turbant Ec-
clesiam.

Cap. 55.

Arriani, Ne-
storiani &
Origenistæ
multi.

Matt. 10.

Iustinianus
recuperat
Asiam &
in Romam.

Operæ precium autem est querere, cur prætermisissis alijs hæresibus, Arrij solum meminit, Nestorij & Origenis. Fortasè enim quibusdam simplicioribus videbitur assentiri, & idèo harum trium solum meminissee. Quanam ergò de causâ harum meminit? Quod aliæ quidem hæreses non valdè tunc vexabant Ecclesias. Secta enim Arriana cum Gothos occupasset, & Vandalos, & Gepidas, & compræhendisset totum ferè Occidentem, omnes ferè ex æquo pestifero repleuit exitio: Nestorij vero & Origenis hæresis morbo multi monachi laborabant, & timendum erat, nè alios attraherent ad malorum societatem. Nam cum quidam nupèr conuenissent monachi Byzantium, visi sunt quidam tenere dogmata Theodori Mopsuestia: rursus autem Origenis dogmata defendere, Leontrius, qui erat ipse quoque monachus, genere Byzantinus, qui erat vnus ex ijs, qui cum Nonno ingressi fuerant novam Lauram, quos postquam cognouit magnus Sabas, à suorũ statim expulit conuersione. Sed nobis reuertendum est ad seriem narrationis. Cum diuinus Sabas proposuisset tales apud Imperatorem petitiones, ille perindè ac iam diu sitis gratificari sancto, statim scribebat, imperabat, decrerum in omnem partem mittebat, omnia faciebat, nè hæc differrentur & in longũ protraherentur: nè eorum quæ fiebant dilatio, tam pulchrorum beneficiorum obtunderet splendorem. Hæc quidem Imperator. Qui autem ei, qui frigidum solum aquæ calicem dedisset in nomine suo, pollicitus est, scilicet se daturum centuplum, non distulit remunerari & referre gratiam: neque promissum suum produxit in longum: sed vt magnus pollicitus est Sabas, simul atquè Imperator per Præsides prouinciarum impleuit, quæ fuerat pollicitus, Aphrica vniuersa & Roma eius accesserunt imperio: & qui erant

IULS

in vtraque tyranni, Vittigis Romæ, & Gelimer Carthagine, eos pro liberis seruos, & pro regibus captiuos, & supplices accepit pro inimicis.

Cap. 96.

Sed cum huic deducta sit oratio, venit mihi in mentem huius viri constantia & animi generositas, quod nulla eum temporis necessitas coegerit ad illiberalem adspicere adulationem, aut se aliqua in re gerere seruiliter: (quod quidem difficilius obseruari potest à viris bonis, & est factu admodum difficile) sed vsus est conuenienti aduersus omnes moderatione, honestatisque & philosophiæ magnam dicebat rationem. Hoc autem facile potest ostendi. Nam cum in eius petitionibus occupatus esset Imperator simul cum Tribuniano Quæstore circa eam, quæ vocabatur Magnaura, & in consilium eum adhibuisset, ille, cum iam venisset hora tertia, relicto Imperatore, Deo seorsum reddebat preces solitas, vacans sacris diuini David psalmis. Cum Hieremias verò vnus ex discipulis ad eum accessisset, & dixisset, Quid hoc sibi vult, pater? Cum Imperator tantum adhiberit studium, & vt tuas impleat petitiones vehementer laborat, tu, eo relicto, nunc agis alibi: ille admodum ingenuè respondens, Non est hoc alienum, inquit, ó fili. Nam & ipse facit, quod ei cõuenit: & nos omninò id, quod debemus. Sed redeat nobis oratio ad ea, quæ proposuimus.

S. Sabas factu tempore relicto Imperatore persoluit preces solitas.

Cap. 97. Imperator mira facit ad preces eius.

Imperator ergò tanto studio affectus aduersus huius viri petitiones, per vniuersum orbem terræ mittit decretum: & statim Episcopis, Antonio A scalonitano, & Zachariæ Pellæ, literis præcipit Imperatorijs, vt visant loca Palestina, quæ fuerunt exusta à Samaritanis, & habita ratione eorum, tributa alluent. Visant autem templa quoque Sanctorum, & quantum ipsa damnum acceperint à scelerata & audaci manu Samaritanorum, per illorum ipsorum facultates, aut publicas reparent pecunias, & in sancta ciuitate extruant nosocomium, & annuos ei dent redditus mille octingentorum & quinquaginta aureorum. Quinetiam aliam quoque domum, vt in ea habitarent, qui procul illuc veniebant, & Deipara templum eleganter extruant & exornent, & præsidium prope Lauram muniant, vt in inimicorum insultibus esset tutum monachis refugium. Præter hæc verò nominatim quoque declaratas hereses tollant de medio, & præclaro subijciant anathemati. De his autem ferè omnibus Procopius quoque Cæsarensis in quinto libro de Iustiniani ædificijs, ab eo constructis, hæc sigillatim refert, ipsumque constructum Deipara templum accuratè exponens, eiusque pulchritudinem & magnitudinem nulli dicens esse similem, & id nouam vocari ecclesiam: cum Cyrillo conueniens, qui diuini Sabæ vitam conscripsit ab initio. Præterea autem de duabus quoque ædibus constructis illi suffragatur: quarum vna quidem est ad excipiendos hospites: altera verò ad recreandos eos, qui morbo affliguntur. Quinetiam illic constitutos multos pecuniæ redditus, & templorum renouationes, quæ exusta fuerant à Samaritanis, & propter inimicorum incursiones extructum præsidium, ei congruenter persequitur.

Hinc apparet, Merophrastè hæc Sabæ historiã ornasse stylo suo.

Cap. 98.

Cum has ergò cõstitutiones diuini Sabas ab Imperatore accepisset in literis, & recessisset Cõstantinopoli, venit Hierosolyma. Cum aut illuc venisset, & magistratibus tradidisset literas, quas habebat imperatorias, illinc venit Scythopolim, vbi quæ prædicatõs decreta Imperatoris, docēs ciuitates, compouensque, & instrues ad fidem orthodoxam. Deinde eos quoque, qui grauius illa passi fuerant à Samaritanis, & aliis modis recreas, & tributorum immunitate consolās. Hieremias aut monachus, cuius iam feci mentionem, cum nescio quo pusillo & abiecto animo motus, à Laura maxima recessisset, in quodam deserto torrente statuit habitare, qui quinq; stadijs aberat à spelunca boreali. Cum illic verò fuisset magnus Sabas, & locum vidisset valde apertum, vt qui in rebus honestis non solum cunctari, paruam quandam aram & oratorium, & diuersas cellas intra paucos dies ædificat: & statuens, vt quidam monachos eas habitarent, eorum curam tradit Hieremias: & sic Dei gratia fuit locus in Lauram constructus, quæ floret vsque in hodiernum diem, Hieremiæ sortita appellatione. Cum Scythopolim autem, vt diximus, esset sanctus, ad eum accedunt Cyrilli parentes, qui fuerat olim sancto noti, & ei legibus amicitie coniuncti, qui ei commendant Cyrillum adhuc valde iuuenem: & efficiunt, vt ab eo imperiatur puer benedictione. Hic est verò Cyrillus, qui magni Sabæ vitam nobis conscriptam tradidit. Dicit ergò ille ipse Cyrillus: Cum me, inquit, magnus Sabas adspexisset, & salutasset, & sua dignatus esset benedictione, Hic ex hinc, inquit patri, est meus discipulus. Doceatur ergò psalterium: eo enim opus habeo. Sedenim redeundum est, vnde digressi sumus.

Laura Hieremias con- dicitur.

SUR

q. de
no. de
RVII
5

Cum ergo regia litera fuissent ostensa Episcopis, & qua facta fuerant ecclesiarum euerfiones, subiecta fuissent eorum oculis, prima quidem Palestina, ut qua perfectam sustinuisse vastitatem, duodecim * centariorum publicorum fecit remissionem: Scythopoli autem, qua minus damnum acceperat, non plusquam vnus. Postquam vero hæc recte gesta fuissent à magno Saba, reuersus Hierosolyma, ad oratis sanctis locis, & ijs dictis, qua quodammodo dici solent in exitu, venit ad maximam suam Lauram. In qua cum parum esset moratus, morbus quidam ingruens, illum verè fortem adamantem lecto tradit. Quod quidem cum significatum fuisset Patriarchæ, repente venit ad illum visendum. Cum verò venisset, & sic vidisset eum in cella iacentem, egenum rerum omnium necessariorum, quando oportet eam etiam suppetere, qua redundant, & circa corpus omnem excogitare curationem, vixit quod & morbus & senectus & longi labores possint vehementer cruciare: supplex ab eo contendit, ut exportetur ad sibi subiectam ecclesiam, ut possit illic frui aliquo ex ijs, qua pertinent ad remissionem & recreationem. Ille autem Patriarchæ reueritus supplicationem, & illum exportatus, iacebat cum ipso morbo luctans, & ab eo similiter confectus. Cum verò aliquantū temporis intercessisset, ad eum diuina quædam aduenit visio, significans illius hinc futurum excessum. Statim ergo reportatus in cellam, cum vltima verba dixisset fratribus, & postremum eis dedisset osculum, & quendam Melitæ illum commisit præfecturam, viro idoneo cui id crederetur, à terrenis migrat ad caelestia, suam animam in manu Dei deponens, iam natus nonagesimum quartum annum. Erat verò quintus dies Decembris, quo mortuus est vir ille in cyrus, & ad vitam qua illic est, migravit, comitatus ab angelis & martyribus, ut paulo post ostendet oratio. Nunc autem per seriem procedat narratio.

Cum ergo mors Sancti, breui tempore in omnem partem peruasisset, concurrunt quidem ad sacrum illius corpus multitudo innumerabilis. Concurrunt autem vniversi quoque ordo monachorum, & quicumque erant Episcopi: qui cum quo par erat ornatu corpus composuissent, hymnos & cantica ei de more canentes, pie admodum & sanctè inter duas ecclesias in media Laura deponunt: vbi cum ille esset superstes, vidit columnam lucis. Atque talis quidem fuit vita beati Sabæ, & eius tam admiranda, & qua naturam superabant reuera facta. Nobis autem eundem est ad miracula, qua facta sunt post mortem, qua sunt & numero multa, & insignia magnitudine.

Dicatur verò primum quidem id, quod se paulo post esse dicturam pollicita est oratio. Romulus quidam, genere Damasceus, illiberalis artis opifex, primas partes tenens in choro Diaconorum, qui erant Gethsemane. Is domo sua perfossa eo tempore, quo obdormiuit B. Sabas, & multa surrepta pecunia, sicut ipse narrauit, agebatur, & perplexo erat animo, nesciens quid ageret. Accedit autem ad templum martyris Theodori, ut qui sciret sanctum esse feruentissimum, & qui posset efficere, ut deprehenderentur malefici. Cum verò in templo perseueraret orare, & iam quintus dies aduenisset, martyr noctu apprensus ante eius oculos, Cur, inquit, tam acerbe affigeris & lamentaris? Postquam autem is dixit, se ipsi suam exposuisse calamitatem, ille benignè pro se respondens: Sed scias, inquit, me hinc non adesse. Ius si enim sumus omnes martyres concurrere, & beati Sabæ animam, qua modò est exoluta à corpore, ad loca quietis deducere. Sed noli, inquit, flere. Cum enim, inquit, in hunc locum venis, inuenies fures & pecuniam. Romulus autem cum statim secum assumpsisset alios, venit quamprimum ad locum, & inuenit, sicut vidit, veram esse visionem. Et hoc quidem est huiusmodi, quod testatur Sabæ in Domino multam fuisse fiduciam. Quod autem iam deinceps aggreditur dicere oratio, nihil videtur minus, si non etiam magis, admirabile, & magis gratum ac iucundum.

Erant quidam fratres, genus ducentes ex campestri regione, sanctum semper colentes, & in eum adhuc superstitem, magnam fidem ostendentes. Hi in agro viuentes, & cum suis colentes manibus, in ipso tempore vindemiarum quodam malo morbo feriuntur, & spem omnem vitæ abijciunt. Atque illi quidem graui morbo iacebant oppressi: fructus autem egrebat manu, qua eum colligeret. Cum hi ergò bifariam diuisum haberent animum, & propter metum mortis, & propter fructuum interitum, nec possent inuenire vllam mali solutionem, Sancti vix tandem recordantur, & eum inuocant, ut malo ferat auxilium. Ille verò eis præter spem citò subuenit, & vtrique eorum apprensus separatim, hæc significat, se Deum quidem pro

Eccc eis

IULS

eis rogasse, & oportere eos manere venire in agrum & in vineas. Illi autem cum surrexissent, vti sunt statim pedibus firmis & valentibus, & facile confecerunt viam, quae ducebat ad vineam: & erant decetero preclari praecones miraculi: & eo die, quo fuere curati, festum publicum celebrabant. Illi post haec adijciatur tertium, quod ipsum quoque est parisi gratia & potentia.

Cap. 103.

Mulier quaedam Palaestina, nomine Ginarusa, quae erat pia & amans virtutis, promiserat, se duo templa sancti ornaturam esse duobus velis: spelunca, inquam, & Castellij. Vbi autem ad illa conficienda fuissent parata omnia, quae se ea esse textures cum illa conuenerant, nescio quam de causa differebant. Cum animo ergo angeretur, & aegre ferret Ginarusa, si propter illarum dilationem videretur fidem fallere, & non stare promissis, quae fecerat sancto, ille ei in somnis placidus apparens, eius sedauit molestiam: & rogauit, ne eam conturbaret mulierum negligentia. Manere enim, inquit, tibi parentes, opus aggredientur. Haec simul quidem pie mulieri significat: & ijs, quae se contexturas opus erant pollicitae, apparet valde terribilis, efferebatur, & se vltima eis mala allaturum minabatur, si decetero vel tantillum opus differrent. Manere ergo mulieres sibi inuicem renunciabant ea, quae visa fuerant: & statim, quae se operaturas fuerant pollicitae, manus operi diligenter admouerunt: & sic pia Ginarusa promissa finem accepere. Nobis autem deinceps fuerit consequens illud persequi, quod vulgo iactatur de camelo. Frumentum a mari mortuo per camelos mercede portabatur ad Lauram. Camelorum autem dominus erat Saracenus. Postquam vero cameli fuissent prope Lauram, vna ex ijs, quae a via declinauerat, (ea est autem praecipua, & admodum alta) labitur nescio quomodo, & cum ipso onere defertur in torrentem. Hoc autem vbi vidisset Saracenus, clamauit protinus: Abba Saba, preces tuae mea camelo opem ferant. Nondum finierat sermonem, & visus est, vti ille dicebat, videre quendam canis capillis, camelo infidentem: ipse vero cursu processit per aliam viam, & camelum omnino illegitimum suscepit ex praecipito: gratias autem veluti reddens sancto pro beneficio, quo tannis accedit ad capsam, & mercedis, quam suis colligit laboribus, ei consecrat tertiam partem numismatis, partem gratiam egregio proposito. Porro vero hoc quoque ex ijs, quae post mortem ab eo gesta sunt, & iucundissimum simul, & maxime admirabile: quod cum pro multis veluti quoddam signaculum adiecero orationi, imponam finem narrationibus.

Cap. 104.

Laura laborabat aquae penuria, sicut iam ante diximus: & cum saepe produceretur defectus pluuiae, grauiter affligebantur monachi: & eo aperte redigebantur, vti nescirent quid consilij caperent. Cum itaque aliquando apud se considerassent, quemadmodum aqua eos deficeret, cogitarunt aliquod supra petram construere aedificium, & fodere inferius cisternam: vti aquae quidem pluuiae congregarentur in aedificium, illinc autem paulatim confluentes in cisternam, eorum supplerent inopiam. Ad opus quidem certe conducunt quendam Mamantem cum filio, qui erat eiusdem artis: ambos, inquam, edificandi peritos. Qui postquam supra petram construxissent aedificium, sub qua iacebat illud beatum corpus Sabae, & aquam contendebant inducere, & eam excauabant, & faciebant aquaeductum, vti per eum ferretur aqua in cisternam, & non per obliquum subiens efflueret. Interim vero cum imber vehemens erupisset, rumpitur quidem repente aedificium, aqua supra modum repletum. Cum autem vix potuisset Mamas effugere periculum, filius Auxentius (sic enim vocabatur) praecipitatus a materia scab impetu aquae, detrahitur sicut a praecipito, & delatus in vestibulum duarum ecclesiarum: vbi etiam diximus beatum iacere corpus patris, non minus quam decem vlnas distante altitudine. Deinde cum cessasset pluuia, inuentus est puer sub lapidibus illatus & integer, & nec saeuus ille aquae impetus, neque lapidum pondus, ei detrimenti aliquid attulerunt.

Insigne sane miraculum.

Cap. 105.

Sed diuini quidem Sabae omnia enumerare, non est tutum, ne ipsi fugientes recordiam, a multis arguamur crimine immoderationis. Conuerti autem oportet ad ea, quae deinceps sequuntur: & narrandum est bellum, quod deinceps exortum est in Ecclesijs. Postquam enim fuit Ecclesia recens liberata ab haeresibus, & respicitur a longis illis tumultibus & perturbationibus, & fuit in ea quies & tranquillitas, malignus in eam rursus inuidum iniiciens oculum, mouet aduersus eam quosdam Nonni assecras: Domitianum, inquam, & Theodorum. Qui cum iam olim sentirent ea, quae Origenes, vbi etiam assumpserunt auxilium temporis, & eorum alter quidem

SURJ

g ben
no be

RVIT

5

quidem Galararū, Theodorus autem Casaræ Cappadocię creati sunt Antistites, magnam suam ostentā runt potestatem. Hinc Nonni quoquē asseclę per classes in omnem partem proficiscentes, & in omnia Orthodoxorum monasteria & ecclesias securę facientes incurfiones, aduersus ipsam quoquē maximam Sabę Lauram militant cum securibus & dolabris, & quibusdam alijs instrumentis, aptis ad diruendum & euertendum, vt vel eam funditus euerterent, vel eam etiam sua peste implerent. Sed magni Sabę Deus nunc quoquē magnum operatur miraculum, & eos, sicut olim Aegyptum, densis regit tenebris & profunda caligine: & cū esset hora secunda diei, illi cū perindē ac noctū per totum diem ambulāssent, & nec vbi quidem essent scirent, vt illud Esaię in eis impleretur, qui dicit: Contritio & infelicitas in vjs eorum, & viam pacis nesciuerunt. Palpabunt vt cæcus murum, & tanquā non sint oculi palpabunt. Cū sic ergo nihil scirent, sed in viam aspēram, & accliuem, & omnino minime tritam incidissent, vix tandem die sequenti inuenti sunt circa monasterium beati Marciani: & sic cū lucem adspexissent cōmunem pudore sunt repleti, & re infecta rediērunt.

Difcehinc mores & studia hæreticorum, nempe vana hære monasteria &c. Exod. 10.

Esa. 59.

Pudefunt impij.

Cap. 106.

Hoc sapientibus & non mente captis hominibus sufficisset, si vel paruā honesti curam gessissent, vt scirent se ea aggredi, quę non essent Deo grata. Sed nō illis: verū eis magis crescebat vitium, & bellum excitabatur vehementius & terrius. Dolis enim quibusdam compositis, & sceleratis instructis insidijs, mittunt quendam paulopost, nomine Theodorum, ad Petrum Episcopum Hierosolymitanū, & egregio illi viro (heci mihi) persuadent ijs, quę improbē confinxerunt, vt Petri Alexandrini, & Iohannis, cui erat cognomen Strongylus, id est, rotundus, suscipere communionem. Quod quidem Nonni asseclis maiorem addidit animum, & plus dedit fidutię, & suam hæresim non latenter, sed apertē circūcirca obeuntes, tanquā legem ferētes, promulgabant. Quineriam si aliquem ex orthodoxis monachis deprehendissent in sancta ciuitate, impia manu ferientes, & Sabaitem vocantes, illinc eum turpiter expellebant. Multos quoquē cū grauissimis tradidissent supplicijs, quoniam non potuerunt latēre, apertum eis bellum indicunt. Cū autem rem sensissent viri, qui circa Iordanem habitabant, Elię zelum, vt par erat, spirantes, veniant ad eis opem ferendam, & communiter cum eis, tanquā ad aliquod præsidium, confluunt ad Lauram diuini Sabę. Postquā verō hæc renunciata fuerunt Origenistis, in eos maximo impetu irruunt: & cū portarum confregissent cataractas, Lauram ingressi sunt, & vulnerantur multi ex orthodoxis & ex socijs, Deo hic quoquē permittente arcanis rationibus, & minime prohibente, vt fieret manifestior furor hæreticorum, & suis athletis splendidior contexeretur corona.

3. Reg. 19.

Furor hæreticorum.

Cap. 107.

Cū hæc autem sic processissent, mittitur patrum communi suffragio Gelasius, cuius fidei commissā fuerat Laure præfectura, Byzantium, vt significaret Imperatori ea, quę facta fuerant. Qui cū interim tantum terrę & maris obijisset, ei tamen excluso omni aditu ad Imperatorem & Patriarcham (omnes enim aditus præoccupauerat vitij colophon, qui Nonni sectatorum erat præcipuus, Theodorus, eis diligentibus impositis custodibus & speculatoribus, nē per aliquem eorum eis inscientibus ingrederetur monachus ex Hierosolymis, & Patriarcha & Imperatoris aures ad se attraheret) Cū sic ergo omni aditu exclusus fuisset Gelasius, post tantam vię longitudinem, quam propter Christum pro fide orthodoxa sustinuit, post tantam afflictionem vacuis manibus reuertitur: & cū fuisset Amorij, (quę est ciuitas clara & illustis) propria morte è vita excedit. Cū hoc autem resciuissent Nonnus, Theodorus & Domitianus, & quicumque erant eiusdem vitij æmulatores, Georgiū, qui ipse quoquē sectam sequebatur Origenis, eius loco præfectum & ducem constituunt, & in diuinissimi Sabę throno improbē (ō iustitia & Dei tolerantia) collocant. Rei absurditate meus intumescit animus, iraque disrumpor & suffocor. Hinc enim miserabiliter accidit, vt patres, qui erant in Laura, alijs disperserentur, non secū atquē agni quidam lupo aduentante.

Obserua artes hæreticorum.

Eriam S. Sabę Lauram occupant hæretici.

Cap. 108.

Diuina vltio in sceleratos hæreticos.

Sed non diu ad modum permisit Deus hanc superare tempestatem, neque diuini Sabę preces passæ sunt cum amplius tacere, & vt lenitate: sed mox diuinam iustitiam excitant ad vindictam. Et id eodē Nonnus quidem, maiorum illorum studiorum opifex, vitam euertit miserrimē. Euestigio Georgius quoquē accusatus cuiusdam libidinis, cuius vel meminisse solum, linguam polluit, ab illa Laura turpiter expellitur, cū septem solum menses ei præfuisset. Deinceps autem rectionem suscipit

IULS

Cassianus, vir qui ab infantia fuerat educatus apud diuinum Sabam, & in pulchra illius disciplina pulcherrimè institutus, & factus sacerdos maxime Lauræ. Qui cum decimum mensem implèsset in administratione, & deinde ex hac vita excessisset, Cononi post ipsum mandant monachi Præfecturam. Mandant verò Deo, vt arbitrator, monachorum animos ad hoc mouente. Fuit enim vir ille summè respicèns, & rectis dogmatibus, & omni virtute & recte factis. Qui etiam in præfectura vltus est magna cura & diligentia. Nam & eos, qui illinc recesserant eieci ab Origenistis, patres rursùs collegit, & Lauram, quæ à frequentibus illis tumultibus & bellis hæreticorum iam inclinata fuerat in genua, mox erexit, & veluti renouauit.

Cap. 109.
V. Synodus
ecumenica

Post hæc cum sancta & œcumenica quinta synodus congregata fuisset Byzantijs, Theodorus Mopsuestia, & Origenes, & vnà cum his impia de præxistentia & re-stitutione dogmata, generali fuerunt subiecta anathemati: & sic hæreticis deinceps omni ablata libertate loquendi, diuini Sabæ Lauræ, & vniuersa ferè cum eis Palestina, vicèsimotertio anno post illius mortem, à grauib. hæresibus, & temporis acerbitate & iniquitate respirarunt, & quietam deinceps & tranquillam vitam egerunt, gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi: Cum quo patri simul cum sancto spiritu sit gloria & potentia, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

SURJ

gber
nober
RVIT
5

MARTYRIVM GLORIOSI MARTYRIS DALMATII EPISCOPI, PER HIERONYMV M VIDAM CREMONENSEM, Albæ Episcopum, Heroico carmine conscriptum. Habetur in operibus eius.

5. Decbris.

ECte nos tacitum, indictumve relinquere fas est,
Nec finire ire tuos sine carmine Dalmati honores,
Quos tibi ritè die memores redeunt nouamus.
Huc ades, o quondam clarum iubar, addite celo
Post tantas vitæ arumnas, post mille labores,
Et quos insigni es perpeffus morte dolores
Pro Christi decore, & veræ pietatis amore.
Huc ades, & festas quas lati ereximus aras
Inter & Eridani ripas, & fluminis Ollij,
Dexteræ ad, populi que tua prece vota secunda,
Seu Rhodani te gens halantibus inuocat aris

S. Dalmati-
us permul-
tos in Ita-
liæ, Germa-
niæ, & Gal-
liæ finibus
conuertit.

Accola, quam quondam in tenebris, & nocte iacentem
Erexti, verumque dedisti cernere lumen,
Omnem luce noua, radijsque recentibus oram
Perfundens, dictis que hominum fera pectora lustrans,
Seu Ligurum extremis tener in clyta finibus Alba.
Quandoquidem haud procul inde ferunt te lucis inisse
Limina, & in Tanari ripa vagisse sonantis.
Mox charam implèsti meritis ingentibus urbem
Celsa docens rectas ad sidera tollere menteis:
Nec potiùs te Ticini liquidissimus amnis
Derineat, sed es ve iuuet cognominis urbis,
Quam pater imperijs sacris placidissimus olim
Rexisti gentis custos, templique sacerdos.
Illic, credo equidem, fumant maioribus aris
Templa tibi, quæ quondam atani eduxere sub astra
Indigenæ tua mirati immortalia facta.
Illi iure quidem hæc memores, visuque coacti:
Nos verò, quos longè alia regione remotos
Vix tantorum operum tenuis famæ attigit aura,
Ad nomen tibi præcipuos largimur honores.
Spontè autem: non diues opum, non aris abundans
Stat pagus, sed enim pietate in teque, fide que
Nulla fasellifero certauerit ora Paderno.
Nulla tuas tendat melius gens dicere laudes.

S. Dalmati-
us ecclesie
Papiensis
olim Anti-
stites.

Nam

Nam simul ac latum in cœtum conuenimus omnes,
 Foemina, virque choros agimus, tuaque in clytra facta
 Acquamus caelo. Responfant densa salicta
 Vndique, & aërea recinit de turre Cremona
 Armipotens, gaudetque procùl pietate fuorum.
 Primus ego ante aras vates, vicique sacerdos
 Carmina mille cano, totidem plebs consona reddit.
 Primò ipsam vt meritis præfens deuin xeris Albam,
 Expulerisque adytis mentitos numina diuos
 Indigetes, verumque Deum detexeris vrbi
 Implentem maria, ac terras, cœlumque profundum
 Concinimus. tum vt tota tuis vltroque citroque
 Gallia præberit faciles hortatibus aures
 Admirata hominem supra te plurima vbi que
 Posse Deo plenum, vanasque reliquerit aras,
 Estimulaera, Deum falsos reddentia vulsus,
 Sparferis vt veri diuinos numinis haustus
 Per populos in corda, animosque in nube iacentis
 Obscure illustrans monitis erexeris aureis
 Ad sanctum iubar, immensique ad luminis ignes,
 Omnia per terras quæ latè fama canebat.
 Hoc te Ticini gens accola nomine tanto
 Præfecit diuumque adytis, morumque magistrum
 Haud vrbi indecorem summo insigniuit honore,
 Multa vbi mira olim superum regnator ab alto
 Te poscente hominum solitas superantia vires
 Edidit. obstupuit regio ad miracula rerum.
 Tu varijs ope diuina de casibus agros
 Mortales nulla eripuisti præditus arte.
 Tu vocem furdis, tu lucem lumine caelis
 Reddis, & in media positos iam morte, relictosque
 Erigis. elatos tu præca ad munera vitæ
 Restituis, animasque in frigida membra reponis,
 Tu ductori Italo, cum te miser imploratum
 Finibus aequorea venisset ab vsque Rauennæ,
 Incolumem ac validum prædixi viuere natum,
 Quem modò discedens agrum, mortique propinquæ
 Luctantem, & superis propè sanctum liquerat auris.
 Addimus innumeros, quos nocte dieque labores
 Pro superum decore, & vera pietate tulisti:
 Quot casus, quot per mortes, per quanta pericla
 Iueris, aut diros quoties euaseris enses.
 Ipse aderat pater omnipotens, teque ocyus vsque
 Ceu fuluarum auium subuictum insignibus alis
 Omnibus eripiens seruabat casibus vltro.
 Huius ope instantem fugeres cum protinus hostem,
 Ticinum, pleno tibi qui se obiecerat aluco,
 Transisti suspensus, iterque impunè tulisti
 Aëra per, fluctusque supra sine ponte, sine vllis
 Nauigijs rapide correptus turbine nubis
 Ocyor aut Euri pennis, aut fulminis igni,
 Nec te oculis potuere sequi trans flumina, donèc
 Conspxere amnis ripa vltiore canentem
 Cœlicolum tanto grates pro munere Regi.
 Talia frustrati viderunt multa, nec vnquam
 Gens infesta tuum potuit contingere corpus,
 Donèc purpurea emeritum insignire corona
 Omnipotens statuit pater, è tenebrisque vocare

Ecce 3

Iucun-

Turris clui-
 tatis Cre-
 monæ tori-
 us Italiae a-
 titima.

Prædicat
 Albenibus
 S. Dalmati-
 us fidem
 Christianã.

Multis cla-
 ret miracu-
 lis.

Rauennatis
 cuiusdam
 filium pri-
 stine iantra-
 tire restituit.

Multa pro
 Christo pa-
 titur aduer-
 sa.

Transit flu-
 men per aë-
 rem Dei au-
 xilio, siccis
 pedibus.

TULLS

Ab infideli-
bus Papie
capitur &
detrunca-
tur.

Post eadem
lōgo tēpo-
re mātr vi-
uus truncus
corporis ei?
quo signo
multi con-
uertebātur

Mos Itali-
cus, in exor-
nandis alta-
ribus, & San-
ctorū ima-
ginibus.

Inuocat
Sanctum
author, pro
sua & patrię
salute.

Incundam ad lucem semper florentis Olympi.
Tum demum ipsius Ticini in litore captum
Spontè ferunt gladio colla obiecisse secanda,
Et nil mutato lætum isse ad funera vultu.
Nec commune tamen fuit, aut sine numine lethum.
Nam caput exectum penitus ceruice cadendo
Blandum nomen adhuc seruantis cuncta sonabat,
Et longo erectus tenuit se tempore truncus,
Viuus adhuc veluti vigor & vis pristina adesset:
Quo monstro attoniti crndeli cæde madentes
Agnouere Deum, veniamque immanibus ausis
Orantes verum tenebris hausere fugatis,
Omnia quæ in numerum memores altaria circum
Dicimus. hic nullus, qui non mihi succinat, ordo est,
Nulla tuis quæ non titulis indulgeat aras.
Nempe tibi primos pueri, mixtæque puellæ
Semper vere legunt flores, & cerea cantu
Dona ferunt, varijsque onerant altaria frugum
Primitijs de more, viri, matresque, suorum
Ipse etiam tibi dant operum restantia fructum
Munera, bombycum folles, lini que maniplos
Enodis, albumque oculo nigrante fasellum.
Tu populi præsens vota audis ritè vocatus,
Aueris que tuis precibus mala plurima genti,
Concilians nobis auersum crimine nostro
Cælestium Regem, & quodcunque piacula pubis
Insecere, tuo tu diluis ipse fauore,
Et tua, qua multum polles, nos gratia seruat.
Nunc verò si nostræ ynquam fuit vlla salutis
Cura tibi, aut nostri si te mouere labores,
Nunc, ô nunc pater, auxilio, nunc munere nobis,
Est opus alme tuo, tantis occurre periclis,
Quæ nostris, nisi pulsa vetes, ceruicibus instant.
Inter se Reges aduersi bella lacestunt:
Militis ipsi inopes nos semper prætereuntis
Præda sumus: nostros manus est externa labores.
Adspice nos, & tanta tuis dispendia pelle.
Vitam inopem nostro liceat tolerare labore,
Solari que famem, paruasque educere natos.
Si quid præterea in nostris fraudisve, dolive est,
Corrige tu, & meliorem animum prece suffice genti.
Nos furto nihil inter nos carpamus avari
Diues quisque suo: pateant noctesque, diesque
Prædia nostra: domus nullo custode relicta
Nullos nocturno metuant neque tempore fures.
Ipsi iam culmis sint tuti arentibus agri,
Prataque, siluæque, & pictis vineta racemis.
Surripiant nec iusta auidi plus parte coloni.
Assuescant que satis dominorum inhibere iuencos,
Spontè sua pactos nec agro subducere sulcos.

De hoc martyre plura habentur, vel certè eadem, infra in Vita SS. Valentini,
Concordij & fociorum, quare 16. Decembris.

VITA

SURI

gber
Nobe

RVIT

5